Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani
97272

N 20.—

Robinzon

starši.

Njegove vožnje in čudovite dogodbe.

◇

Poslovenil

Janez Parapat

duhovnik ljubljanske škofije.

◇

Izdala in založila

Družba sv. Mohorja na Prevaljah.

○

Četrti natisek.

1921.

Natisnila tiskarna Družbe sv. Mohorja na Prevaljah.

97272

97272

Z dovoljenjem prečastitega krškega knezoškofijstva.

D6655/1950

Uvod.

Kdorkoli se šteje med izobražence, gotovo mu ni neznana prelepa povest „Robinzon“. Že v mladosti je mnogoteri izmed nas sočutno prebiral čudovite zgodbe nesrečnega mladeniča, ki so ga morski valovi zanesli na otok, kjer se je toliko in toliko let v samoti pokoril za svojo nepokorščino proti ljubim staršem. Spremljali smo v mislih mladega puščavnika na vseh njegovih potih, uživali ž njim vse bridkosti, a tudi sem ter tja veselje samotarskega življenja; njegova hiša nam je bila znana zunaj in znotraj, neka čudesna moč nas je vezala na preljubega Robinzona.

Kdo pa si je izumil in opisal to povest?

Anglež je, Daniel de Foë po imenu, ki je živel v letih 1661. do 1731., mož bistre glave in poštenjak, kakoršnih je malo. Spisal je, kakor trde, do 200 spisov, izmed katerih so ga nekateri pri najvišji oblasti spravili v marsikake zadrege. Moral je blagi mož pobegniti iz domovine, a ko se je vrnil, sprejel ga je kralj z veseljem in postal mu je naklonjen in prijazen. Toda njegovi sovražniki niso mirovali, dokler ga niso spravili v ječo, kjer je vzdihoval dve leti. Sreča se je sicer zasuknila, toda Daniel de Foë se ni vsiljeval nikomur, torej tudi od nobene strani ni

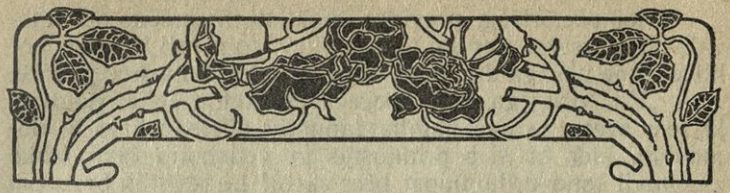
prejel zaslužene hvale, da se je s peresom vojskoval za ljudske pravice. Umrl je pozabljen in ubožen. Toda slava njegova je kmalu zasvetila.

Spisal je bil namreč po resnični dogodbi posneto povest: „Zgodbe Robinzona Kruzoe“. Dolgo ni hotel nihče založiti delo ubogega moža. Ko pa je leta 1719. delo vendar zagledalo beli dan, — kdo bi si bil mislil! — priljubila se je knjiga vsemu svetu tolikanj, da so jo posnemali in prevajali v vse evropejske jezike; samo Nemci imajo nad 60 različnih predelav in prevodov.

Zato mislim, da ne zadenem napak, ako vam Slovencem ponudim „Robinzona“ v mili materinščini, da si tudi vi, zlasti pa mladina, kateri je posebno namenjena ta mična povest, po vsakdanjih opravkih razvedrujete um in srce.

Tega vam iz srca želi

prevajatelj.

Prvo poglavje.

Robinzonova mladost in prve njegove vožnje.

Rojen sem bil leta 1632. v mestu Jorku. Moj oče so bili iz rodovine Krajcnaerske v Bremen-u in kupčevali so v Hull-u na Angleškem. Šlo jim je po sreči, nabrali so si precej premoženja. Ko so se pa naveličali kupčije, preselili so se v Jork in oženili z mojo materjo, ki so bili iz stare in spoštovane korenine Robinzonove. Tako sem dobil dvojno ime: Robinzon-Krajcnaer; poslednje pa so ljudje navadno skrajšali v Kruzoe, in ta priimek se nas je tudi prijel in ostal v prihodnje.

Imel sem dva starejša brata. Prvi je služil pri angleških pešcih v Flandriji, katerim je zapovedoval nekdaj slavni Lochart. V bitki pri Dünnkirchen-u zoper Španjce je bil ubit. Kaj se je zgodilo z mojim drugim bratom, nikoli nisem zvedel, prav tako, kakor tudi moji starši nikdar niso zvedeli, kako se je pozneje meni godilo.

Jaz sem bil tretji sin pri hiši. Nikoli nisem resno premišljeval, kaj bo iz mene. Imel sem prav čudovite misli in naklepe. Po glavi so mi namreč rojile le podobe daljnih dežel, noč in dan sem sanjaril o palmovih gozdih, o hribih, kjer kopljejo zlato, in o neverjetni krasoti tujih krajev. Najbolj pa me je veselilo mornarsko življenje, ker se mornar v lahkem čolniču tako prijetno ziblje po višnjevem morju in vsa svetovna čudesa sam gleda in uživa.

Oče so mi sicer dajali lepe nauke ter me pridno v šolo pošiljali; kaj radi bi bili videli, da postanem pravnik. Toda veselja do mornarskega življenja mi niso mogla odvzeti ne resnobna opominjevanja očetova, ne mile prošnje materine. To veselje me je tako zmotilo, da sem bil slep za vse, kar mi je ponujala očetova hiša.

Moj oče, strog, previden mož, so mi močno odsvetovali mornarstvo. Ker zavoljo putike niso mogli iz sobe, pokličejo me nekega dne pred se in mi tako-le na srce govore: „Kaj drugega, kot tvoja nespametna želja, potovati križem sveta, te pač nagiba zapustiti očetovo hišo in domovino, kjer bi si s pridnostjo in vednostjo tako lahko zagotovil lepo prihodnjost brez skrbi! Le revni in brezupni ali pa silno častilakomni ljudje si z nenavadnimi in predrznimi dejanji ulove včasih srečo in slavo. Za-te je vse to ali previsoko ali prenizko. Glej, da bodeš najbolj čislal srednji stan, katerega smo mi. Ozri se okoli sebe! Ali ga ne čislajo vsi? Premnogi kralji, vzgojeni v bližču in bogastvu, bi bili radi zlati prestol zamenjali s ponižnim rokodelstvom. In celo najmodrejšemu vladarju, Salomonu, se je zdel nekdaj srednji stan najprikladnejši, ker Boga ni prosil ne bogastva ne revščine! Sreda je tudi tukaj zlata skleda; kdor se nje drži, ga ne zbada ne zavist in častilakomnost, ne prevzetnost in nevoščljivost."

Tako so me oče opominjali, da ne bi samega sebe pogreznil v nesrečo. Povedali so mi, da me hočejo na vse strani podpirati in sploh vse storiti, da postanem to, za kar so me odmenili.

„Vtisni si v srce moje besede!" so govorili nadalje. „Isto sem rekel tudi tvojima bratoma, toda nič nista slušala. Kakšna je bila njuna usoda? Daleč od očetovega doma je padel tvoj starejši brat na flanderski zemlji, in kje gnijejo kosti drugega tvojega brata, ve le Bog sam. Verjemi mi, ako res nepremišljeno butneš kar tako tja v en dan v svet, da boš bridko žaloval, da me nisi slušal, kadar pride dan nesreče in ne boš imel nobenega svojih sorodnikov okoli sebe!"

Zdajci utihnejo in solze notranje žalosti jim oblijejo lice. Ves ganjen sem obetal vse storiti, kar hočejo oče. A v malo dneh so vsi dobri obeti splavali po vodi; v meni se je na novo vzbudila stara želja. Od očeta nisem ničesar pričakoval, poskusim torej, če bi se dalo z materino pomočjo kaj doseči. Razložim jim, kako neizrečeno rad bi videl svet, da sem že 18 let star, da je torej prepozno, lotiti se pravniškega ali kupčijskega poklica. Naj pregovore očeta, da me vsaj enkrat puste na pot; ako mi ne bo všeč mornarsko življenje, hočem zamujeno popraviti.

Tega mojega srčnega razodenja moja mati niso bili kar nič veseli, in brez ovinkov so mi rekli, da je zaman

o tem očetu kaj črhniti. Vendar so o priložnosti omenili to reč očetu, toda vzdihovaje so odgovorili: „Fant bi imel jako prijetno življenje doma; če pa gre na tuje, bo največji siromak na zemlji. Ne privolim!“

Tako je minulo zopet leto in dan, vse opominjevanje mojih staršev je bilo med tem bob ob steno. Nekega dne grem v Hull in naletim ondi na starega šolskega tovariša, ki je bil ravno namenjen v ladji svojega očeta odriniti v London. Nagovarja me, naj ga spremim, in prav po mornarsko se mi prilizuje: „Saj te vožnja nič ne stane!“ Sklep je bil brž storjen. Ne zmenivši se za skrbi svojih staršev stopim v ladjo; bilo je 1. kimavca l. 1651.

Nikoli ni nesreča tako hitro kaznovala lahkomiselnega človeka in nikoli ga ni tako dolgo tepla, kakor mene. Komaj smo zapustili luko, je jel razsajati vihar in visoko so se vzdigovali valovi. Še nikdar nisem bil na morju, zato me zgrabi neusmiljena morska bolezen. Že sedaj sem se kesal svoje nespameti, že sedaj sem se spominjal očetove hiše, kjer sta me zaman pričakovala plakajoča oče in mati.

Nevihta je rastla; ladja se je pogrezovala v globočino in se je kmalu zopet dvignila kvišku. Neizrečeno sem se bal. V teh hudih stiskah sem obetal, takoj vrniti se domov, da me še le Bog reši iz te grozne nevarnosti. Ko se pa naslednji dan potolaži morje in valovi, me minejo tudi vsi dobri sklepi. Proti večeru se je zjasnilo in solnce je zatonilo čisto in svetlo in prihodnje jutro je izšlo zopet v isti lepoti. Njegovi žarki so se lesketali po neizmernem morskem površju, da se nisem mogel nagledati nenavadnega, prelepega prizora.

Noč sem dobro prespal, tudi morska bolezen me je zapustila. Oziral sem se po morski gladini, ki je bila poprejšnji dan tako nevarno razburkana. Ves zamišljen sem bil; tedaj stopi k meni prijatelj, ki me je bil zapeljal k tej vožnji, in smeje se reče:

„No Robin, kako se ti je prilegel včerajšnji hrup? Saj te mala sapica menda ni prestrašila?“

„Kaj? Sapica? Vse žive dni še nisem prestal takega viharja.“

„Ali to imenuješ vihar? Nič ni bilo. Da imamo le čvrsto ladjo in da smo na visokem morju, se ne zmenimo potem za meh sape prav nič. Ti si seveda le mornarček sladke vode. Pojdi, napraviva si čaja in pozabiva vse to. Glej, kako krasno vreme imamo!“

Živeli smo prav po mornarsko. Čaj je bil gotov in dobro sem ga podiral. V pijanosti je prešlo vse kesanje zaradi moje nepokorščine, vsi moji dobri nameni in sklepi za prihodnjost so se potopili v njej. Sicer so prišli še včasih trenotki, v katerih se je oglasila vest; toda zdelo se mi je, da je to le slabost, torej sem skušal te muhe, kakor sem jih imenoval, odganjati v veselih tovarišijah in v pijančevanju. V 5—6 dneh sem svojo vest popolnoma potolažil in izbrisal spomin na očetove nauke.

Toda čakalo me je še hujše, da mi ne ostane čisto noben izgovor. Če nisem v ravnokar prestani dogodbi hotel ugledati božjega prsta, bila je naslednja preskušnja taka, da bi bil najtrdovratnejši nespokornik v njej moral spoznati kazen in ob enem usmiljenje božje.

Šesti dan svoje vožnje dospemo v pristanišče Jarmouth, ker nas neugodni vetrovi in tišina po oni nevihti niso pustili dalje. Tukaj smo se morali tedaj ustaviti, ker je vlekel nam nasproten veter. Z nami vred so bile zadržane tudi nekatere večje ladje iz Nevkastla. Veter je bil že iz početka močen, postajal je pa polagoma tako silen, da ni bilo varno peljati se v Themso. Pristanišča dajo navadno tako zavetje, kakoršno luke; za našo trdno ladjo se torej ni bilo bati. Mornarji so bili zato brez skrbi, ves čas so burke uganjali in norce brili. Toda osmi dan se je veter izpremenil v hudo nevihto in vsi so imeli dokaj opraviti, da so spustili jadra in jadrenice. Valovi so pljuskali čez našo ladjo in enkrat smo mislili, da se je pretrgala vrv na sidru. Višji mornar je ukazal spustiti še drugega mačka, da bi bilo tem varnejše. Vihar je strahovito razsajal. Groze in strahu so trepetali mornarji. Kapitan je vse storil, da reši ladjo; ko je pa mimo mojega ležišča grede vzdihnil: „Gospod, usmili se nas! Izgubljeni smo!“ me sprelete smrtne težave, da ko okamenel obležim na postelji. Kako bi mogel popisati, kaj sem čutil! Izprva mi še na misel ni prišlo, da bi se kesal, naravnost sem se ustavljal vsakemu kesanju. Ko je pa sedaj stala pred menoj grozna smrt, me je obšel neizrečen strah. Planem iz kabine na krov ladje ter se ozrem okrog sebe. Kako strašne reči sem tu zagledal! Visoko kakor gore so se dvigali valovi in se v treh ali štirih minutah odbijali ob nas. Kamorkoli sem pogledal, povsod je bil stok in revščina. Na dveh težko obloženih ladjah blizu nas so jadrenike posekali in pol ure daleč od nas se je potopila neka barka. Dve drugi ste se odtrgali od sider in vihar ju

je strahovito metal sem ter tja po morju, da noben jadrenik ni ostal cel. Manjši čolni so manj trpeli, vendar so drvili dva ali trije samo z velikim jadrom mimo nas.

Proti večeru prosita višji mornar in krmar kapitana, da bi smela posekati sprednji jadrenik. Moral je privoliti, ker mornar je trdil, da je sicer ladja gotovo izgubljena. Ko je tedaj padlo sprednje drevo, je ostalo srednje brez podpore ter ladjo tako majalo, da je bilo treba še to posekati.

Nevarnost in groze mornarskega življenja tačas še nisem bil vajen, torej mi je bilo neizrečeno čudno pri srcu. Dobro še pomnim iz onega davno minulega časa, da me je v onih strašnih urah bolj peklo, da sem bil opustil svoje dobre namene in sklepe, kakor me je strašila misel na smrt. Menil sem, da je ta nesreča kazen božja za nepokorščino do mojih staršev, in ta misel me je popolnoma zmedla. Toda mera našega trpljenja še ni bila polna.

Vihar je divjal tako grozovito, da so celo mornarji trdili, da še niso doživeli enakega. Naša ladja je bila sicer trdna, gugala se je pa vendar tako silno sem ter tja, da so mornarji sleherni trenutek vpili: „Poginjamo!“ In kar se pač redko zgodi, kapitan, višji mornar in drugi so jeli na kolenih moliti ter so brez upanja pričakovali gotovega pogina.

O polnoči zakliče nenadoma neki mornar: „Ladja ima luknjo!“ drugi zavpije: „Voda stoji že štiri črevlje visoko v ladji!“ Vsi so morali sedaj k sesalkam. Jaz sem bil kakor štor; kar vznak sem se zvrnil na ležišče, poleg katerega sem stal. Mornarji me ne vzbude prerahlo mrmraje: ako že poprej nisi bil za rabo, sedaj vsaj lahko pomagaš kakor drugi. Vstanem tedaj, grem k sesalkam in čvrsto poganjam vodo iz ladje. V tem ugleda kapitan nekoliko lahkih bark. Te zavoljo viharja niso mogle stati na mačku ter so vrv izpustile, morale so torej na široko morje, kjer so si na vso moč prizadevale, da ne trčijo z nami. Kapitan ukaže ustreliti na pomoč. Jaz nisem vedel, kaj to pomenja. Mislil sem, da se ladja že drobi v kosce, in strahu omedlim. Nikdo se ni zmenil za me, sleherni je skrbel, da sebi otme življenje. Neki mornar je celo mislil, da sem že mrtev, brcne me z nogo od sesalke ter stopi na mesto mene. Precej časa je minulo, da sem zopet oživel.

Delali so nepretrgoma, toda voda je neprenehoma naraščala v ladji. Gotovo je bilo, da se potopimo. Sicer se je

nevihta nekoliko polegla, vendar ni bilo upanja, da prijadramo v varno luko. Med tem so neprestano streljali na pomoč, in lahka ladja, ne daleč od nas, je res odposlala čolnič nam na pomoč. Srečno je priveslal do nas, toda dolgo ni bilo mogoče stopiti vanj, ker ni mogel pristati k naši ladji.

Ljudje v čolnu so v vedni nevarnosti z vsemi močmi gonili veslo. Ko slednjič dosti blizu priveslajo, jim vržemo vrv; ujamejo jo in pritisnejo čoln k ladji. V hipu smo bili vsi v čolnu; vendar ni bilo misliti, da dohitimo ladjo, ki nam je naklonila to pomoč. Sklenemo torej čolnič prepustiti valovom ter ga varno ravnati proti bregu. Kapitan je obljubil, da ga plača, ako se razbije. Deloma veslaje, deloma prepustivši se vetru smo se pomikali proti suhi zemlji, proti visočini imenovani Winterson-Nes.

Komaj je minulo četrt ure, odkar smo zapustili ladjo, smo že videli, da se je potopila. Črno se mi je delalo pred očmi, ko so mi mornarji kazali potapljajočo se ladjo. Že takrat, ko so me bolj vrgli v rešilni čolnič, nego sem sam stopil vanj, mi je utrpnilo srce iz strahu in zavoljo hude vesti. Neprenehoma so mornarji veslali, da pridejo na suho. Kadar so valovi visoko dvignili ladjico, smo ugledali na bregu veliko ljudi pripravljenih nam pomagati, kadar dospemo dosti blizu. Toda naša vožnja je bila počasna. Še le ko smo priveslali okoli svetilnika kraj morja, kjer valovi niso bili tako silni, smo stopili po neizrečenem trpljenju srečno in zdravi na suho. V Jarmouth-u so nas potem jako prijazno sprejeli. Gosposka nam je brž odkazala dobro stanovanje, in trgovci ter ladjarji so zložili denarjev, da je mogel vsak izmed nas ali v London ali v Hull nazaj.

Ko bi bil takrat jaz le toliko pameten, da bi se bil vrnil v Hull, srečen bi bil, in moj oče bi bili po besedah sv. pisma gotovo zaklali od veselja pitano tele. Kakor sem pozneje slišal, so zvedeli, da se je potopila ladja, na kateri sem bil jaz, in še le veliko pozneje se jim je sporočilo, da sem se otel. A neki zli duh me je zmotil. Včasih sicer se je oglasila vest v meni in me opominjala, naj se vrnem v očetovo hišo, vendar nekaj me je zadrževalo, da nisem slušal njenega glasu. Rad sem se klatil po svetu. To veselje me je zapeljalo v nepokorščino do staršev in sedaj me je bilo poleg tega še sram, kreniti na pravo pot. Tedaj sem drvil v lastno nesrečo.

Moj tovariš, ladjinega lastnika sin, ki me je poprej

učil, kako tolažiti nemirno vest, je bil sedaj bolj pobit kot jaz. Še le nekoliko dni po prihodu v Jarmouth sva se sešla, ker sva stanovala daleč narazen. Sedaj je vse drugače govoril. Ves poparjen me vpraša, kako se mi godi, in me ob enem predstavi pričujočemu očetu, kdo da sem, češ, da sem se te vožnje udeležil le za poskušnjo in da mislim še dalje potovati. Potem se kapitan obrne k meni in osorno, a skrbno izpregovori:

„Mladenič, nič več ne smete na morje; vsi dogodki, ki ste jih ravnokar doživeli, so vas menda do dobrega prepričali, da niste za mornarja.“

„Kako, gospod,“ odvrnem, „ali tudi vi ne greste nič več na morje?“

„Pri meni je druga, to je moj stan, moj poklic. Vi pa ste le poskusili in mislim, da ste dovolj okusili, kaj vas čaka. Toda povejte mi vendar, zakaj silite na morje?“

Povem kapitanu dosedanje življenje in ko neham, se zadere nad menoj:

„S čim sem se pregrešil, da je stopil tak malopridnež na mojo ladjo? Po nobeni ceni bi se ne hotel še kedaj voziti z vami.“

Nesreča, ki je zadela kapitana, ga je tako nenavadno razsrdila. Vendar je pozneje resno govoril z menoj ter razlagal, kako nespametno da je skušati božjo previdnost, in da bi bilo najbolje, da se vrnem domov.

„Prepričani bodite," je končal opominjevaje, „ako se ne vrnete k očetu, prevarili se boste, uživali le nadloge in bridkosti in spolnile se bodo besede vašega očeta."

Nič ne zinem, ampak naglo se poslovim od moža, ki ga pozneje nisem videl nikdar več.

Z nekoliko cvenkom v žepu jo krenem v London sam, ne vedoč, kaj mi je početi. Domov se obrniti me je bilo sram, bal sem se zasmehljivih govoric sosedov. Kako nespametna je pač mladost! Sramuje se pogostoma bolj kesanja kakor greha in siloma se ustavlja temu, kar zapoveduje pamet. Čim bolj je ginil spomin na prestane nevarnosti, tem manj sem mislil na vrnitev. Slednjič sem to misel obesil na klin in sklenil udariti jo čez morje.

Moja največja nesreča na vseh vožnjah je bila, da nisem hotel služiti kot mornar. Pač bi moral trdo delati kakor drugi, a upanje bi bil imel postati krmar, veliki mornar, častnik in morebiti celo kapitan. Toda imel sem posebno usodo, da sem vedno naletel na to, kar je bilo najneugodnejše, in ker so mi novci težili žepe in dobra obleka hrbet, sem se vselej vozil kakor popotnik in kot tak seveda nisem imel ničesar opraviti, pa se tudi nisem navadil ničesar.

Pridem tedaj v London. Ondi najdem po sreči dobro druščino, kar se menda le redko prigodi zanikrnemu, lahkomiselnemu mladeniču, kakor sem bil jaz. Najprej sem se seznanil s kapitanom ladje, ki je prijadrala iz Gvineje ter se odpravljala zopet nazaj. Vrlemu možu sem bil všeč. Rekel mi je, da me vzame s seboj, pot me ne bode stala ničesar in ako hočem nekaj blaga nakupiti, da ga v Afriki spečam, bode morebiti še nekoliko dobička.

Kdo je bil veselejši od mene! Brez pomisleka dam kapitanu roko. Na njegov nasvet nakupim za 40 funtov šterlingov* steklenega blaga in druge drobnjave. K temu znesku so nekoliko pripomogli nekateri mojih sorodnikov, katerim sem dopisoval, in ti so moje dosedanje dogodščine in namene naznanili tudi mojim staršem ter jih, kakor menim, celo pregovorili, da so tudi oni nekaj pripomogli k mojemu prvemu podvzetju.

* Funt šterlingov je 24 kron v zlatu našega denarja.

To je bilo edino potovanje, ki je bilo zame srečno. Hvala za to gre pa le poštenemu mojemu prijatelju kapitanu, pri katerem sem se naučil dokaj računarstva in mornarstva. Znal sem sestavljati ladjin dnevnik, opazovati mornarske prikazni, sploh reči, ki so potrebne mornarju. Veselilo ga je učiti me, kakor tudi mene poslušati ga, in tako me je ta vožnja prerodila v trgovca in brodnika. Trgovina se mi je dobro obnesla: pridobil sem 5 funtov in 9 unč zlatega praha, za katerega so mi dali v Londonu 300 rumenjakov. Ta sreča me je oslepila in rodila mojo nesrečo. Saj hodi prevzetnost pred padcem!

Zgolj brez nezgode pa tudi ta vožnja ni bila. Prehuda vročina med povratnikoma, med 15° zemljepisne širjave in ravnikom, naklonila mi je jako trdovratno mrzlico, da sem skoro ves čas svojega bivanja v Afriki ležal bolan.

Drugo poglavje.

Robinzon ujet in njegov beg.

Tako sem tedaj postal gvinejski trgovec. Žalibog, da je moj prijatelj kapitan kmalu potem umrl. Sklenem torej še enkrat sam poskusiti srečo in sicer na isti ladji, kateri je sedaj poveljeval prejšnji nadmornar. Tako nesrečne vožnje menda še ni bilo, odkar se vozijo po morju, kakor je bila ta. Blaga sem vzel s seboj le za 100 funtov šterlingov, ostalih 200 funtov pa shranil pri vdovi svojega prijatelja kapitana. To zaupanje v njeno poštenost me ni goljufalo.

V najlepših nadah smo jadrali med kanarskimi otoki in afrikanskim pomorjem. Kar nas nepričakovano nekega jutra zgodaj zaloti mavriški korzar ali morski ropar ter se spusti z vsemi jadri za našo ladjo. Tudi mi razpnemo vsa jadra, da mu utečemo. Ko pa zapazimo, da ropar hitreje vozi kakor mi, in da nas v malo urah dohiti, jamemo se pripravljati na boj. Naša ladja je imela 12 topov, roparska pa 18.

Okoli treh popoldne se nam približa. Korzar je hotel jadrati okoli ozadja naše ladje, da nas zgrabi od strani, a neprevidno je zašel našemu pol-palubniku nasproti, iz katerega smo ga sprejeli z osmimi topovi. Ko smo drugič zasmodili, odgovoril je tudi ropar s topovi in puškami kakih 200 mož, ki jih je imel na ladji, in se umaknil. Naših ljudi

nihče ni bil ranjen, vsi so stali na svojih mestih. Korzar s tem ni bil ugnan, temveč je drugič naskočil našo ladjo in sicer od strani in vdrl vanjo s 60 možmi, ki so mahoma posekali vse vrvi. Mi nismo rok križem držali. S puškami, brodnicami in cepini smo jih potisnili dvakrat nazaj v njih ladjo. Naposled se pa vendar le nismo mogli dalje braniti. Ko smo videli naših tri ubite, osem pa ranjenih, smo se podali sovražni večini. Odpeljali so nas v Saleh, majhno luko Berberije.

Strah, da bodo Mavri grdo ravnali z menoj, se ni uresničil. Niso me namreč gnali, kakor moje tovariše, v notranjo deželo, v stolno mesto cesarsko, ampak kapitan me je pridržal pri sebi, da njemu služim. Tako so se tedaj hipoma vsi visoki naklepi mladega „gvinejskega trgovca" izpremenili v nič, navaden nesrečen suženj sem bil sedaj ter se pogosto spominjal opominjevanja očetovega; zakaj nikogar nisem imel, ki bi mi pomagal.

Nadejal sem se vendar, da me bo novi gospodar s seboj jemal na morsko vožnjo in živo sem si že domišljeval, kako me bo rešila kaka španska ali portugalska vojna ladja. A tudi v tem sem se močno prevaril. Kadarkoli se je namreč gospodar napotil na morje, puščal me je doma, da sem delal kakor vsak drug rob, ter mi zlasti izročal oskrbovanje vrta; kadar se je pa vrnil, sem moral spati v njegovi kabini, da sem jo v redu ohranil.

Dasi sem neprenehoma premišljeval, kako bi pobegnil, vendar nisem staknil nobenega pripomočka, in ker med mojimi tovariši ni bilo nobenega Angleža, Irca ali Škota, nisem mogel nikomur razodeti svojih misli.

Dve leti ste pretekli, ko se prigodi nekaj, kar me izpodbudi na beg. Moj gospodar že precej časa z ladjo ni šel na rop, ker mu je manjkalo novcev. Kratkočasil se je tedaj s tem, da je o lepem vremenu ribe lovil v pristanišču. K temu zabavnemu opravilu je navadno s seboj jemal mene in majhnega Mavra, ki je vodil čolnič. Ker je moj gospodar dobro vedel, da sem izurjen in srečen v ribjem lovu, pošiljal me je večkrat z nekim svojim sorodnikom in z mladim Mavrom na morje, ribe lovit za njegovo mizo.

Nekega dne se je namenil na lov z dvema ali tremi imenitnejšimi Mavri in je delal za to velike priprave. Že dan poprej mi je ukazal prinesti več hrane kakor po navadi, istotako tri puške s smodnikom in svincem, da bi streljali ne le ribe, ampak tudi ptice.

Storil sem, kakor se mi je bilo velelo in naslednje jutro sem na čedno umitem in z jadri dobro oskrbljenem čolnu pričakoval goste, da jih lepo sprejmem. Toda le gospodar je prišel. Rekel je, da njegovi gostje zaradi nepričakovanih opravkov ne morejo priti, in naročil meni, naj grem z enim možem in z mavriškim dečkom na lov, ker bodo prijatelji večerjali pri njem.

V tem trenutku se mi zasveti v glavi, spomnim se iznova na beg, saj sem imel sedaj čoln v svoji oblasti. Komaj tedaj odide gospodar, začnem se vsestransko pripravljati, pa ne na ribji lov, ampak na pot, sam ne vedoč, na katero stran bi krenil, ker vsaka je bila dobra, da me le pelje od tega zoprnega kraja.

Najprej sem pregovoril Mavra, da je še več živeža pritiral v ladjico, češ, da se gospodovih jedil ne smeva dotakniti. „Prav," je rekel in prinesel velik jerbas suharja (prepečenca) in tri majolike mrzle vode. Vedel sem, kje je gospodar hranil steklenice, ki sem jih po napisu takoj spoznal za angleški plen. Tudi te prinesem v ladjico, da bi Maver menil, da so za gospoda. Istotako sem vzel poldrugi stot težko kepo voska, velik klopčič špage, žago, sekiro in kladivo — reči, ki so mi bile potem jako koristne, zlasti vosek za svečavo. Še eno si zmislim, da popolnoma premotim ničesar slutečega Mavra. „Mulaj," pravim, „puške našega gospoda so v čolničo, ali bi ne mogel preskrbeti še nekoliko smodnika in svinca? Morebiti ustrelimo kake škurhe. Znam, da ima gospod vedno strelivo v ladji."

„Dobro, grem ponj," odgovori in res privleče kmalu veliko usnjato mošnjo, ki je imela kilogram strelnega prahu, in še drugo s petimi ali šestimi funti svinca in krogel. V tem tudi jaz najdem v kabini nekoliko smodnika in napolnim ž njim prazno steklenico v omari.

Z vsem potrebnim oskrbljeni odjadramo tedaj na lov. V trdnjavi pri vhodu v pristanišče so nas že poznali ter se niso zmenili za nas. Ko smo bili kake dve uri daleč od brega, zvežemo jadra in pričnemo ribariti. Burja je pihala, kar mi ni bilo všeč; zakaj ko bi bil vlekel jug, dospeli bi bili na špansko obrežje in v Kadiški zatok. Toda moj sklep je bil trden: naj brije veter odkoderkoli, proč moram.

Ko smo nekaj časa lovili, pa nič ujeli (ako je tudi kaka riba šapnila na trnek, je nisem potegnil iz vode, da je ne bi videl moj tovariš), rečem Mavru: „Danes nič ne ujamem, s tem ne bo zadovoljen naš gospod, odrinimo

dalje.“ Maver nič hudega sluteč pritrdi in ker je sedel spredaj, razpne jadro, jaz pa primem za krmilo. Peljemo se blizu dve uri dalje, potem hočem na videz loviti ribe, izročim krmilo dečku in stopim proti Mavru. Neutegoma ga objamem čez pas in predno si je bil svest, bil je v vodi. Takoj pride zopet na vrh, ker plaval je kot pena, in prosi, naj ga vzamem v čoln, obetaje, da gre z menoj, kamorkoli hočem. Toda jaz stopim v ladjino kabino po lovsko puško in namerim nanj, rekoč: „Nič žalega ti nisem storil in ti tudi ne bom, ako me pustiš v miru. Dovolj dobro znaš plavati, da priplavaš k bregu, saj je morje mirno, podvizaj se torej, da prideš na suho, nič hudega se ti ne bo zgodilo. Če se pa bližaš čolnu, sprožim ti puško v glavo; prost hočem biti.“ Nevernik se obrne in plava proti bregu, ki ga je kot dober plavač gotovo dosegel.

Morebiti bi bil bolje storil, da bi bil pridržal tega človeka in mesto njega v vodo pahnil dečka, a prvemu nisem nič kaj zaupal. Ko je odplaval, rečem dečku: „Ksuri, če mi zvest ostaneš, postal bodeš po meni imeniten mož. Udari se v obraz in prisezi mi zvestobo pri bradi Mohameda in svojega očeta, sicer vržem še tebe v morje.“ Deček se nedolžno zasmehlja in nisem mu mogel hud biti. Prisegel je, da hoče zvesto z menoj hoditi do konca sveta.

Dokler sem imel pred očmi odplavajočega Mavra, jadral sem tik vetra tako daleč na široko morje, da bi sleherni lahko mislil, da sem namenjen v Evropo. In kdo bi bil res verjel, da hočeva proti jugu? Tam je primorje neznano divje, tam so pretili divjaški črni ljudje. Celi narodi bi bili naju obdali s šajkami in ubili. Slehernemu je bilo znano, da naju zverine ali še hujši ljudje umore, ako stopiva ondi na suho. Vendar o mraku premenim tek in se spustim naravnost proti jugu, obrnivši čoln nekoliko proti vzhodu, da ostaneva blizu brega. Ugodni veter je tako pospešil najino vožnjo, da sva bila prihodnjega popoldne, ko sva se bližala deželi, že daleč, daleč od Saleha, menda že celo za deželami marokanskega cesarja ali katerega si bodi berberskega vladarja. Žive duše nisva zapazila na bregu. Da ne pridem zopet Mavrom v pest, nisem hotel na suho, pa tudi ne vreči mačka. Jadram torej naprej, pet dni neprenehoma in še le, ko sem menil, da sva popolnoma varna, spustim sidro ne daleč od izliva majhne reke, ne vedoč, v kateri deželi da sva. Nikogar nisem ugledal, pa tudi ničesar nisem hotel videti, le studenčnice nama je bilo

treba. Zvečer jo zavijeva v zanožje* in skleneva o mraku pristati k bregu ter si ogledati bližnjo pokrajino.

Ko se pa tema razprostrè po kopnem in morju, začno zveri tako grozno tuliti in rjoveti, da je moj ubogi deček strahu koprnel in napol mrtev milo prosil, naj nikar ne stopim na suho pred dnevom.

„Dobro, Ksuri," odvrnem, „počakati hočeva jutranje zore, toda kdo ve, če li ne najdeva potem ljudi, ki so hujši od teh zverin."

„Že pomagati," odgovori Ksuri okorno, ker ni znal mojega jezika, „ljudje hud, puška v roke, pok!"

Dečkovo zaupanje mi je bilo všeč in da ga osrčim, mu nalijem kozarček iz ene gospodovih steklenic. Mirno ostaneva tedaj vso noč na mačku. Kar prihrumé okoli dveh ali treh velikanske, nama neznane živali na brežino. Skočijo v vodo in se valjajo v njej, menda, da se ohlade, pri tem so pa tako grozno tulile, da še nisem slišal kaj takega.

Ksuri je bil v smrtnih težavah, tudi meni se ni bolje godilo. In da najin strah do vrha prikipi, prične ena teh pošasti s strahovitim sopihanjem plavati naravnost proti najini ladjici. Mladi tovariš je trdil, da je lev, in menda je imel prav. Na vse grlo je kričal, naj dvignem sidro, da se otmeva.

„Ksuri," odgovorim, „raji spustiva vrv, da naju odrinejo valovi od brega, saj žival ne more daleč za nama."

Komaj izrečem te besede, pomoli zver glavo iz vode ne več kot za dve vesli daleč od barke; to me silno prestraši. Brž skočim po puško, napnem petelina in sprožim. Na hip se obrne žival in odplava proti bregu.

Ni mogoče opisati, kako čudno je odmeval ta strel — morebiti prvi v teh krajih — ne le po obrežju, ampak daleč, daleč po deželi. To me je do dobrega prepričalo, da ne kaže po noči zapustiti ladje.

A tudi po dnevu je bilo zavoljo divjakov nevarno stopiti na suho. Nekaj je bilo treba vendar-le storiti, ker nisva imela ne kapljice pitne vode. Ko se je danilo, pravi Ksuri, da gre po vode, le vrč naj mu dam. Vprašam ga: „Zakaj siliš ti tako na suho, mene pa pustiš v čolnu?"

Odkritosrčni deček mi odgovori tako vdano, da sem ga odslej prav rad imel: „Ma, pridejo hud ljud, mene ham, ham; ti smuk!"

„Pojdiva oba in če pridejo divjaki, postreljiva jih," rečem.

---

* Globok morski zaliv (fjord).

Ponudim mu sedaj kos suharja in požirek pijače, ki sva jo bila vzela s seboj; potem veslava kolikor mogoče blizu brega, stopiva iz ladjice ter s puškami in dvema vrčema v rokah prebredeva vodo.

Na čoln sem pa vedno pazil, kajti bal sem se, da bi se divjaki ne pripeljali v šajkah po reki. V tem ugleda Ksuri kake četrt ure hodá v deželi nekoliko nizkega sveta, spusti se v tek, pa se kmalu vrne. Misleč, da so mu divjaki ali kaka divja zver za petami, mu hitim nasproti. Ko pridem bliže, zagledam, da mu visi nekaj črez rame. Bila je žival našemu zajcu podobna, toda druge kože in daljših nog.

Dobro južino sva si torej obetala, a prijetnejše mi je bilo, da je Ksuri našel mrzlo vodo in poleg tega ni zapazil nobenega divjaka. Napolniva vrča, slastno použijeva zajca ter se napraviva na odhod.

Od prvega potovanja sem vedel, da kanarski in kapverdski otoki niso daleč vsaksebi. Ker pa nisem natanko poznal njih lege, ni kazalo drugače, kakor upati, da morebiti naletim na kako angleško ladjo, ki bi naju vzela s seboj. Po mojem mnenju se je dežela, ki sem jo videl, razprostirala med marokanskim cesarstvom in Nigricijo. V njenih neizmernih pustinjah živi le divja zverjad. Zamorci so se odtod iz strahu pred Mavri umaknili proti jugu; ti so pa v velikih trumah hodili v te nerodovitne pokrajine samo na lov. Levov, leopardov, šakalov in hijen sva silno veliko videla po vsem obrežju, po noči so pa te divje zveri zavijale na čudne načine.

Zaradi neugodnih vetrov se nisem upal na Tenerifo — izmed enajsterih kanarskih otokov — moral sem tedaj ostati blizu brega. Pogosto sem hodil na suho po mrzle vode. Nekega jutra pristaneva k majhnemu, precej visokemu polotoku. Voda je naraščala in to sva hotela porabiti, da bi se spustila dalje v notranjo deželo. Ksuri, bistrejšega očesa kot jaz, zašepeta: „Proč, gospod, tam-le na skali leži strahovita žival.“

Ozrem se tja in res ugledam velikanskega, spečega leva. „Ksuri,“ velim, „stopiva na suho in ubij leva.“

„Jaz ubiti?“ odgovori prestrašeni Ksuri, „zazijal bode, pa me ne bo.“

Molče mignem dečku, naj se ne gane. Nabijem največjo puško z dvema kroglama in mnogim smodnikom in jo postavim poleg sebe, potem nabijem drugo tudi z dvema kroglama in slednjič tretjo z najdebelejšim šprihom. V glavo mu pomerim; ker je pa šapo držal črez gobec, ga zadenem

v šapo nad členom ter mu jo zdrobim. Plane kvišku, pa se zgrudi takoj na zemljo. Drugič se dvigne na treh nogah in grozno zarjove. Nekoliko prestrašen, da ga nisem v glavo zadel, zgrabim drugo puško in krogla mu prodre sedaj tako dobro v glavo, da se kar zavali. Ksuri se sedaj zopet ojunači in hoče na suho. Dovolim mu. Urno skoči v vodo in držeč z eno roko risanico nad glavo, priplava z drugo k bregu. Prav blizu nastavi živali puško na uho in jo usmrti popolnoma.

To ti je bil pač predrzen lov, a za zobe ni dal nič, in žal mi je bilo za strelni prah in svinec, ki sva ga tako nepotrebno potratila. Ksuri pa je vendar hotel dobiti svoj delež in prosil, naj mu dam sekiro. „Čemu ti bo?" vprašam ga. „Glava sek!" se odreže. Ker pa ni mogel glave odsekati, pritiral je šapo ali taco, ki je bila res čudno velika. Sedaj mi pride na misel, da utegne koža koristiti. Takoj se lotiva dela. Ksuri je bil za to pripravnejši od mene, vendar sva se trudila ves božji dan, da sva ga popolnoma odrla. Kožo razprostreva na kabino, kjer se je sušila dva dni, potem mi je služila za ležišče.

Po tej zamudi jadrava zopet 10—12 dni dalje proti jugu, kolikor mogoče varčno ravnaje z živežem, ki je skoraj potekal, in ustavljaje se le, kadar sva donašala pitne vode. Rad bi bil dospel do reke Senegal ali Gambia, oziroma na visočino Zelenega rta ali polotoka, kjer bi morebiti srečal kako evropsko ladjo, zakaj vedel sem, da vse v Gvinejo, Brazilijo ali vzhodno Indijo namenjene ladje jadrajo okoli Zelenega rta (Kap Verde).

Ko sva se potem vozila še deset dni ob otočju, spoznava, da je kraj obljuden. V nekaterih krajih so se prikazovali nagi, črni ljudje na breg ter naju debelo gledali. Enkrat sem hotel že k njim, toda modri Ksuri me je odvrnil. Orožja niso imeli divjaki razun enega samega, ki je držal v roki dolg drog. Ksuri mi je povedal, da je to sulica, katero zamorci neznano spretno lučajo od daleč. Zatorej sem ostal daleč od njih, čim dalje tem bolje. Vendar sem jim dajal znamenja, da potrebujeva hrane, oni pa so kazali, naj se ustavim. Razpel sem jadra in se bližal suhi zemlji. V tem sta tekla dva možaka v notranjščino dežele in v pol uri sta prinesla dva kosa suhega mesa in nekaj žita. Kaj rada bi bila zagrabila, a bala sva se stopiti med zamorce, pa tudi njih je bilo strah pred nama. Uganili so tedaj to-le: Živež so položili kraj morja, potem so se umaknili, čakaje, da sva prišla ponj. Ko sva jedi pobrala, so stopili zopet na breg.

Zahvaljevala sva se jim z znamenji, saj drugega nisva imela, vendar se je kmalu ponudila priložnost, da sva mogla svojo hvaležnost pokazati v dejanju. Dve neznani živali se namreč pripodite s hriba proti morju. Ali se nalašč ali iz togote tako podite, nisva mogla določiti; ker se pa te zveri navadno ne prikazujejo po dnevu, in ker so se ju zamorci, zlasti ženske, silno prestrašili, se mi je zdelo, da je nekaj nenavadnega. Vsi ljudje so v divjem teku zbežali, samo mož s sulico v roki je ostal. Zverini vendar niste namerili na zamorca, temveč skočili ste v vodo, da bi se okrepčali v hladnih valovih.

Ena teh pošasti pa se jame bližati najini barki. Sluteč nevarnost sva nabila svoje tri puške, in ko žival priplava dosti blizu, zapodim ji svinec naravnost v glavo, da se potopi. Kmalu pa pride zopet na vrh, dviga se in utaplja boreča se s smrtjo. Predno je bila pri najini ladji, je poginila. Drugo je ogenj in strel moje puške tako preplašil, da je urno plavala na breg in jo popihala v gore. Nisem mogel spoznati, kakšna žival da je bila.

Ne da se pa povedati, kako so se zavzeli zamorci, ko so ugledali blisk in zaslišali pok iz moje puške. Nekateri so samega strahu nezavestni popadali na tla. Videč pa žival plavati mrtvo na vodi in ker sem jim mignil, naj pridejo na breg, so se zopet osrčili.

Kri na vodi mi je kazala mesto, kjer je ležala zver. Zadrgnil sem torej vrv okoli tace, vrgel konec zamorcem, in ti so jo potegnili na breg. Sedaj smo še le videli, da je bil prelepo pisani leopard. Zamorci bi ga bili radi jedli. Ko tedaj dam znamenje, da jim ga prepustim, so bili neizrečeno hvaležni ter ga takoj začeli odirati.

Mesa so mi ponudili, pa nisem maral zanj, zahteval sem pa kožo. Iz srca radi so mi jo dali in povrh še raznih jedil. Ker sem potreboval vode, sem poveznil vrč, kazaje s tem, da je prazen. Brž so poklicali ženske, le s prtom prepasane, in dve ste prinesli veliko lončeno, menda na solncu posušeno posodo. Postavili ste jo, kakor poprej živež, kraj morja in jaz sem odposlal dečka, da je najine tri vrče napolnil z vodo.

Dobro sem bil tedaj oskrbljen s koreninami, žitom in pitno vodo, zatorej se poslovim od prijaznih zamorcev in odrinem, venomer jadraje deset dni na isto stran, dokler naposled ne zapazim 4—5 ur od sebe suhe zemlje, ki je daleč segala v morje. Morsko površje je bilo mirno, zato sem jadral

okoli polotoka, kake dve uri oddaljen od njega. Dobro sem videl pri tej vožnji drugo stran polotoka. Dozdevalo se mi je, in sicer po pravici, kakor sem potem zvedel, da je bil Zeleni rt (Kap Verde) in kapverdski otoki. K njim me ni mikalo, ker sem se bal, da me kak neugoden veter ne zanese na širni ocean.

Zamišljen stopim v kabino, kar zavpije Ksuri na krmilu: „Gospod, ladja!“ Ubogi deček je bil strahu ves iz sebe, misleč, da nama je gospodar za petami. Skočim iz kabine in takoj spoznam, da je ladja portugalska, ki jadra menda v Gvinejo po zamorce. Ko pa nekoliko opazujem njen tek, se kmalu prepričam, da je krenila na drugo stran in da ni namenjena k bregu. Na vso moč jadram in veslam, da bi jo dohitel. Že mislim, da se zastonj trudim, kar zapazim, da so najino barko vendar le ugledali in jadra zvezali, da bi jih dohitela. Osrčen razpnem zastavo svojega gospoda in sprožim puško v znamenje, naj pridejo na pomoč. Bandero in dim so videli, strela pa niso slišali. V treh dolgih, dolgih urah sem srečno prijadral k ladji.

Vpraševali so me portugalski, potem španski in francoski, kdo da sem, a nisem jih razumel. Slednjič me vpraša angleški neki škotski mornar po mojih razmerah in temu povem, da sem Anglež in sem pobegnil iz sužnosti. Prijazno naju zdajci sprejmejo z najinim blagom vred.

Neizrekljivo sem bil vesel, da sem bil rešen. Iz hvaležnosti sem kapitanu ponudil vse, kar sem imel. Toda ta velikodušno odvrne: „Ničesar ne vzamem in kadar dospemo v Brazilijo, vam vrnem vse. Ko bi sprejel vaš dar, bi poginili vi, ki ste tako daleč od domovine, in jaz bi ne užival veselja, da sem vam otel življenje. Ne, iz čiste krščanske ljubezni vas popeljem v Brazilijo, in blago, ki mi ga ponujate, vam bo tam potrebno za življenje in popotnico.“

Blaga je bila ta njegova odločba in natanko jo je izvršil. Noben mornar se ni smel dotakniti mojega imetja, celo zapisnik mojega blaga je napravil, ter vse stvari na drobno popisal, še treh lončenih vrčev ni pozabil. Ker je bila moja ladjica dobro ohranjena, jo je hotel kupiti. Odgovorim mu, da si v čast štejem, ako mu jo smem prepustiti zastonj, saj je tudi on do mene tako velikodušen. A kapitan ni pritrdil. Dal mi je za ladjico 80 dublonov, za fanta pa je ponujal 60 dublonov. S poslednjo kupčijo nisem bil prav nič zadovoljen, ker deček mi je res zvesto služil. Kapitan je to izprevidel in našel drugo pot, ki je bila všeč vsem trem.

Zavezal se je namreč, da ga v desetih letih oprosti, ako postane kristjan. Deček je bil s tem jako zadovoljen, torej mu ga prepustim.

Vožnja je bila srečna. Hitro in brez ovir smo 22. dan prijadrali v zaliv Vseh svetnikov v južni Ameriki. Blagi kapitan ni zahteval nobene voznine, plačal mi je 20 cekinov za leopardovo, 40 cekinov za levovo kožo, izročil mi vse moje reči in kupil, kar sem hotel prodati, na pr. košarico za steklenice, dve puški in vosek, kolikor ga je bilo ostalo. Za vse sem prejel 220 dublonov. S tem premoženjem stopim na brazilsko zemljo.

Ne dolgo potem me je kapitan priporočil možu, ki je bil poštenjak kakor on, ter se pečal z nasadi sladkorjeve trstike in pridelovanjem sladkorja. Ostal sem nekoliko časa pri njem in se kmalu naučil, kako je ravnati s sladkorjem. Ob enem sem se seznanil s prijetnim življenjem naselnikov in opazil, kako naglo obogaté. Tudi jaz bi se bil rad naselil. Premišljeval sem torej, kako dobim svoj denar iz Londona. Ž njim sem hotel nakupiti sveta, kolikor bi se dalo; in kar naredil sem načrt novega hiševanja.

Tretje poglavje.

Robinzon brazilski naselnik.

Kot brazilski naselnik sem imel za soseda Portugalca iz angleške rodovine. Njegove razmere so bile podobne mojim. Dve leti sva imela črez glavo opraviti, da sva si le živež prislužila. Sčasoma se je pa pomnožilo najino posestvo in postalo tako ugodno, da sva nameravala v tretjem letu saditi tobak, v četrtem pa sladkor. Sedaj sva še le čutila pomanjkanje delavcev in težko sem pogrešal svojega Ksurija, ki bi naju bil lahko izdatno podpiral.

Toda kmalu mi je presedalo to življenje; zakaj poprijel sem se bil stanu, ki je mojemu nagnjenju, klatiti se po svetu, naravnost nasprotoval. Sedaj sem hrepenel po onem srednjem stanu, katerega so mi oče tolikanj priporočali. „Vse to," dejal sem večkrat sam pri sebi, „bi imel lepše v svoji domačiji; marsikaterega trpljenja bi se bil obvaroval, sedaj pa moram tukaj živeti brez prijatelja, ki bi imel sočutje z mojo usodo."

Toda nekaj še moram dodati o svojem kapitanu. Čakal je tri mesece na blago in že se je hotel vrniti, ko zasučem

pogovor na novce, ki sem jih imel v Londonu. To-le mi je svetoval: „Dajte mi pooblastilo in izročite ob enem tudi pismo do osebe, kjer je denar shranjen. Naročite poslati svoje reči v Lisabon, da vam jih o prvi vožnji pripeljem. Ker se pa ne ve, kaj se utegne zgoditi, vam svetujem, da mi nakažete samo 100 funtov šterlingov, to je polovico premoženja; zakaj ako se ta izgubi, ostane vam vendar še druga."

Nasvetu sem pritrdil ter napravil Portugalcu pooblastilno pismo. Vdovi angleškega kapitana sem opisal dogodke, svojo sužnost, beg, tudi kako sem se sèšel s portugalskim kapitanom in kako vljudno mi je pomagal. Prišedši v Lisabon je blagi mož srečno oddal pismo. Vdova v Londonu je takoj poslala ne samo zahtevane novce, temveč tudi posebno darilo za njegovo dobro srce. Za tistih 100 funtov šterlingov je trgovec v Londonu nakupil angleškega blaga, kakor mu je kapitan naročil, ter ga poslal v Lisabon. Odtod je kapitan nakupljeno blago in razno drugo koristno orodje odpravil do mene. Celo služabnika je najel za 5 funtov šterlingov, ki mu jih je vdova poklonila v dar, za me s pogodbo, da mi služi šest let.

Moji sreči sedaj ni primanjkovalo skoraj nič. Angleško blago sem razprodal bolje nego sem mislil, tako da sem v denarnih zadevah daleč prekašal svojega soseda. Najel sem sedaj še enega evropskega slugo in kupil zamorca. Naslednje leto se je letina silno bogato obnesla. Pridelal sem 50 po stot težkih klobas tobaka ter jih skrbno hranil, dokler niso prišle ladje iz Lisabona.

Ko bi bil v sedanjem stanu ostal do konca življenja, bi bil užival mirno srečo, toda v moji glavi so rojili premnogi vihravi naklepi. Takšni peljejo v pogubljenje celo izkušene može. Tudi jaz sem moral to skusiti!

V štirih letih svojega bivanja sem se seveda tudi navadil deželnega jezika in se seznanil z nekaterimi trgovci v San Salvadoru. Čestokrat sem jim pripovedoval o dogodbah iz svoje mladosti, zlasti pa o vožnjah poleg gvinejskega primorja. Pri tem nisem pozabil omeniti, kako lahko bi se ondi dalo za zlati prah kupčevati z drobnjavami, kakor s steklenimi koravdami, zrcali, noži, igračami in drugimi otročarijami. Posebno pazljivo so natezali ušesa, kadar sem jim pravil o kupčiji z zamorci, zakaj tačas sta smela ž njimi trgovati samo španski in portugalski kralj, zato so bili zamorci zelo dragi.

Nekega dne smo se zopet prav živo pomenkovali o

tej stvari. Naslednji dan so že bili trije onih trgovcev pri meni, češ, da mi hočejo nekaj ponuditi, ako nobeni duši o tem ne zinem. Ko jim to obljubim, mi razodenejo to-le: Vsi trije imajo naselbine kakor jaz, toda za uspešno obdelovanje jim primanjkuje potrebnih delavcev. Zatorej so se namenili poslati ladjo v Gvinejo po zamorce, pa ne, da bi kupčevali ž njimi, ampak da si jih med seboj enako razdelé. Sedaj še le vprašajo, če bi hotel kot trgovec na ladji ž njimi in voditi kupčijo na gvinejskem primorju? Ako privolim, mi hočejo dati toliko zamorcev kakor vsakemu izmed njih samih in me poleg tega oprostiti vsakoršnih stroškov za ladjo.

Ta nasvet je bil že sam na sebi, kakor sploh vsako kupčevanje s sužnji, nepošten. Vendar je bil za vsakega drugega, ki je želel ravnokar pričeto naselbino razširiti, bolj zapeljiv, kakor za me. Zakaj jaz sem bil že mož, ki bi si bil v treh do štirih letih pridobil 4000 do 5000 funtov šterlingov, ko bi gospodaril kakor dosihdob. Jako nespametno je bilo torej, da sem se vdal, a jaz sem bil že rojen za nesrečo, tedaj nisem slušal pameti in vesti. Stara, nepremagljiva strast, potovati križem sveta, me je potegnila za seboj. Da več ne govorim: dal sem roko ter si le to izgovoril, da mi do vrnitve dobro oskrbujejo moje posestvo in ako bi umrl ali če bi me zadela kaka nesreča, da je izroče njemu, katerega si postavim za naslednika. V tem smislu napravim pravno pogodbo in za prvega dediča si izvolim portugalskega kapitana s pogojem, da mora pol premoženja poslati na Angleško.

Pričeli smo ladjo oskrbovati s potrebnim, in ko je bilo to storjeno, odrinemo — o nesrečni uri: bilo je 1. kimavca leta 1659., prav tistega dne, ko sem pred osmimi leti zapustil očetovo hišo, da sem šel v Hullu na morje. Naša ladja je imela 120 ton, 6 topov in 14 mož s kapitanom, nekim novincem in z menoj vred. Težko ni bila založena, ker naložili smo le nekoliko drobne šare, ki jo zamorci radi kupujejo.

Jadrali smo izprva ob brazilskem bregu proti severu z namenom, kreniti potem tja prek v Afriko. Dokler smo bili pri kraju, smo imeli najlepše vreme; pri rtu sv. Avgu-ština smo izgubili suho zemljo ter v dvanajstih dneh prešli črez ravnik. Vreme je bilo doslej izvrstno, naenkrat pa nastane hud vihar. Izpočetka je pihal jugovzhodnik, ta se je prevrgel v severozahodnik in slednjič je burja tako divjala, da nas

je 12 dni metala sem ter tja po morju. Vsi smo se bali, da sedaj pa sedaj poginemo. Neki mornar je umrl za vročico, drugega in nekega novinca pa so valovi potegnili črez ladjo. Še le 12. dan se je nevihta nekoliko polegla. Krmar se je trudil, kolikor mogoče, zvedeti, kje da smo, in našel, da smo severno od Amazonske reke ne daleč od Orinoka. Premišljujemo tedaj, kaj početi, zlasti, ker je ladja imela luknjo. Krmar je nasvetoval, da najbolje kaže, obrniti se naravnost nazaj proti brazilskemu bregu. Temu sem se ustavljal na vso moč, zakaj ali je bilo misliti, da pridemo v kraje, kjer prebivajo ljudje, da bi nam pomagali? Dogovorili smo se torej, da se obrnemo proti Barbados, nekemu otoku v malih Antiljah, ter da ostanemo dosti daleč na širnem morju, da bi ne bilo treba v mehikanski zaliv. V 14 dneh smo mislili dospeti do karaibskih otokov, zatorej smo jadrali proti severo-zahodu.

Toda mi smo obračali, Bog je pa obrnil. Nastala je zopet huda nevihta in nas tirala daleč od primorja, kjer so prebivali omikani ljudje. Ako bi tudi utekli viharnemu morju, bati se nam je bilo divjakov. Oj, le pregotovo je bilo, da nikdar ne vidimo več svoje domovine! In glej, v najhujši stiski in grozi zaslišimo proti jutru klic: Suha zemlja! Že hočemo pogledati, kateri deželi se bližamo, kar zadrvi nov vihar našo ladjo siloma na prod in obtičali smo na njem.

Peneči valovi so pljuskali črez ladjo in sleherni je pobegnil v kabino, da se ubrani togotnemu morju. Nepretrgoma je divjal vihar in ladja je bila v nevarnosti, da se vsak čas razčesne, če se položaj kakor na čudež ne prevrže. Smrt je bila gotova; v tem strašnem stanju nas je le nekoliko mogel potolažiti nadmornar, trdeč, da vihar pojenjuje. Dasi je imel mož morebiti prav, vendar se nismo nadejali, ladje kedaj vzdigniti s sipe. Na zadnjem njenem koncu je visel čolnič, toda krmilo mu je bilo razdrobljeno in njegovi kosci so se zibali na razdraženih valovih. Bila je sicer na ladji še šalupa, mala ladjica, pa nemogoče se nam je dozdevalo, spraviti jo v vodo. Smrtne težave nas naposled prisilijo poskusiti to, in z združenim prizadevanjem kapitana in mornarjev se vendar posreči, da jo dvignemo črez krov. Vsi skočimo vanjo ter se prepustimo — 11 nas je bilo — vetru in valovom, kamor je Bog hotel.

Naše stanje je bilo obupno. Videli smo, da se naš čolnič na rastočem morju ne more dolgo ustavljati valovom. Jader nismo imeli, saj bi ne bila nič koristila. Z vsemi močmi

veslamo proti kraju, pa tako težkega srca, kakor da se bližamo morišču; dobro smo spoznali, da bodo silni valovi razdrobili čoln, predno da pride k bregu. Zdelo se nam je torej, da lastno pogubo pospešujemo, kolikor bolj se pomikamo h kraju.

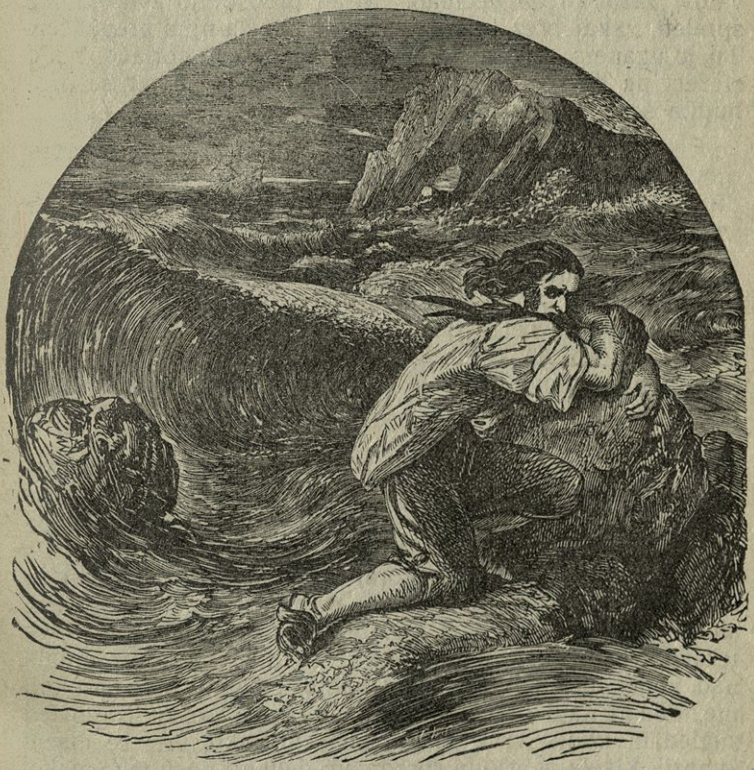
Kakšen je breg pred nami, skalnat ali peščen, visok ali plitev — kdo je to vedel? Le to edino upanje nas je še navdajalo, da se morebiti pripeljemo v izliv kake reke ali v kak morski zatok, kjer je voda mirnejša. Vsega tega ni bilo, le še groznejša od morja se nam je zdela dežela, ker so nam štrlele nasproti le strašne pečine. Kako poldrugo miljo daleč smo veslali, ali bolje rečeno, so nas tirali valovi, ko se pridrvi za čolnom val, visok kakor gora, noseč gotovi pogin. Tako silovito se zažene v našo ladjico, da se ta hipoma prekucne. Ločeni drug od drugega se pogreznemo v globočino, še Boga nismo utegnili poklicati na pomoč.

Ni mogoče popisati, kaj sem mislil in čutil, ko sem se potapljal. Dobro sem sicer znal plavati, a tokrat se nisem mogel izkopati iz valov niti toliko, da bi sopel, dokler se ni naposled umaknil val, ki me je bil zagnal proti kraju in me pustil na suhem, seveda na smrt trudnega in težko sopečega zaradi preobilo zaužite vode. Toliko sem se pa vendar zavedal, da se vzdignem in poskusim doseči bližnji breg, predno me drug val ne odplakne zopet nazaj. Toda temu se nisem mogel ogniti. Videl sem, kako je morje razdivjano in kipeče, kakor srdit sovražnik, iznova zašumelo proti meni, da se mu nisem mogel ustaviti. Ni kazalo drugega, nego če mogoče, z vsemi močmi priti višje na breg. Voda je pridrla, glavo sem hotel držati nad njo in plavati h kraju; toda zopet me je pokopala 30 črevljev globoko in čutil sem, kako silno in naglo me je gnala k obrežju. Že mi je pohajala sapa, kar se z glavo in rokama poženem iz vode. Zopet se osrčim, da si ostanem nad vodo le dve sekundi, toliko da sopnem. Pa zopet me pokrijejo valovi in kmalu zapazim, kako se odmikajo nazaj; zatorej jamem z vso močjo plavati njim nasproti.

Poslednji val bi me bil lahko pokončal, zakaj tako silovito me je telebnil ob skalo, da sem takoj onesvestil. Še en tak udarec, pa bi bilo po meni. A kmalu se zavem in se krčevito oklenem čeri ter tako dolgo zadržujem sapo, da se voda ne umakne. Urno splezam po pečinah na trato in rešen sem bil. Proti nebu povzdignem roke in prisrčno zahvalim Gospoda, ki me je tako čudovito otel smrti. Potem

se pa spomnim tovarišev, ki so bržkone vsi utonili. Nobenega izmed njih nisem več videl, ne slišal, da še kateri živi, samo tri klobuke, kučmo in dva črevlja sem ugledal, ki so jih valovi splavili na suho.

Kot gore visoki valovi so se spenjali črez razbito ladjo, ki je bila tako daleč, da sem jo komaj videl. Nehoté vzkliknem: „Moj Bog, kako je bilo pač mogoče, da sem

prišel do tega brega!“ Veselje zavoljo moje rešitve so kmalu ogrenile le prežalostne misli. V kako žalostnih okoliščinah sem bil! Moker do kože, brez suhe obleke, trpinčili sta me lakota in žeja, vrh tega mi je manjkalo orožja, da bi se z lovom preživil. Dvoje mi je pretilo: ali umrem lakote, ali pa me raztrgajo divje zverine. Nož, pipa in nekoliko tobaka v mehurju, to je bilo vse moje premoženje. Grozen

obup se me polasti. V tem dušnem stanju grem nekaj sto korakov dalje, da bi našel, s čimur potolažim lakoto in ugasim žejo. V neizrečeno veselje naletim na bistro vodo, ki me čudovito okrepča, živeža pa ne zasledim nikjer, torej začnem kot mornarji žvečiti tobak. Mračilo se je polagoma. Temni, težki oblaki so se podili pod nebesom, da je bila noč še temnejša; veter je majal veje, peneče in bobneče so se valovi razbijali ob pečinah. Strah pred divjo zverino me spreleti, zakaj brez orožja, sem bil docela njim prepuščen. Tu jo uganem: za orožje si odrežem debelo gorjačo, ž njo zlezem na drevo. Kmalu trdo zaspim na njem ter se prebudim še le pozno zjutraj.

Četrto poglavje.

Robinzon rešen.

Ko se zbudim, je bilo solnce že visoko na nebu. Vreme je bilo jasno, vihar je potihnil in morje je bilo pokojno. Zelo sem se zavzel, videč, da je plima ladjo vzdignila in splavila skoro do kraja, kjer so me poprejšnji dan valovi treščili na skalovje. Bila je sedaj le pol ure oddaljena od brega in stala je po koncu. Hotel sem tedaj vanjo iskat potrebnega živeža in orodja.

Ko skočim s prenočišča v zračni višavi, ugledam najprej čoln kake pol ure oddaljen na drugem bregu globokega morskega zaliva v pesku. Rad bi ga bil dosegel, pa ga nisem mogel; tudi do ladje ni bilo mogoče priti.

Popoldne je voda skoraj toliko odtekla, da sem se mogel za nekoliko sto korakov približati razbiti ladji. Pol slečen plavam proti njej. Ko priplavam do nje, glej nova težava: vlegla se je namreč na stran in se visoko vzpenjala nad vodo, nisem torej mogel vanjo. Dvakrat plavam okoli nje, toda ne najdem ničesar, da bi se zagnal kvišku. Naposled zagledam konec vrvi, ki ga, ne vem kako, prej še nisem zapazil. Visela je vrv na sprednjem delu ali nosu tako nizko, da sem jo dosegel in po njej splezal v ladjo. Tu vidim, da ima ladjo luknjo in da je že veliko vode priteklo v njo. Ležala je na produ, krmilo je visoko štrlelo kviško, nos pa je bil skoraj ves v vodi. Ker sem bil silno lačen, krenem najprej v shrambo, kjer vesel zapazim, da je ves živež nepokvarjen. Natlačim si žepe s suharjem in hlastno požiraje kose suharja stikam z naglico dalje, ker predolgo se nisem

smel muditi. V veliki kabini najdem ruma, krepko ga potegnem, da si nekoliko dušo privežem. Le čolniča sedaj ni bilo, da bi vse to spravil na suho. Časa tratiti z neuspešnim tarnanjem nisem utegnil, ampak urno sem sestavljal plav. V ladji sem dobil nekaj rant, dva ali tri tramove in par bramcev. Iz tesarske shrambe sem vzel žage, sekire, kladiva in žrebljè. Tramove najprej zvežem med seboj z vrvmi, da jih voda ne odnese, in vržem v vodo. Potem se spustim ob ladji navzdol in sklenem tramove, da so bili plavi podobni, pribijem nekaj desk počez in sedaj sem že smel nanj. Za večjo težo je bila vendar še prelahka. Razžagam torej bramca na tri kose in ž njimi utrdim svojo plav. Potem premišljujem, kako bi naložil in blago obvaroval mokrote.

Pri tem se ne mudim dolgo, temveč hitro se lotim dela. Najprej spravim na plav vse deske, kolikor sem jih mogel zgrabiti, potem odprem dve mornarski skrinji ter ju izpraznim in napolnim s kruhom, rižem, tremi hlebi holandskega sira, peterimi kosi prekajenega kozjega mesa, z nekoliko rži in ječmena, ki je bil namenjen za kuretino, a v svojo žalost zapazim kmalu, da so ga podgane izpridile. Poleg tega naletim na več omar polnih steklenic mnogovrstne žgane pijače, ki je bila kapitanova, in 20—24 meric araka. Te steklenice pa niso bile porabne in tudi v skrinjah za nje ni bilo prostora. V tem je voda rastla, dasi je bilo vreme mirno, in na žalost sem moral gledati, kako mi je odnesla z brega kamižolo in srajco To me spomni, da pogledam, je li kaj oblačil v ladji. Dovolj jih je bilo. Potem se spomnim streliva in orožja. V veliki kabini sta bili le dve dobri lovski puški in dve pištoli; poleg teh najdem majhen meh svinca, dva stara zarjavela meča in nekoliko rogov za smodnik. Znano mi je bilo, da smo imeli v ladji tri sode strelnega prahu, pa kam jih je postavil topničar, nisem vedel. Po dolgem iskanju jih najdem; dva sta bila suha in dobro ohranjena, tretji je pa puščal vodo. Prva dva in orožje zanesem na plav.

Ko dosti naložim, začnem premišljevati, kako spravim vse to na suho, zakaj zmogel nisem niti rjuh za jadra niti krmila in najrahlejša sapica bi plav lahko zvrnila. Tri reči pa so mi dajale pogum: mirno in plano morje, voda, ki je naraščala in plimala h kraju, in veter, ki je pihal proti bregu. Staknil sem bil še dva ali tri zlomljena vesla, dve žagi, sekiro in kladivo. Kake pol ure je dobro plavala moja plav, vendar jo je veter gnal nekaj v stran od kraja, kjer sem

bil poprej stopil na suho. Iz tega sem sklepal, da je tukaj menda kak zaliv ali pa da se tu izteka kaka reka, in nadejal sem se, da se pripeljem vanjo kakor v luko in srečno izložim blago.

Nisem se motil, ker pred menoj je bila mala zajeda v zemljo, kamor je močno drla morska voda.

Prizadeval sem si plav spraviti sredi vode. Pa tu bi se bila skoraj razsula. Moja plav je namreč z enim koncem obtičala na plitvem, na drugem kraju je plavala; malo je torej manjkalo, da ni vse blago zdrčalo v vodo. Da bi se to ne zgodilo, upiral sem se na vso moč v zaboje in ob enem se trudil, vzdigniti plav s proda. Skoraj pol ure sem se tako mučil, dokler ni naposled pritok krenil mojo plav s sipe. Potem sem srečno priveslal v zaliv. A tudi tukaj je pretila nevarnost, da izgubim vso svojo beračijo; zakaj breg je bil jako strm in sprednji del moje plavi bi bil lahko butnil vanj. Zatorej nakanim, plav z veslom kakor na mačku mirno držati in čakati, da se začne voda odtekati. Kmalu potem veslam na raven kraj obrežja in zabijem dvoje zlomljenih vêsel na treh koncéh v zemljo. Tako čakam, dokler se ne umakne voda in ne obtiči moja plav z blagom vred na suhem.

Tu naj omenim, da smo imeli na ladji psa in dva mačka. Njih čudne dogodbe hočem pozneje pripovedovati. Mačka sem s seboj vzel na plav, pes pa je skočil v morje in plaval za menoj do kraja. Ta žival je bila mnogo let moj zvesti prijatelj in tovariš ter mi storila veliko dobrega. Ko bi bila mogla govoriti, nadomestila bi mi bila skoraj človeka.

Prvi moj opravek je bil sedaj, da se nekoliko razgledam; saj še nisem vedel, ali sem na otoku ali na celini, v pokrajini, kjer ljudje prebivajo ali ne, ali mi divje zverine prete ali ne. Komaj eno miljo od mene je bila strma gora, ki je bila najvišja v vrsti drugih, proti severu se razprostirajočih. Vzamem puško, pištolo in rog s smodnikom. Tako oborožen splezam na vrh, kar je bilo precej težavno. Odtod se oziram na vse strani in spoznam, da sem na otoku. Nikjer ni bilo videti večje suhe zemlje, le v daljavi sem nejasno razločil visoko pečevje, in na zahodu dva manjša otoka, oddaljena kake tri milje. Vse je kazalo, da na otoku, kjer sem bil, nihče ne prebiva; tudi divje zverine ni bilo mnogo. Zagledal sem pa tem več ptičev, ki jih nisem poznal in ki morebiti niti užitni niso bili. Nazaj grede sem ustrelil

z drevesa velikega ptiča. Od stvarjenja sveta sèm je tukaj počila puška menda prvikrat; zakaj komaj sem sprožil, se je dvignila iz goščave nešteta množica vsakovrstnih ptičev, ki so z divjim hrupom letali sem ter tja. Ustreljena ptica je bila po barvi in velikosti podobna jastrebu, le kremplji so bili drugačni.

Zadovoljen sem moral biti s tem, kar sem videl in slišal na prvem svojem ogledu, saj si nisem mogel pomagati, zatorej se vrnem k plavi.

Izložil sem blago ter se pri tem mudil ves ostali dan. Kaj počnem po noči, sam nisem vedel; kar pod milim nebom na zemlji spati se mi je zdelo prenevarno. Zagradim si torej iz skrinj in desk, ki sem jih bil pripeljal na suho, za noč nekako kočo. Tudi zastran živeža še nisem znal, kako se naj ž njim oskrbim za prihodnje dni, ker izmed divjačine sem videl le dve ali tri našemu zajcu podobne živali takrat, ko sem ustrelil jastreba.

Nadalje si domislim, da si iz ladje donesem še mnogo koristnih, pred vsem pa potrebnih reči, zato se namenim drugič k njej. Prva nevihta jo bo brez dvojbe popolnoma razdejala; zatorej sem hotel vse dobiti, karkoli mogoče.

Pri tem se povprašujem, ali naj grem zopet s plavjo, ali naj plavam do nje, kadar se voda umakne. Odločim se za poslednje. Obleko shranim v koči, le pisano srajco, prtene hlače in črevlje sem imel na sebi. Kakor prvikrat zlezem v ladjo in bolj izkušen, sestavim manj okorno plav, da blago lažje odpeljem. Med tesarskim blagom najdem par vreč žrebljev, vijakov, velik sveder, več sekir, balt in brus. Izmed topničarskega orodja vzamem dva ali tri železne kole, dva sodčka mušketnih krogel, sedem pušk in gorsko risanico, nekoliko smodnika, veliko mošnjo zrna in zvitega tankega svinca, ki je bil tako težak, da si ga nisem upal spustiti na plav. Poleg tega poberem vsa oblačila, kolikor jih je bilo, spodnje jadro na sprednjem jadrilu in visečo posteljo z opravo vred. S temi rečmi naloženo plav spravim srečno na suho.

Med tem se nisem malo bal, da bi mi v moji odsotnosti ne pojedel živeža kak nepovabljen gost, vendar prišedši domov nisem zapazil, da bi bil kdo res kaj pokušal.

Dela je bilo sedaj v obilici, da si z jadri in nekaterimi koli sestavim šator in pospravim pod streho vse, kar se utegne pokončati na solncu in dežju. Prazne sode in skrinje razpostavim okrog šatora ter se tako nekoliko

zavarujem proti napadajočim ljudem in živalim. Istotako zaprem vhod z deskami, razprostrem žimnico po tleh, položim dve pištoli k zglavju, nabito puško poleg ležišča in zaspim prvikrat zložno in mirno do jutra.

Tretji dan sem zopet romal k razpadajoči ladji in pobral vse vrvi, debele in tanke, kolikor sem jih zasledil; razun teh tudi velik kos tkanine, da zakrpam poškodovane rjuhe, in še oni sod z zmočenim smodnikom. Da jader nisem pustil, menda ni treba dostavljati. Najbolj pa sem se razveselil, zagledavši po petih ali šestih vožnjah velik sod kruha, tri sodčke ruma, zaboj sladkorja in najfinejše moke. Tembolj sem se zavzel, ker sem mislil, da sem odpeljal že vse jedi. Ker je bil sod s kruhom pretežak, razdelim kruh na manjše skupine ter jih zavijem v jadrovino. Tudi to pot sem vse srečno spravil na obrežje.

Vsak dan sem potoval in v 12 vožnjah sem prepeljal iz razbite ladje vse, kar sem smel zaupati svoji plavi. Ob zadnji vožnji vendar še najdem v kabini, katero sem bil, kakor sem menil, preiskal že skozinskoz, v miznici nekoliko britev, dvanajstero ali še več nožev, vilic in evropskih ter brazilskih zlatih in srebrnih denarjev, kakih 40 funtov šterlingov vrednosti. Zaničljivo sem se namuznil in rekel: „Čemu je ta drobiž? En sam nož je več vreden, nego vse to zlato in srebro! Ali se izplača, da se pripognem in ga poberem? Ne maram zanj. Naj ostane, kjer je, ali naj se pogrezne v morje!“ Toda že za nekoliko trenutkov se premislim, zavijem denar v košček platna in potem jamem delati plav.

Med tem opravilom se je dvignil od suhe zemlje sem močen veter. Nebo se je bilo prepreglo s črnimi, težkimi oblaki. Izprevidim, da ni varno čakati; skočim torej naglo v vodo in priplavam srečno h kraju. Huje je naraščal veter in višje so se dvigali valovi — jaz pa sem bil varen v malem šatoru kakor Krez sredi svojega bogastva. Vso noč je razsajal vihar, in zjutraj razbite ladje ni bilo več videti. Le ob prav plitvi vodi sem ugledal štrleti iz morja borne podrtine. Izprva sem bil precej potrt, potem pa pozabim na ladjo in se tolažim, da sem vse, karkoli je bilo kake vrednosti, celo živali, ki sem jih našel še žive, prepeljal v svoje novo stanovanje.

Toda to prebivališče je bilo le za silo, ker je stalo preblizu brega na vlažnem, močvirnatem kraju. Kaj naj si torej izberem, šator ali duplino? Morebiti oboje! In zopet

sem šel na ogled in dospel do griča, čigar eno stran je tvorila visoka navpična stena, ki je bila obenem pripravno zavetje zoper napade zlobnih ljudi in divjih zverin, kakor tudi proti pekočim solnčnim žarkom. Vrh tega je nudil grič odprt pogled na morje, da sem mogel videti vsako mimojadrajočo ladjo. Ob vznožju skalnate stene je bila votlina, ki pa tega imena še ni popolnoma zaslužila. Njej nasproti, na zgornji ravnini, si izvolim prostor za novo prebivališče. Ta ravnina je merila na široko 300 črevljev, na dolgo pa še enkrat toliko; kakor zelen prt se je razprostirala pred mojim šatorom. Na severo-zahodni strani griča ležeča in odprta hladnim vetrovom me je branila pekoče vročine tropičnega podnebja.

Predno postavim šator, naredim pred duplino ograjo v polokrogu kakih 30 črevljev daleč od skale in 60 črevljev v premeru od enega konca do drugega. V ta polokrog zabijem torej kole v dveh vrstah, šest palcev vsaksebi, tako trdno, da so stali kakor stebri; $5\frac{1}{2}$ črevljev so bili nad zemljo in zgoraj koničasti. Te kole prepletem z vrvmi med seboj in ju od strani podprem z drugimi, po $2\frac{1}{2}$ črevlja dolgimi koli. Ne človek, ne zver bi ne mogla prodreti tega plota.

Vrat nisem napravil nobenih, ampak plezal sem po lestvi črez ograjo. V tako zagrajeno trdnjavo prenesem sedaj z neznano težavo vso svojo bogatijo, potem postavim prostoren šator, in zavoljo hudega dežja v nekaterih letnih časih razpnem nad njim dvojno streho, namreč nad spodnjo še drugo. Poslednjo pokrijem še z osmolenim platnom, ki sem ga tudi našel na ladji. Nisem več spal na zemlji, kakor v prvem stanovanju, ampak prijetno sem se sedaj zibal v obešeni postelji, v kateri se je poprej gugal kapitan.

Prva naloga mi je bila, izvotliti skalo, da postavim vanjo blago in jedila, katera sem hotel obvarovati mokrote. Pri tem delu sem se mudil več dni, toda predno je bilo končano, se je zgodilo nekaj, kar moram pred vsem povedati. Nekega dne je bil silen vihar, v potokih je lilo z neba in grmelo je strašansko. Kar na mah se zabliska in trešči, kraj se za nekaj sekund zasveti v višnjevo-rdeči svetlobi. „Moj smodnik, moj smodnik!“ si mislim. Srce mi je bilo kakor kladivo in dasi je bil moj strah prazen, vendar vse popustim in začnem strelni prah deliti v majhne zavojčke in spravljati v skrinjice. Na ta način sem shranil 240 funtov v 100 raznih zavojih in hranil drugega od drugega tako daleč

vsaksebi, da se ne razlete vsi hkrati, ako bi se po nesreči kateri vnel.

Ko grem prvokrat s puško zjutraj na sprehod, da kaj ustrelim za zobe, radosten zapazim, da je na otoku mnogo koz; pa bile so tako čuječe, plašne in urne, da se jim nisem mogel približati na streljaj. Vendar sem opazil, da so vselej silno prestrašene bežale, kadar so me z višave ugledale v dolini; ako so se pa pasle spodaj in sem jaz stal na skali, se niso zmenile za me. Dozdevalo se mi je tedaj, da te živali pač dobro vidijo od zgoraj navzdol, a slabo od spodaj navzgor. To premišljevaje korakam na neki hrib, ob njegovem vznožju pa so se pasle črede. Prvi strel, ki sem ga sprožil med nje, je zadel kozo, ki je imela mladiča. Ko stopim k ubiti živali, da jo vzdignem, mladič mirno obstane ter še celo teče za menoj v šator. Hotel sem ga vzrediti, ker pa ni maral za nobeno klajo, sem ga moral zaklati in pojesti. Te dve živali ste mi dali mesa za več dni in tako sem si prihranil živeža, ki sem ga bil otel iz ladje.

Odslej sem sleherni dan hodil po otoku, deloma da kaj novega iztaknem, deloma da kaj ustrelim. Polagoma sem tudi utrdil ograjo, da je bilo v njej prostornejše in zložnejše. Kakor sem izračunil, sem dospel 30. kimavca leta 1659. na ta otok, ki je bil kakih 9^0 nad ravnikom. Menda 14. dan, odkar sem stopil na suho, sem začel šteti čas, da se ne zmotim v vrsti dni in mesecev in da ne pomešam delavnikov z nedeljami. Ker nisem premogel niti papirja niti črnila niti peres, si izmislim pratiko, kakoršne mogoče še ni nikdo rabil. Zabijem namreč v zemljo četverovoglat kol, zgoraj pribijem počez podolgasto leseno ploščo, kjer je bilo vrezano z velikimi črkami:

Tukaj je Robinzon Kruzoe stopil na suho dne 30. kimavca leta 1659.

Na robu kola sem naredil za vsak dan zarezo, vsaka sedma je bila pa še enkrat daljša od onih in je pomenjala nedeljo; prvi dan meseca je bil zaznamovan zopet z večjo zarezo. Tako je bilo nekaj časa. V tem sem razširjal duplino, stesal mizo in stol in urejeval svoje stanovanje. Pri poslednjem delu sem našel še marsikatere reči, ki jih nisem posamezno, ampak zavite in hranjene v zabojčkih ali vrečah pripeljal iz razsute ladje. Našel sem več kompasov, matematičnega orodja, daljnogledov, morskih kart in enakih stvari, ki se mi pa takrat niso zdele posebno koristne. Ali jako sem se razveselil, zagledavši vso pripravo

in papirja za pisanje. Sedaj se v puščavi nisem več čutil tako osamljenega kot poprej; saj sem mogel vse svoje misli in občutke izročati papirju. Sedaj sem se lahko iznebil morečih misli, ki so me doslej neprenehoma vznemirjale in le množile mojo otožnost.

Peto poglavje.

Robinzonov dnevnik.

Pričnem tedaj sestavljati dnevnik in zapisovati vse svoje dogodke od 30. kimavca naprej. Duplinsko in podzemeljsko delo je dobro napredovalo, kar se prigodi nesreča, ki bi me bila skoro usmrtila.

Dne 10. grudna. — Votlino sem do malega izdolbel, kar se nenadoma odtrga od stropa in od strani velikanska skala s strašnim hruščem. Najbrže sem kopal predaleč, da se je strop udrl. Sreča za me, da takrat nisem bil doma, pokopal bi se bil sam. Predno vse popravim, namreč duplino izpraznim in strop podprem, je minulo dokaj časa.

Dne 27. grudna. — Božični prazniki so bili žalostni, neprestano je deževalo, čepeti sem moral v jami. Bridko sem se spominjal domovine in vesele mladosti ter se nehote prepustil sladkim sanjam, ki so me privedle daleč črez široko morje tja na angleško obrežje v očetovo hišo, kjer so starši gotovo s solzami mislili na izgubljenega sina. Bridkost se mi slednjič izpremeni v gorečo molitev k Onemu, ki obrača vse na dobro in polagoma se mi upokoji težko srce.

Še le drugi dan po božiču se je nekoliko zjasnilo in hladna sapica je igrala po valovih. Šel sem na lov in ustrelil mlado kozo, drugo pa sem le obstrelil ter jo ujel in peljal v svoj stan. Tam ji obvežem ranjeno nogo in ji skrbno strežem. V mojih zdravniških rokah je žival kmalu okrevala in postala tako krotka, da se je mirno pasla blizu mojega prebivališča in ni zbežala.

Dne 1. prosinca l. 1660. — Srečno novo leto sem si voščil sam, in verjemite mi, da se nisem Bog vedi kako priklanjal. Novo leto na pustem otoku, sam, zapuščen, brez kakega človeškega bitja!

Toda ne obupaj, Robinzon! Naprej, naprej! Vržem puško črez ramo in krenem v notranje kraje otoka. Močno je pripekalo solnce, treba je bilo torej večkrat počivati v hladni senci košatih dreves. Ko se je mračilo, dospem do križišča prijaznih dolinic, ki so se razprostirale proti sredi otoka. Tu zagledam na različnih krajih obilno kozâ, a kadarkoli sem se približal tem živalim, vselej so bliskovito odbežale. Zato sklenem, da vzamem naslednji dan psa s seboj in ga nahujskam na koze, da ujamem katero živo in jo udomačim. Toda delal sem račun brez krčmarja; zakaj ko sem naslednji dan naščuval Filaksa na čredo, so se živali obrnile hipoma proti psu; tega pa ni kaj mikalo, poskusiti se z rogovi dolgobradcev, ampak bojazljivo se je zvijal okoli mene. Torej sem za takrat opustil to reč.

Dne 14. malega travna. — Od 3. prosinca do danes sem utrjeval svoj „grad“. Delal sem na pretege, dasi me je dež mnogokrat prisilil počivati po več dni zaporedoma. Da sem imel z vsakim posameznim kolom neznanske te-

žave, lahko verjamete, ako pomislite, da sem moral daleč hoditi po hlode in da me je njih zabijanje stalo neizrečeno veliko truda.

Kadar je dopuščalo vreme, sem stikal navadno po otoku in marsikaterikrat sem zasledil prav zanimive stvari. Tako sem enkrat našel gnezdo divjih golobov, ki pa ne gnezdijo kakor navadni lesni na drevju, ampak enako breguljam v gorskih razpokah. Vzel sem nekoliko mladičev in jih gojil; pozneje pa, ko jim je s perutnicami vred zrastla tudi srčnost, so odfrčali nazaj v stara gnezda.

Sicer sem imel mnogo reči, ki so mi bile v samoti kaj ugodne, a vendar sem bridko pogrešal luči. Kako sem pač hrepenel po onem kosu voska, ki sem ga bil odpeljal iz Afrike! Treba je bilo sedaj premišljati, kako si na drug način napravim svečavo. Dobra misel me prešine in spomnim se kozjega loja od postreljenih živali. Nabiram ga torej v lončeno, na solncu posušeno posodo, stenj si nasukam iz ladjine vrvi in začnem vlivati sveče.

V tem času naletim nepričakovano na nekaj posebnega, a veselega. Malo korakov od svoje trdnjave zapazim namreč 10—12 rženih klasov in poleg njih nekoliko pšeničnih in riževih bilk. Kako neki so prišla ta žita v to podnebje? Nehote mi pride na misel, da je tukaj Bog storil čudež, kar se domislim, da sem v deževju tu stresel vrečico, v kateri so bili borni ostanki po podganah objedenih rženih, pšeničnih in riževih zrn, da sem vanjo spravil smodnik.

S čudežem je skoraj izginila moja hvaležnost do Boga, in vendar bi bil moral prav v tem spoznati posebno znamenje božje dobrotljivosti, da je ohranil ta zrnca.

Dne 16. mal. travna. — Kočo sem popolnoma ogradil in dovolj sem bil sedaj zavarovan. Tako vsaj se mi je zdelo, a že naslednji dan bi bil skoro uničen ves sad tolikega časa in truda. Za šatorom sem ravno nekaj popravljal, kar me nepričakovano osupne grozna prikazen. Zemlja se začne gibati, s stropa v duplini se vsuje sipa, podpore omahujejo in padejo z neznanskim ropotom na tla. Da me razvaline ne zasujejo, naglo pristavim lestvo in skočim črez plot. A komaj sem bil na drugi strani, zagledam, kako se je kake pol ure od mene odtrgala od hriba velikanska skala in se valila z grmečim bobnenjem v kipeče morske valove. Nikdar nisem doživel tako hudega potresa; že prvi sunek me je podrl na tla, da sem nezavesten obležal pod drevesom in še le mogočno, votlo bobnenje me je prebudilo iz

omedlevice. Nehote in brez vsakoršne pobožne misli mi uidejo besede: „Gospod Bog, usmili se me!“

Osrčil sem se sicer zopet, toda v svoj stan se nisem upal; obsedel sem na zemlji, ne vedoč, kaj bi začel. Vedno bolj soparično je postajalo, nebo se je prevleklo z deževnimi oblaki in potegnil je veter, ki se je v pol ure izpremenil v strašno nevihto. Morje je vrelo in pene so se divje drvile po njegovem površju, šumeči valovi so pljuskali ob bregove in vihar je roval drevje s koreninami. Po treh urah je utihnilo bučanje in pričelo je močno deževati. Še le sedaj se spomnim, da sta veter in dež nasledka potresa in da ga bode torej skoraj konec. Nekoliko potolažen se vrnem v šator in premočen do kože se stisnem v kot, vedno še v strahu, da se ne podere strop nad menoj. Polagoma se vendar upokojim in stopim v shrambico, da si s požirkom ruma zopet dušo privežem.

Deževalo je vso božjo noč in skoro ves naslednji dan, da se nisem mogel ganiti iz stana. Najbolj potrebno se mi je zdelo sedaj, poiskati si drugega stanovanja, zakaj kako lahko me živega pokoplje še kak tak potres! Sklenem tedaj šator prenesti, a premišljujem sem ter tja, kam bi ga postavil. Ko pa vidim, v kakem lepem redu je bilo vse okoli mene, kako varno in zložno prebivam, in ko premislim, s kakšnimi težavami sem delal malo trdnjavico, sem se prav težko odločil za preselitev. Začasno sklenem še ostati v starem prebivališču, dokler ne napravim novega, in začnem za silo spravljati sipo iz svojega brloga.

Dne 22. mal. travna. — Nemudoma sem jel izvrševati svoj sklep. Najprej poskusim svoje tri močne sekire in več majhnih robovnic in spoznam, da sedaj niso za nobeno rabo, ker so se prej jako izkrhale pri sekanju in tesanju trdih kolov. Tu se mi zabliščí v glavi: saj imaš brus. Toda prav hitro me je minulo veselje, domislivši se, da ga ne morem sukati. Pač malokateri državnik si je tolikanj belil glavo o državnih poslih, kakor jaz o brusu, da bi ga spravil v tek. Po dolgem premišljevanju se mi je vendar posrečilo, da sem napravil nekako nogavnico, katero sem gonil z nogo, roke pa sem imel proste. In postal sem brusač, da malo takih.

Dne 1. vel. travna. — Ko se zjutraj oziram po morju, ugledam na valovih stvar, podobno sodčku, in res je bila mala bečka in nekoliko ostankov naše ladje, čije rebra so po zadnjem viharu molela nad vodo. Sprednji

krm ali nos ni tičal kot poprej v sipi, temveč je stal šest črevljev nad površjem. Strop ali paluba, odkrhnjen od ostalega trupla, je ležal po strani, in gore peska so se nakopičile okoli ladje, da sem mogel sedaj ob oseki po suhem k razvalinam, dočim je bilo poprej treba precej daleč plavati. Sprva sem se čudil tej izpremembi, pa kmalu sem izprevidel, da je to bržkone povzročil potres, ki je ladjo še bolj razdejal, zakaj sleherni dan so valovi pljuskali podrtine na suho. Najdeni sodček sem zvalil na breg in našel, da je poln smodnika.

Dne 3. vel. travna. — Danes sem šel z žago k razbiti ladji in prežagal tram, ki je bržkone podpiral zgornji strop. Potem sem kolikor mogoče odstranjeval pesek, toda kmalu je bilo treba nehati, ker voda je rastla.

Dne 4. vel. travna. — Ribe sem lovil. Nisem imel sicer trnka, ampak samo kos zakrivljene železne žice na dolgi vrvici, narejeni iz razsukane vrvi, vendar sem ujel mnogo rib, med njimi mladega delfina. Večkrat sem še potem lovil, ujete ribe sem večjidel sušil in suhe jedel.

Skoro sleherni dan je bilo kaj opraviti na razbiti ladji; trgal sem deske iz nje ali izbijal žreblje in drugo enako železnino in pri tem delu našel marsikatere reči za rabo, na pr. kos svinca, ki bi ga bil rad odnesel, pa je bil pretežek; zatorej sem ga razsekal na manjše kosce.

Dne 16. vel. travna. — Vso noč je brila huda sapa in je raznesla ostanke razsute ladje na vse kraje. Valovi so splavili na suho zaboje, tesarskega lesa in podnic; moja lesna zaloga na bregu se je namnožila, da bi si bil lahko iztesal ladjo, ko bi bil le količkaj umel to umetnost. Tudi sod svinjine je priplaval na breg, pa morska voda je meso tako pokvarila, da ni bilo užitno.

Dne 16. rožnika. — Sprehajaje se o jutru po bregu, zapazim veliko želvo. Bila je prva, ki sem jo videl tukaj. Ubijem in raztelesim jo in njeno kuhano meso se mi je zdelo najboljše in najokusnejše, kar sem ga še kedaj jedel; saj sem pa tudi od prihoda na otok živel samo ob divjih kozah in ptičih.

Dne 27. rožnika. — Kakih osem dni sem bolehal; mrazilo me je in po noči nisem mogel spati, vrh tega me je silno glavo bolela. Slednjič se me je lotila mrzlica, da sem moral ves dan ležati brez jedi in pijače. Žejalo me je strašno, a same slabosti nisem mogel po vodo. Sedaj sem se vendar enkrat zopet spomnil Boga, a tako reven in zmeden

sem bil, da sem zaklical samo: „O Gospod, ozri se milostljivo na me v moji revščini, usmili se me!“ Utrujen naposled zaspim. Še le pozno po noči se prebudim; četim se boljšega, dasi me je mučila huda žeja. Ker pa nisem premogel kapljice vode v hiši, sem se moral odreči tudi tej želji ter sem drugič zadremal.

V tem drugem spanju sem imel strašne sanje. Zdelo se mi je, da sedim onkraj ograje, na tleh, prav na istem mestu, kjer sem gledal konec potresa. Zdajci stopi z velikega sivo-črnega oblaka velikan, ves obdan z žarečimi plameni, da se mi je kar bliščalo pred očmi. Vijugasti bliski švigajo na nebu in ko se njegove noge dotaknejo zemlje, se ta strese v svojem osrčju. Dolgo sulico zavihti proti meni in z grmečim glasom mi zapreti, rekoč: „Ker te toliko opominjevanj ni spokorilo, prebodem te, malopridnež, s to le sulico; umri!“ Ob teh besedah se ves preplašen zganem iz spanja in še dolgo časa potem se nisem mogel uveriti, da so bile to le sanje.

Besede te ponočne prikazni so bile žalibog le preresnične, zakaj trd človek sem bil; prav za prav nisem imel nobene vere. Lepe nauke očetove sem bil že davno pozabil v onih osmih letih, ko sem občeval večinoma le z brezbožnimi ljudmi. Nikdar mi ni prišlo na um, v nesreči, ki me je tolikanj preganjala, spoznati pravično šibo božjo. Odkar sem bil v Afriki ujet, sem prosil Boga komaj enkrat pomoči, a tudi tedaj ne, ko sem bežal s Ksurijem v tolikih nevarnostih. Ko me je potem sprejel portugalski kapitan, nisem čutil nobene hvaležnosti za čudovito rešitev. Še celo ko me je pozneje voda zagnala tu sem na ta otok, nagega in brez pomoči, se nisem kesal zavoljo trdovratnega svojega srca, temveč le tarnal, da sem rojen samo za nesrečo. Sicer sem takrat, ko sem se iz razburkanih valov srečno otel na otok, čutil v sebi nekako hvaležnost do Boga, toda bila so le znamenja veselja — občutki trenutka, ki se izpreminjajo. Svoje nesreče nikakor nisem hotel smatrati za kazen božje jeze, temveč prizadeval sem si, v sebi zatreti vsakoršno žalost, in rešen lakote sem le mislil, kako si stanovanje napravim in življenje ohranim.

Le mimogrede se je hvaležnost obudila v meni, ko sem zagledal rastoče žito; tudi strah potresa me je le mimogrede opomnil najmogočnejšega sodnika. Še le huda mrzlica in ves moj bedni položaj mi je utrnil solze in zbudil vest. „Sedaj,“ pravim sam sebi, „sedaj se izpolnjuje prerokovanje

mojega očeta; ni ga človeka, da me tolaži in mi pomaga. O dobri starši, da bi bil pač slušal Vaša opominjevanja, izpolnjeval Vaše prošnje in ne zapustil domovine! Moj Bog, pri Tebi je vsa moč in vse usmiljenje, ne zapusti me, zakaj moja revščina je velika!“ Tako že davno nisem molil.

Dne 28. rožnika. — Mrzlica je odjenjala, vendar so me sanje pretekle noči še dolgo strašile. Čas oddihljaja sem porabil v to, da sem k postelji postavil steklenico vode in nekoliko ruma, da bi utolažil hudo žejo, ako bi me zopet tresel mraz. Na žerjavici sem si spekel kos kozlovine, pa mi ni nič kaj dišala.

Potem sem se šel izprejahat na zrak, toda same slabosti nisem mogel daleč; torej sedem na skalo ter se oziram po širokem, sedaj mirnem in gladkem morju. Tu se mi zbude misli: „Kdo je ustvaril vse te stvari: morje, nebo in zemljo? In kdo vse to ohranjuje in vlada? Ali ne Bog, ki vse vidi, vse ve? Da, on vidi tudi mene. Po njegovi volji, brez katere se nič ne zgodi, živim na tem otoku; njegovi previdnosti se izročam, vse bode prav storil."

To premišljevanje me jako utolaži in zamišljen se vrnem proti domu. Pred njim zagledam zlato-rumeno klasje, sedaj polno dozorelih zrn. Bilke potrgam, poberem skrbno sad iz latovja in ga hranim za prihodnjo setev.

Skoro mi je ta izprehod več škodoval nego sem mislil, in bal sem se, da se me iznova ne loti mrzlica. Sedaj se domislim, da Braziljci skoro vse bolezni zdravijo s tobakom. Takoj torej krenem v klét, kjer sem ga imel precej shranjenega. Sam Bog mi je vdihnil to misel; zakaj poleg tobaka sem našel tudi ona troja sv. pisma, ki so mi jih iz Angleškega poslali v Brazilijo. Kako neprecenljive so bile te knjige za me! Kako pa rabiti tobak? Saj nisem vedel. Skušam torej na razne načine. Najprej ga nekoliko zvečem; potem denem peresce na dve uri v rum, da bi ga pil; naposled kot tretje zdravilo ga sežgem nekaj na žerjavici in vdihavam ta dim. Med temi opravki sem hotel brati, a omotica po mojem nekako čudnem zdravljenju ni dopuščala čitati več kakor le ta stavek, ki sem ga ugledal najprej: „Kliči me v sili na pomoč in otel te bodem in ti me bodeš hvalil!" Te besede, kakor nalašč za me napisane, so me neznano presunile. Pač rad sem veroval v svoje odrešenje; toda mnoga leta so še pretekla poprej. Rum s tobakom me je nenavadno omotil in kmalu sem tako trdno zaspal, da sem se prebudil še le naslednji dan ob treh popoldne. Mislim celo, da sem prespal še en cel dan, ker na moji pratiki mi je potem manjkal en dan. Čutil sem se boljšega, pa silno lačen sem bil. Skuham si torej močno juhico iz želvine in odslej od dne do dne postajam bolji, vendar je bilo treba 2. dan malega srpana še nekoliko tobaka piti.

Od 1.—16. mal. srpana. — Tako sem se torej ozdravil z rečjo, za katero pa nisem porok, da vselej pomaga. Dasi slab in shujšan, vendar nisem opuščal, z nabitim samokresom hoditi po svojem „kraljestvu". Na nekem takem izprehodu sem dospel na prelepe zelene livade, ki jih poprej nisem videl, ter ondi našel dolga, krepka stebla tobaka,

nekake aloe in sladkorjeve trstike; poslednja je bila samorašča, ker ni imela nikakoršne nege.

Onkraj te trate stopim v goščavo, kjer je bilo raznih sadežev, zlasti veliko sočnatih melon na zemlji in neko grozdje že zrelo na vinski trti, ki se je bohotno ovijala po drevju. Teh grozdov naberem, da bi jih posušil na solncu; zakaj surovih nisem hotel jesti, domislivši se, da je za časa mojega bivanja v Berberiji za grižo umrlo več angleških robov, ki so preveč užili žlahtnega trtnega sadu.

Tobak.

To potovanje me je toliko zamudilo, da me je noč prehitela, predno sem se nadejal. Tudi pretruden sem bil, da bi se vrnil domov; torej sem prenočil prvič zunaj šatora. Kakor na dan svojega prihoda na otok, sem zlezel tudi sedaj na drevo in prav sladko zaspal. Zjutraj sem korakal dalje po istem potu, vedno proti severu obrnjen, ker na straneh so mi holmci in griči omejali razgled. Kraj doline se je odprla lepa ravnina, katero je namakal proti jutru tekoči potok. Krasno je bilo gledati, kako se je prtu enak razprostiral zeleni travnik, obsejan s tisoč in tisoč pisanimi cvetlicami. Palme so dvigale kvišku košate vrhove; pomaranče in limone so me vabile, naj sežem po njih in težko obložen z okusnim južnim sadjem se poslovim od tega rajskega vrta, da pohitim proti svoji toliko časa zapuščeni koči. Ko pridem v svojo „hišo“, so bili grozdi pokvarjeni in jagode stlačene, pomaranče in limone pa, katerih sem našel le malo, sem prinesel nepoškodovane domov.

Ona bogata dolina me je odslej tako mikala, da sem se hotel že tja preseliti. Ker pa sem imel iz svojega stana odprt razgled na širno morje in je bilo torej mogoče, da kedaj ugledam kako ladjo, sem popustil ravno tako hitro zopet to misel. Vendar sklenem, v onem blaženem dolu postaviti lopo ali vilo. Neutegoma se lotim dela in zagradim drugo svoje stanovališče z dvojno vrsto kolov, ki sem jih prepletel z dračjem in ovijalnimi rastlinami. Mudil sem se pri tem delu do meseca velikega srpana.

Obešeno grozdje se je dobro posušilo in nemudoma ga poberem, ker se je že napovedaval deževni čas. Dve sto zabojčkov rozin ali civeb sem shranil v shrambo ter si ž njimi mogel sladiti prihodnje mesece.

Dne 14. vel. srpana. — Danes je pričelo deževati in prisiljen sem zopet po cele dni, celo po cele tedne, preživeti v dobro utrjeni koči na bregu.

Danes se je v moje veselje pomnožila moja družina. Izginila mi je bila mačka za nekaj časa in nisem vedel kam. Ko gledam s trdnjavice po okolici, glej, priskaklja mi vesela s tremi mladiči proti koči. Seveda sem urno nove goste prijazno sprejel. V zakotju je bila mlade toliko odgojila, da so bili varni pred mačkom, in sedaj mi jih je privedla.

Dne 14.—29. vel. srpana. — Neprenehoma dežuje. Živim ob rozinah, kozjem mesu in praženi želvi, ki sem jo ujel na lovu. Dan za dnevom dolbem svojo klet.

Dne 30. kimavca. — Na zarezah svoje lesene pratike spoznam, da je minulo leto in dan, odkar sem prišel na otok. To obletnico praznujem s hvaležnim srcem do dobrotljivega Boga, ki me je tako prečudno ohranil.

Šesto poglavje.

Robinzon rokodelec in kmetovalec.

Ker sem bil s črnilom le slabo založen in ga skoro do malega posušil z obširnim opisovanjem vsakdanjih navadnih dogodb in opravil, je bilo treba sedaj resno brzdati premočno veselje do pisarije in zapisovati samo najvažnejše dogodke svojega življenja.

Že poprej sem menda omenil žito, ki sem je še premogel. Mislim, da dobro zadenem, ako je po dežju posejem. Z leseno lopato torej prekopljem in zrahljam nekoliko sveta,

razdelim na dva dela in izročim zrnje rodovitni materi zemlji, tretjino pa previdno hranim, ako bi ne bil morebiti naletel pravega časa. Naslednji mesec je bila huda suša in moja setev je komaj kalila. Zato sem kar obupaval, da bom kaj žel, ker do prihodnjega deževja ni moglo rasti. Poiščem tedaj drugega prostora, zemljo okopljem in posejem ostala zrna meseca svečana takoj pred dežjem. Mokri sušec in mali traven sta bila tako ugodna moji žetvi, da sem vsakega žita pridelal po en bokal.

Toda vrnimo se k listopadu, ko je slednjič jenjalo deževati. Prvi lepi dan me je izvabil v notranjost otoka k moji vili. Tu najdem vse, kakor je bilo pred nekaterimi meseci. Ograja okoli poletne hišice je bila popolnoma taka, kakor poprej, le živa meja se je gosto obrastla z zelenimi mladikami, ki so se že bohotno ovijale vse križem. Obrežem jih in spravim vso zmes zopet v nekak red. In res je lopa obetala v malih letih gosto senčnato streho. Enako živo ograjo zasadim potem tudi okoli svoje trdnejše hiše na bregu; iz nadaljne moje pripovesti se bode pokazalo, koliko mi je to koristilo pri obrambi moje prve trdnjave.

Letni časi se v mojem podnebju niso vrstili tako prijetno in rahlo, kakor doma, ampak bili so le ali suhi ali mokri; od polovice svečana do polovice malega travna je lilo, nato je bilo do polovice velikega srpana suho; od polovice velikega srpana do polovice vinotoka je deževalo, od polovice vinotoka do polovice svečana je bila suša.

V prisiljenem samotarstvu ob deževnih dneh sem izdelaval razne potrebne reči. Poskusil sem tudi jerbase plesti. Pri tem so me podpirale izkušnje iz mladih let. Kdo bi bil pač mislil, da mi bo kedaj hasnilo, da sem večkrat pokukal k sosedu košarju! Prve veje, s katerimi sem začel plesti jerbase, so bile prekrhke. Sedaj ugledam mladike okoli lope. Te se mi zde boljše. Bile so šibke kakor vrbove šibe. Ni bilo torej težko, da sem s svojimi spretnimi rokami spletel mnogovrstne košarice za različne potrebe. Dasi niso bile preveč lične, za rabo so bile vendar le.

Moje življenje je prihajalo vedno zložnejše; krvavo sem potreboval le ene same reči: kuhinjske posode. Sicer sem imel kotel, a bil je tako velik, da v njem nisem mogel kuhati malega kosa mesa niti juhe. — Kako si torej pomagam? Mislil sem si: da le najdeš ila, žgoče solnce ti bo že posušilo lonce. No, moji lončarski pridelki! Bog sam ve, kolikokrat sem poskušal, kako prečudno sem obračal

in obračal dobro mamico, ki jej pravimo zemlja, kolikokrat so se razsule posode na solncu ali pa pobile pri prenašanju; še le v dveh mesecih po premnogih poskušnjah sem stlačil dve grdi spaki, ki bi ju preveč počastil, ko bi trdil, da sta bili količkaj podobni najslabšim ladjinim vrčem.

Z večjo posodo torej ni bilo nič, toliko bolje se mi je posrečila manjša kakor: krožniki, lonci, vrčki, sploh vse reči, ki se dajo delati z rokami. Solnce jih je posušilo prav dobro.

To je bilo še dosti ugodno. Kot lončarski umetnik sem si izdelal razne posode, da v njih shranim mnogovrstna živila, take pa vendar še nisem premogel, da bi strpela ogenj. Premišljujem torej sem in tja, kako z ognjem utrditi lončeno posodo. Ker pa prav nič nisem umel niti o izdelovanju lončarskih peči, niti o lošu ali glazuri, s katero lončarji svoje blago polivajo ali steklenijo, postavim kar v vrsto velike majolike, na nje nekoliko manjših, in okoli vseh zažgem grmado, da bi se peščeni deli v ilovici raztopili. V 5 do 6 urah so lonci postali rdeči. Ogenj je polagoma pojemal in imel sem tri vrče in dva lonca, ki so bili popolnoma trdni pred ognjem. To je bilo veselje!

Marsikaterega kraja na svojem otoku še nisem bil prehodil. Snamem tedaj nekega dne puško s klina, vzamem s seboj sekiro, dva kosa suharja, zabojček rozin ter se napotim s psom na raziskovanje. Ko dospem do konca doline, kjer je stala moja poletna kočica, ugledam na zapadni strani morje in, ker je bil zrak čist kot ribje oko, daleč na obzorju neko megleno progo, razprostirajočo se kakih 15 do 20 milj proti jugu. Nisem sicer vedel, je li to bregovje kakega otoka ali ameriške celine, dozdevalo se mi je pa vendar, da španske naselbine ne morejo biti daleč od ondod, in da se utegne vendar kedaj prikazati kaka ladja. Morebiti pa tam prebivajo oni divji ljudje, ki žro človeško meso, ter so si s tem pridobili žalostno slavo in ime: ljudožrci ali pesjani.

V takih mislih korakam dalje po ravninah in travnikih, kjer so rastla različna krasna želišča in cvetlice, tu in tam pa tudi kako grmovje. Na drevesih so sedeli golobi v tropah; njih gruljenje so prevpile čvrčajoče pisane papige. „Takega krasnega ptiča moram imeti," sem dejal sam pri sebi, in res ujamem mladega pa prevzetnega hrušta, ki ga s palico tako zadenem, da omamljen pade z veje. Kmalu se oživi in radosten ga vzamem s seboj. Po nižavah sem videl tudi živali, podobne našim zajcem, druge so bile

menda lisice, toda puške nisem hotel rabiti, da bi ustrelil katero žival, ker koze, golobi in želve so mi dajale tako slastno meso in rozine tako okusen prigrizek, da tudi londonski trg ne premore boljšega.

Pri preiskavanju otoka sem preril le dve do tri milje na dan, na levo in desno sem pa krenil večkrat tako daleč, da sem vselej prav utrujen prisopihal na mesto, kjer sem hotel prenočiti. Ležišče so mi bile ali široke veje na drevesu ali vlažna zemlja pod milim nebom. Ko pridem kraj morja, zavzamem se, videč, da so ti bregovi mojega kraljestva mnogo prijetnejši in da živi tukaj mnogo več živali nego na oni strani. Silno veliko želv se je grelo na pesku in brez števila morskih ptičev se je ošabno izprehajalo ob bregu.

Dozdeval se mi je sicer ta kraj otoka rodovitnejši kot oni, kjer je stal moj dom, vendar me ni mikalo, preseliti se tu sem. Rajši sem se spustil dalje kakih 12 ur proti jutru. Kraj, svojega nočevanja sem zaznamoval s kolom, ki sem ga zabil v zemljo, da bi se pozneje mogel spomniti, do kod sem prišel. Obrnem se potem na zahodno stran, da krenem po drugi poti domov. Ko hodim skoro tri milje, obstanem v kotlu, obdanem okrog in okrog od visokih, gosto obraščenih gora. Moral sem se ozirati po solncu, da zvem, kje da sem. Tri dni sem se mudil v tej dolini, in ves čas je bilo nebo tako oblačno, da solnca še videti ni bilo. Nisem vedel, kam bi se obrnil. Prisiljen sem bil torej pogledati, kje sem zabil kol, in odtod sem se vrnil domov.

Med potom je pes ugrabil mlado kozo. Urno priskočim, da mu jo iztrgam iz ostrih zob. Denem ji vrv okoli vratu in korakali smo naprej, dokler nisem v nekaj dneh prisopihal k svojemu stanu, neizrečeno utrujen po žgočem solncu. Več kot mesec dni nisem bil doma. Kako sladko sem torej zopet zaspal na svoji viseči postelji!

Najprej sem moral sedaj narediti kletko papigi, ki se me je že nekoliko privadila. Potem je bilo treba kozo iz lope v dolini spraviti k domu in lačno živalico preskrbeti s tečno klajo. Našel sem jo še privezano na istem mestu, kjer sem jo bil pustil, in krotka kakor domača žival je stopala za menoj in mi iz rok zobala vado, s katero sem jo vabil za seboj.

Zopet je napočil dan 30. kimavca in zopet sem s postom in molitvijo obhajal obletnico rešitve na ta otok. Dve leti sem že živel tukaj, edini prebivalec sem bil, kralj in podložnik sem bil ob enem, veliko sem skusil in pretrpel v teh dveh

letih. A ni mi še zasijal le en sam žarek upanja, da bodem kedaj rešen s samotnega otoka. Vendar zahvalim neskončno dobrotljivega Boga, ki mi je sladil revno moje življenje; brez vere v Boga bi bil nesrečen.

Kadar sem se poprej klatil po ravninah in gorah, da ustrelim kako zver ali najdem kaj novega, vsikdar sem si domišljeval, kako nesrečen in zapuščen da sem. Zdelo se mi je, da sem jetnik, ki zaprt z brezkončnimi zapahi in velikanskimi ključavnicami velikega morja žalostno životari v divji puščavi, brez upanja, da bode kedaj rešen. Večkrat so me motile take misli, in od prehude žalosti sem lomil roke in bridko jokal.

Sedaj je bilo drugače! Nove misli, ki sem jih zajemal iz sv. pisma, knjige vseh knjig, so me izpremenile, in kadarkoli sem bral svetopisemske tolažilne besede, sem se utolažil in postajal srčnejši. Ta dan sem se celo trdno prepričal, da sem tukaj v samoti lahko srečnejši, kakor morebiti zunaj med svetom. Zatorej zahvalim Boga, da me je tako čudno pripeljal k spoznanju mojih zablod in zmot.

Pričelo je tedaj tretjo leto mojega otoškega samotarstva. Vsakdanje svoje opravke sem precej natanko razdelil tako-le: Najprej sem trikrat na dan nekoliko časa odločil molitvi in branju sv. pisma, potem sem hodil na lov za kake tri ure dopoldne, seveda ako je bilo vreme ugodno. Domov se vrnivši sem pospravljal ali kuhal nabrana jedila. O poldanski vročini sem navadno zadremal. Včasih sem pa hišni red premenil: zjutraj sem delal, zvečer pa lovil.

Listopad se je pomikal h koncu in mislil sem na žetev. Ali kako se prestrašim, ko se na njivici prepričam, kako kozam in živalim, ki sem jih nazival zajce, diši žito, in da so mlade, sočnate bilke do malega skoro vse tako v živo objedle, da niso mogle latiti. Treba je bilo torej v korenini zadušiti roparsko razdejanje. Zagradim torej njivo z gostim plotom, da enkrat za vselej zamašim pot nepovabljenim gostom. To vam je bilo težavno delo! Tri tedne sem se ukvarjal ž njim. Pa tudi streljal sem na živali, ki so se po dnevu bližale; po noči je pa pes stražil žitna polja. Kmalu so izostali sitneži.

Bohotno rastoče bilke so privabile k sebi četveronožne sladkosnedeže, zrnje pa je mikalo krilate ptice. Ko namreč nekega dne razgledujem polja, kako kažejo, so mrgolele po njih cele jate raznovrstnih ptičev, ki so nekako po-

smehljivo čakali, kdaj da jim prepustim njivo. V takem položaju nisem smel prizanašati. Ustrelim med najgostejšo jato in takoj se dvigne izmed ržišča z divjim krohotom cel oblak ptičev, ki jih doslej niti zapazil nisem.

Moje upanje na bogato žetev je po takih izkušnjah zelo padalo; vendar nikakor nisem hotel, da se mi pokončajo še zadnji žitni ostanki. Zato sem pred vsem ugotovil storjeno škodo. Ni bila tako silna, kakor sem si domišljeval, ker je bilo zrnje še prezeleno za ptiče.

Ko pa stojim poleg njive in nabijam puško, so posedale po prvem strelu prestrašene ptice na bližnje drevje in prežale, kedaj da odidem. Tedaj res grem in na videz zapustim polje. Ko bi trenil, planejo lokave roparice na rž. To me pa tako razkači, da pomerim na nje in tri do smrti pogodim. Tako sem jih tedaj dobro izplačal. Kakor na Angleškem tatove obešajo, obesim jih tudi jaz drugim v svarilo in strah. Stvar se je dobro obnesla, nobena žival se odslej ni več upala na moje polje, da, celo zapustile so ta kraj, ker se jim kraj ni zdel več dovolj varen. Sedaj sem smel vesel pričakovati grudna, ko žito drugič zori. Kdor bi me bil pa opazoval, kako sem žel, bi se mi bil srčno smejal, zakaj brez kose in srpa sem mahal z bridko sabljo strašno med gostim žitom. Nažel nisem Bog si vedi koliko. Klasje sem natrgal v velik jerbas in vsakega posamezno izmel z rokami. Bokal semena mi je dal dva korca riža in pol korca rži.

Ta mali pridelek ni kazalo porabiti za kruh, ko bi bil to tudi vedel in znal to umetnost; zatorej ga sklenem shraniti za prihodnjo setev.

Sedaj je bilo treba več sveta obdelati nego poprej, ker je bilo semena več kot za en oral. Drevesa nisem imel, zato sem skušal narediti si lopato. To me je mudilo ves ljubi teden. A pri vsem tem nisem izdelal nič mojsterskega; preokorna in pretežka mi je bila lopata. Delal sem s tem orodjem, kakor sem mogel in znal; še vesel sem bil, da sem seme na prostornih njivah tik svojega stanovanja srečno spravil v zemljo. Rižu sem odbral bolj močviren kraj, ker sem zapazil, da le na prav vlažnem svetu obilno rodi. Njive sem zagradil z močnim plotom v nadi, da se do konca leta dobro zaraste.

Ob deževju, ki je sedaj nastopilo, sem tičal večinoma v koči ter se ukvarjal z različnimi opravili. Da se oddahnem, sem učil papigo govoriti. Kmalu je znal pazljivi

ptič žlobodrati svoje ime in natanko je izgovarjal: „Pol! Pol!“ To je bil prvi glas, ki je bil podoben človeškemu glasu, ki sem ga tukaj na otoku čul iz tujih ust.

Sedmo poglavje.

Robinzon pek in ladjetesar.

Ni ga bilo na svetu rokodelstva, ki bi ga tako kruto malo poznal, kakor obdelovati kamen, in vendar je bilo treba premišljevati, kako si osnujem možnar ali kako drugo pripravno orodje, da žito spremenim v moko. Tu je pač nepotrebno pripomniti, da v svojih mislih in željah nisem nameraval ustvariti kaj mojsterskega ali celo kak umetni mlin. Dolgo sem iskal primeren kamen, ki bi se dal izvotliti, toda zaman; ves kamen na otoku je bil tako krhek, da ni bil za rabo. Naposled sklenem privleči iz hoste kako trdo klado.

Z neizrekljivim trudom posekam debelo drevo, na spodnjem kraju odsekam naklu podoben kos, obsekam ga s sekiro in izvotlim na ognju, kakor dolbejo brazilski praprebivalci svoje šajke. Za tolkač mi je služil bat iz istega lesa.

Pa tudi sito sem moral imeti, da bi mogel presejati moko in jo očistiti otrobov. Tu pa sem bil v zadregi; zakaj premogel nisem ne kanafasa, ne žime, a od platna so mi ostale le borne cape. Po dolgem premišljevanju se domislim, da sem prinesel iz razbite ladje med drugo mornarsko šaro tudi nekaj katunastih in mušelinastih rut. Iz teh si napravim tri sita, ki so bila v moje čudo še dosti dobra.

Med tem je prišel čas žetve. Dobre volje sem krenil z jerbasi na polje in vesel sem ogledoval bogato žetev. Urno se lotim dela, požanjem žito in je povežem v snope, naložim v jerbase in odnesem domov. Tu pustim vse, kakor je bilo, da o svojem času izmanem zrnje, zakaj nisem premogel niti poda, niti cepca.

Veliko sem nažel. Pridelal sem 20 korcev žita in ravno toliko riža; zato sem bil prisiljen žitnico razširiti in izpopolniti. Dokaj časa je že minulo, da nisem užival kruha. Sedaj sem imel dovolj blaga. Iz izkušnje sem sedaj vedel, da lahko na leto po dvakrat sejem in žanjem; če bom prihodnjič sejal samo po enkrat, je bilo odvisno le od tega, koliko bom použil.

Najprej tedaj izmanem klasje, zrna stolčem v možnarju in presejem moko na svojih sitih. Za peko je pa treba, kakor znano, pečí. Zopet sem bil v hudi zadregi, toda sila kola lomi. Naredim iz gline veliko, zelo široko, pa ne globoko posodo. Kakor poprej lonce, žgem tudi te v ognju. Kadar sem torej pekel kruh, sem zanetil močan ogenj na ognjišču, ki sem ga bil z žganim kamenjem svojega izdelka dobro potlakal, potem sem žerjavico razbrskal, da so se kameni razbelili, za tem sem žerjavico pobral, čisto pometel pepel in „vsadil“ hlebe ali bolje rečeno plitve opresnike, jih z lonci

pokril ter jih posul z žerjavico in pepelom, da je bila vročina tem večja. Na ta način sem pekel kruh tako dobro, kakor v najboljši peči. V kratkem sem znal peči celo paštete, pinice, pogače in druge slaščice, da so se v prihodnje tudi na moji mizi menjavala jedila.

Pri teh opravilih sem se večkrat spominjal onega obrežja, katero sem zadnjič dobro razločeval kot temno progo na obzorju, in ker sem si takrat domišljeval, da je ona dežela gotovo kos Amerike, me je vleklo črez široko morje in silno sem koprnel priti tja. V svojem navdušenju niti pomislil nisem, kako nevarno da je morebiti ondi. Če

bi razmišljal, bi si moral reči, da tista pokrajina ni obljubljena dežela, ampak prej ko ne obrežje, kjer prebivajo Karajbi, katerim je zaklati in pojužinati človeka — prava malenkost.

Zopet sem se zavedal, da je voda mokra. Nazaj sem si želel Ksurija in barčico z latinskim jadrom, v kateri sem v toliki nevarnosti vozil ob afriškem bregovju. Brez pomisleka bi se bil iznova izročil nestalnemu morju.

Toda prazna je bila ta želja. Kar se domislim šalupe ali čolniča naše ladje, ki je ležala precej daleč na bregu. Urno grem gledat, kakšna je še. Najdem jo na istem mestu, pa poveznjeno narobe, ker valovi in viharji so jo vrgli na suho ter jo posuli z globokimi plastmi peska. Treba je bilo torej čolnič obrniti in vzdigniti iz peska; brez potrebnega orodja mi je bilo pa to toliko mogoče, kakor obrniti ves otok. Grem torej v gozd, posekam nekaj drogov in jih nesem k čolnu, da poskusim. Če ga spravim na spodnji tram in popravim, mislim sam pri sebi, smem upati, da vendar le odrinem ž njim na morje.

Ves moj nepopisljivi trud in vse prizadevanje je bilo zaman. Ko izprevidim, da ni mogoče ladjice ganiti, začnem pesek izpod nje izpodkopavati, da sama zdrkne v vodo. A tudi ko se je to zgodilo, je nisem mogel poriniti navzdol. Popustim tedaj to trudapolno delo, s katerim sem se mučil 3 do 4 tedne.

Izpodletelo mi je sicer z ladjico, a ta neuspeh me je le še bolj podžgal. Vtepel sem si v glavo, da si sam iztešem šajko, kakoršne delajo prebivalci teh krajev brez orodja, da, rekel bi, celo brez rok, iz velikega debla. To se mi ni zdelo samo mogoče, temveč prav lahko in v mislih sem se že veselil, ker sem imel veliko več pripomočkov in orodja, ko zamorci ali Indijanci. Seveda bi mi bilo treba pomisliti, da je bilo meni, ki sem bil sam, mnogo težavnejše izvršiti tako delo, nego njim, ki so drug drugemu pomagali. In naposled: kaj bi mi koristila najlepša šajka, če bi je pa ne mogel spraviti v morje?

Človek bi mislil, da so me izkušnje pri šajki, katero dvigniti sem si prizadeval zaman, dovolj izučile, da ni lahko poriniti čolnič v vodo. Vendar ni bilo tako! Ves zbegan in zamišljen se poprimem dela! Včasih me je sicer še motilo vprašanje: kako pa bodeš spravil čoln v vodo? Toda vselej potolažim strah z izgovorom: Že dobro, Robinzon! Najprej šajka, vse drugo pojde!

Skratka: trma je zmagala. Najdem prelepo drevo, kakor nalašč za svoj namen. V premeru je merilo pri koreninah 5 črevljev 11 palcev in v visokosti 22 črevljev, kjer je bilo tanjše in se razraščalo na več vej, pa 4 črevlje 11 palcev. Dvajset dni je bilo treba, da sem podrl tega velikana in 14, da sem mu odsekal veje in vrh. Potem sem skoro ves mesec deblo na zunaj zaokroževal, da je dobilo trebušno podobo šajke, ki more na vodi plavati, ne da bi se nagnilo. In poleg vsega tega sem je še tri mesece dolbel, pa ne z ognjem kakor Indijanci, ampak s sekiro in dletom.

Ko sem izdolbel vse deblo, sem se neizrečeno veselil; zakaj res še nisem videl tako velike, iz enega debla izdolbene šajke, ki bi imela prostora za 26 oseb, torej tudi zame in za vse moje blago. Marsikaterikrat je usekala sekira, udarilo kladivo, premnoga sraga je kanila pri tem delu in če bi bil mogel čolnič spraviti v morje, kdo ve, ali bi se ne bil spustil na najnevarnejšo pot, kakoršne še ni poskusil noben predrznež?

Nova ladja je ležala samo 30 črevljev od morja. Svet se je pa dvigal proti bregu; to je bila največja ovira. A to me ni motilo; začnem zniževati reber, da bi svet visel proti bregu. To vam je bilo naporno delo! Pa kaj vse ne stori človek, da bi se rešil! Ko je bila pa pot že precej ravna, nisem bil nič na boljšem, ker šajka se ni ganila z mesta, kakor poprej ne barčica. Potem premerim daljavo med svojo šajko in morjem, pa tudi, kako globok je svet in kako široko je treba kopati, da izkopljem kanal do morja ter spustim po njem ladjico v vodo. Ko premišljujem to ogromno delo — kanal bi moral biti najmanj 20 črevljev globok — in primerjam ž njim svoje delavne moči, to je: svoji dve roki, izračunim, da bi celih 10 do 12 let minulo, predno bi dosegel svoj namen.

To me je silno pobilo in sedaj sem — seveda prepozno — spoznal svojo smelost, da sem pričel delo, ne da bi poprej premislil, ali je morem s svojimi močmi izvršiti ali ne.

Med tem delom mi je minulo četrto leto na otoku. Obletnico sem obhajal kakor prej z resnim premišljevanjem, ki me je obilno potolažilo. Vdal sem se v božjo previdnost. Svet se mi je zdel kakor tuja, daljna dežela, kjer je treba nekoliko časa živeti, potem jo pa za vselej zapustiti, in pretrgati ž njo vse vezi. Po pravici sem torej smel reči svetu, kar je Abraham rekel bogatinu: Med teboj in med menoj je velik prepad!

Črnilo mi je že davno pošlo, da nisem mogel več zapisovati svojih znamenitejših doživljajev. Večkrat sem se kratkočasil s čitanjem obširnega dnevnika in kadar sem se oziral v pretekle dni, sem se čudil, kako so bili isti dnevi v letu zame vedno posebno usodepolni. Ko bi bil babjeverec, bi prav lahko veroval v srečne in nesrečne dni.

Isti dan, ko sem staršem ubežal v Hull, me je ujel morski ropar ter odpeljal v sužnost. Isti dan, ko sem se rešil iz viharja pri Jarmut-u, sem tudi srečno pobegnil iz Saleha. Dne 30. kimavca l. 1659. — bil je moj 26. rojstni dan — sem se čudovito otel na ta otok.

S črnilom vred mi je zmanjkalo tudi suharja, in dasi sem ž njim ravnal zelo varčno, sem ga že leto pred žetvijo do čistega pojedel.

V shrambi za oblačila je postajalo tudi jako žalostno. Že več časa nisem gleštal drugega nego nekoliko mornarskih srajc, da so me varovale pekočih solnčnih žarkov. Ko pregledujem skrinje in omare, najdem še nekaj porabne obleke in poleg tega par velikih vrhnih sukenj. Skoro sem se smejal, ugledavši poslednje, ker v tej vročini bi ne prebil v njih; in vendar sem tudi iz njih naredil nekaj pripravnega. Ker je bila vsa moja obleka v precej slabem stanu, poskusim srečo tudi kot krojač samouk ter urežem tri kamižole, v nadi, da jih bom prav dolgo nosil. Če so se pa že ti krojaški izdelki obnesli, da se Bogu usmili, kako očitno so še le moje hlače pričale o moji krojaški zmožnosti!

Tu moram dostaviti, da sem kože vseh četveronožnih živali, ki sem jih ustrelil, hranil in sušil na solncu. Nekatere so postale tako trde, da niso bili za nikakršno rabo; katere se pa niso preveč skrčile, so mi služile vrlo dobro.

Iz kož si naredim najprej veliko pokrivalo, z dlako na zunaj, da sem zavarovan proti dežju. Prva poskušnja se je obnesla še dosti dobro. Tedaj se prevzamem, češ, v meni tiči poseben talent za krojaško umetnost, in radosten sklenem, sešiti iz posušenih kož jopič in do kolen dolge, široke hlače. Pa kamižolo in irhaste hlače sem skrpal tako neznansko slabo, da se je precej omajala moja domišljavost v mojstrsko roko.

Še nečesa sem težko pogrešal: d e ž n i k oziroma s o l n č n i k. Pogosto sem bil namreč pod milim nebom, vročina je bila neznosna. Precej časa nisem znašel nič pripravnega. Največja težava je bila, dežnik tako narediti, da se je dal zapirati, sicer bi ga bil moral nositi vedno

razprtega, kar bi bilo še bolj nerodno. To prenosno streho sem pokril s kožami, z dlako na zunaj, in uspešno me je branila dežja in solnca. Kadar je pa nisem potreboval, sem jo zaprl.

Za silo sem bil tedaj že založen z vsem najpotrebnejšim, kolikor je bilo sploh mogoče v samoti; toda človek nikoli ni zadovoljen. S koristnim sem hotel združiti še prijetno, in česa bi si sedaj ne poželel bolj kakor — pipice! Saj sem se že izkazal v lončariji, da mi je izdelati lulo prava igrača. S posebnimi okraski svoje pipe seveda nisem obdal! Tudi cev se je dobila, in sedaj sem pušil „žlahtno“ zelišče po svojem kraljestvu, da je bilo kaj.

Ne morem trditi, da bi se mi v naslednjih petih letih pripetilo kaj znamenitega; živel sem v istih razmerah, na istem mestu in prav tako, kakor poprej. Sejal sem, pekel kruh, nabiral grozdje ter vedno skrbel, da mi ni zmanjkalo živeža. Tudi na lov sem zahajal, streljal ptice in koze, včasih ujel še kako želvo za okusno juhico, in ribaril. Da sem vmes tudi pridno tesaril, lončaril, pletel koše, celo čvrsto krojačil in delal čast tem rokodelstvom, ni treba dostavljati.

V teh petih letih sem posebno razmišljal, kako si iztešem novo barko, pa tako, da jo morem spraviti v vodo! Sicer tudi sedaj nisem našel pripravnega debla blizu brega, ker je bil gozd precej daleč od morja. Iskal sem torej kake pol ure hoda od brega ob potoku, kjer sem bil s plavjo pristal h kraju, in našel slednjič 15 vatlov od vode to, česar sem iskal. Najprej poderem drevo, je obdelam s sekiro in dletom in v kratkem je bila gotova nova šajka. Potem izkopljem šest črevljev širok in štiri črevlje globok jarek in s potom na obrazu spravim barčico iz ladjedelnice v potoček in po tem v morje.

Dasi nisem nič manj ko dve leti tesal ladje, ni bila tako velika, da bi se v njej upal na ono stran, ki je bila po mojih mislih oddaljena kakih 40 milj. Vesel sem pa vendar bil, videvši, kako gladko in varno je plavala moja šajka na valovih, in če sem se moral odreči želji, obiskati ono obrežje, se mi je zdela močna in pripravna dovolj, da v njej poskusim vožnjo okoli „svojega“ otoka.

Takoj ustrežem tej želji. Na ladji pritrdim primeren drog in obesim nanj jadro, skrpano iz nekaterih platnenih cap. Istotako napravim na obeh straneh skrinjice in shrambe za živež, smodnik in svinec, da so obvarovani dežja in

morskih pen. Znotraj po dolgem izdolbem votlino, položim vanjo puško in pribijem črez njo platno, da se ne zmoči. Na konec barke nataknem svoj „solnčnik“, da bi me branil žgočih solnčnih žarkov, dodenem še krmilo in sidro in začnem za poskušnjo in za kratek čas brodariti po morju.

Na teh vožnjah sem se prepričal, da je barčica dobra in trdna; sedaj se nisem mogel dalje ustavljati želji, jadrati okoli svojega malega kraljestva. V ta namen spravim na šajko potrebne hrane, namreč 24 hlebov ali rženih opresnikov, lonec riža, polovico koze in steklenico ruma; vrh tega vzamem s seboj streliva in dve večji površni suknji, da sta mi v hladnih nočeh deloma za ležišče, deloma za odejo.

Tako založen stopim dne 6. listopada, v dvanajstem letu svojega vladanja — ali če hočete: svoje sužnosti — na ladjo in odrinem. Toda ta pot se je drugače zasuknila, kakor sem mislil. Ko se vozim nekoliko časa in prijadram do vzhodnega bregovja, naletim na skalovje, ki je segalo dve milji daleč v morje; njegove čeri so bile deloma nad, deloma pod vodo. Koncem teh čerij se je pa razprostirala sipa še pol milje, da bi le po dolgem ovinku mogel nadaljevati svojo pot okoli otoka. Ta zapreka mi prav nič ni bila po volji. Ker se mi je zdelo le prenevarno voziti se med neznanimi pečinami, se vrnem torej v zaliv in vržem sidro. Potem zadenem puško na ramo, stopim na suho in krenem na grič, s katerega sem se razgledoval po pečevju. Od tega kraja zapazim silen tok, ki je drl tik ob skrajnem koncu sipine. To bi bilo zame lahko nevarno; zakaj, ako me potegne val za seboj, nikdar več ne vidim svojega otoka. Na južni strani je bil enak tok, pa nekoliko dalje od brega. Zavoljo tega je bilo treba veslati kolikor mogoče ob bregu.

Ob enem je pihal veter in zaganjal valove v skale in sipo. Tedaj ni čisto nič kazalo odriniti na morje, ker zavoljo kipenja valov je bilo prenevarno pluti preblizu brega, zaradi toka se pa nisem smel daleč spustiti. Zatorej ostanem v zalivu dva dni.

Osmo poglavje.

Robinzonova nesrečna vožnja.

V jutro tretjega dne se poleže vihar, morje se umiri in še le sedaj odjadram. A moja usoda bodi v svarilo neizkušenim in predrznim brodnikom! Komaj sem namreč

prijadral do konca sipine ter bil le za dolgost šajke od sipe, me je zgrabil tok, močen kakor hudournik, tako silno, da mi ni bilo drugega storiti, kot z vso silo veslati in se upirati, da bi ne prišel sredi toka. Toda ves moj trud je bil zaman, dalje in dalje so me drvili valovi od sipe na moji levici. Najrahlejša sapica se ni ganila, da bi si bil z jadri pomagal iz toka, z veslanjem itak nisem nič opravil. Že sem mislil, da sem izgubljen. Kakor sem opazil, sta se stekala oba toka na enem kraju in ako zaplovem na tisto mesto, me gotovo vrženta z vso silo na širno morje. Pretila

mi je poguba ne toliko zaradi morja, ki je bilo zunaj jako mirno, temveč zavoljo pomanjkanja hrane, zakaj s tem, kar sem prvi dan spravil na ladjo, in z želvo, ki sem jo ujel poprejšnji dan, nikakor nisem mogel dolgo izhajati, če me zanesejo valovi daleč na širno morje, morebiti več milj od brega.

Žalostno sem se oziral na samotni in zapuščeni otok, kakor na prelep raj, in prisrčno sem si želel nazaj. „Oj srečna samota," sem zaklical, „ali te res ne bom nikdar več videl? Ne, nikoli bi te ne maral zopet zapustiti!" Še le sedaj, ko je kazalo, da se bo treba ločiti od otoka, sem spoznal njegovo vrednost. Pa z neprestanim veslanjem in

neizrekljivim trudom sem se proti 5. uri popoldne z božjo pomočjo vendar izmotal iz nesrečnega toka in srečno stopil na svoj priljubljeni otok.

Ko sem bil na suhem, sem molil in iskreno zahvaljeval božjo previdnost ter slovesno obljubil, da se nikdar več ne spustim na širno morje. Ko se oddahnem ter okrepčam z južino, ležem v senco pod drevo in zaspim. Naslednji dan sem bil odločen jadrati ob bregu proti zahodu, da najdem ladji zavetje. Kar zapazim nekaj milj dalje dolg morski zaliv in ugotovim, da se izliva vanj majhna reka. Ondi pustim barko, vzamem s seboj le puško in solnčnik, ker je solnce silno pripekalo, in jo krenem peš proti poletni hiši. Tukaj najdem vse pri starem. Zlezem črez plot, ležem v senco in kmalu zaspim utrujen od vročine in dolgega pota. Kako pa se prestrašim, ko zaslišim v spanju glas: „Robin, Robin! Kje si? Robin Kruzoe, kje si? Kje si bil?"

Tako trdo sem bil zasmrčal, da sem se še le po večkratnem klicanju prebudil. In glej, moja papiga je sedela na plotu in veselo kričala! Teh besed sem jo bil naučil, kadar sem bil prav žalosten. In še sedaj, ko sem bil že uverjen, da je ona tako besedovala, si nisem mogel razjasniti, kako da je prišla živalica semkaj. Ni se veliko zmenila za moje čudenje, ampak blebetala in poskakovala je okoli mene, češ, kako vesela je, da me zopet vidi. Seveda sem jo z veseljem vzel s seboj na dom.

* * *

Rad bi imel zopet svoj čoln, toda nikakor ga ni bilo mogoče dobiti in tudi mene ni mikalo, še enkrat poskusiti ravnokar prestane nevarnosti, rajši sem se mu odrekel, dasi me je stal več mesecev težkega dela.

Tiho in brez posebnih izprememb sem živel nekaj let in se sprijaznil s svojo usodo; še srečnega sem se čutil v svoji samoti. V tem času sem se uril v rokodelstvu, s katerim sem se moral pečati le prisiljen. Tesarska dela so se mi vkljub pomanjkljivemu orodju posrečala vedno bolje; tudi glinasta posoda ni bila več tako okorna in sirova, kakor poprej, celo košarstvo se je dvignilo v mojih rokah. Po pravici smem torej reči, med „vladarji" ni bilo boljega obrtnika od mene!

Najresnejši človek bi se ne bil ubranil smeha, če bi me bil videl v sredi moje družine. Pred vsem bi se čudil mojemu veličanstvu, kralju in vladarju otoka, neomejenemu

gospodarju življenja in smrti vseh njegovih prebivalcev. S kraljevo častjo sem obedoval za mizo prav sam sredi vseh dvornikov. Pol, moj ljubljenec, je smel edini z menoj govoriti, in to pravico je pogosto rabil ter mi včasih celo predrzno sedel na rame. Pes, ki je postal starikav in slaboten, je zasedal kot star, izkušen služabnik vedno prostor na moji desnici. Dva mačka sta pri mizi prežala kot dvorjanika na znamenje moje milosti in željno hlastala kose, ki sem jih jima metal. Nista bila pa tista mačka, ki sem ju pripeljal iz ladje; ta sem bil že davno z lastno roko pokopal blizu svojega stanovanja, sedanja mačka sta bila mladiča prvih. Ta rod se mi je bil tako silno zaredil, da je postal prava šiba; živali so kradle in gospodarile na mojem domu, da je bilo treba trdo na noge stopiti in do malega vse pokončati.

Ob mojem dolgem bivanju na otoku je bil smodnik že tako potekel, da sem resnobno premišljeval, s čim si nadomestim to neprecenljivo blago. Kako v prihodnje streljati koze in ptiče? Kako se braniti, če me kdo napade? Do zadnjega zrna vendar nisem smel čakati, zato sem začel koze loviti. Sicer sem imel dve, toda ena mi je že davno od starosti poginila, druga pa, katero sem mlado ujel in udomačil v tretjem letu svojega samotarstva, se je silno postarala do enajstega leta mojega vladanja. Rad bi jej bil pridružil kozliča, a ni bilo mogoče, ker vselej mi je spodletelo, karkoli sem podvzel, da ga ulovim. Kadar sem namreč ustrelil, ranil sem jih ali prehudo ali premalo; prvi so pocepali, drugi pobegnili. V sili torej začnem nastavljati zanjke in loviti žive. Posebno rad bi bil ujel kozo z mladiči. Bržkone se jih je več ujelo, toda vrvi niso bile dovolj močne, in mesto ujetih koz sem našel vselej raztrgane zanjke. Naposled poskusim z jarki; ondi, kjer so se pasle koze, izkopljem globoke jame, prepležem jih z mrežami iz tankih šib, posujem s prstjo in natrosim vrh riža in žita. Po sledu spoznam, da so koze zobale žito in ko naslednjega jutra željno pregledujem lovske naprave, res ni bilo ne zrna — pa tudi niti ene koze. Po več nesrečnih poizkušnjah vendar ujamem pozneje v neki jami velikega, tolstega kozla, v drugi pa tri mlade in dve starši kozi in enega kozla. Ta starec pa je bil tako divji, da se mu nisem upal približati, da bi ga živega spravil iz jame. Ustreliti ga tudi nisem hotel, ker mi njegovo trdo meso ni prav nič dišalo. Brez pomisleka ga torej izpustim in v dolgih

skokih jo je popihal v hosto. Takrat seveda nisem pomislil, da lakota ukroti celo leva; ko bi bil kozla le tri ali štiri dni pustil stradati in mu potem ponudil vode in zelenjave, bi postal krotak kakor jagnje. Kozice potegnem drugo za drugo iz jame, jih zvežem skupaj in ženem domov. Od kraja kar nič niso hotele jesti, ko so pa nekaj dni stradale, sem jim položil sočnate klaje, nato so jedle ter se v kratkem udomačile.

Tako se je pričela moja čreda in v mislih sem se že veselil časa, ko bodem imel brez smodnika in svinca dosti kozlovine. A tu se pokaže nova težava. Nikakor namreč nisem smel dopuščati, da bi se ujete živali družile s tovariši v dolini in gozdu, za to je pa bilo dvorišče premajhno. Treba je bilo tedaj zagraditi večji prostor z živim plotom ali s koli, da domače koze ne bi mogle uhajati, divje pa ne udirati med udomačene.

To seveda ni malenkost za samega človeka, toda sila je pritiskala in ročno začnem iskati pripravnega pašnika, ki bi imel za čredo vode in sence.

Ljudje, ki znajo graditi, bi se mi smejali, ko bi videli, da sem si izbral v ta namen obširen travnik, ki jih v zapadnih deželah imenujejo „savane".

Bistri potoki so namakali na enem koncu gosto obraščeno senožet, a ograja bi obsegala celo uro hoda. Ne samo, da bi si naložil naravnost ogromno delo, tudi to bi bilo bedasto, ker bi na takem prostoru koze podivjale in bi jih ravno tako težko lovil, kakor če bi prosto letale po otoku.

Že je bilo dograjenih 150 črevljev, ko se tega domislim. Sklenem tedaj ograditi samo 200 vatlov, kar bi utegnilo zadostovati za čredo, kakoršno sem hotel vzrediti; saj si lahko mejo razširim, kadarkoli bo treba. Tri mesece sem gradil. V tem času so se koze tako udomačile, da so hodile za menoj in mi zobale iz roke. V 10 mesecih se je čreda pomnožila, bilo je 12 starcev in jarcev in v dveh letih sem premogel 43 kozâ, dasi sem jih že več použil. Pozneje sem ogradil še pet krajev za manjše črede, da sem živali lažje lovil.

Pa ne le z mesom, tudi z mlekom je bila sedaj shramba obilno založena. Namolzel sem sleherni dan 8 do 10 bokalov mleka in po nekaterih ponesrečenih poizkušnjah sem se naučil celo delati surovo maslo in sir, ker sem naletel tudi na sol, ki se je napravljala v globinah na bregu, kjer je izhlapevala morska voda.

Moji obleki bi se v sleherni deželi, kjer prebivajo ljudje, krohotali ali se je morebiti tudi ustrašili. Na glavi sem imel poveznjeno velikansko kučmo iz kozlovine s čopom, ki mi je visel do ramen, in me varovala solnca in dežja; v tem podnebju je namreč zelo škodljivo, če človeka premoči dež. Suknjič in hlače so bile tudi iz kozlovine, poslednje so bile široke in so imele tako dolge kocine, da so segali do peta, zategadelj ni bilo treba nogavic. Noge so pokrivale enake opanke. Črez suknjič sem se prepasal z usnjatim pasom, za katerim sta tičali namesto meča sekira in žaga. Črez ramo je visela torba s smodnikom in svincem. V košari sem nosil hrano, na ramah pa puško in poleg tega sem moral prenašati še streho, brez katere mi ni bilo izhajati. Kar zadeva barvo mojega obraza, še ni bila tako rjava, kakoršno bi pričakoval kdo v tako vročem podnebju.

Deveto poglavje.

Robinzon najde človeško sled.

Dobro oprtan pričnem novo potovanje, ki sem je mislil v 5—6 dneh dokončati. Najprej prikorakam do kraja, kjer sem se bil z ladjo ustavil, da sem zlezel na pečine in se razgledal po okolici. Tudi sedaj priplezam do onega vrha in strme zagledam, da je morje gladko kot zrcalo. Ta čudna prikazen je prejkotne prihajala odtod, ker voda k bregu priteka in odteka. Ker mi pa stvar še ni bila prav jasna, sklenem, da jo kot naravoslovec natanko preiščem. Grem torej v mraku, ko se je voda odtekala, na grič in tudi sedaj vidim določno silni tok. Ob enem pa zapazim, da je tekel kake pol ure daleč od brega, dočim je poprej drvil tik sipine. Pri teh opazkah rečem sam pri sebi, da bi brez težav lahko z malo barko jadral okoli otoka, le natanko bi moral dognati, kdaj voda priteka in odteka. Toda prestane nevarnosti so mi bile še tako živo v spominu, da me ni kar nič mikalo, še enkrat poizkusiti srečo na morju. A drug, dasi silno težaven načrt mi pride na um, namreč iztesati novo šajko, da bi imel na vsakem bregu po eno ladjo.

Takrat sem imel pravzaprav dve naselbini, namreč prvo na podnožju pečin, ob bregu pa šotor ali grad, kakor sem ga rad imenoval, svoje utrjeno bivališče s plotom in duplino. Duplino sem polagoma razširjal in napravljal kašče,

v katerih sem hranil poljske pridelke. Sčasoma so koli druge ograje — ki so, kakor sem omenil, pognali — dorasli v krepka drevesa in njih veje so se tako zgostile, da še od blizu ni bilo spoznati, da je za tem zelenim plotom človeško stanovanje. Bolj znotraj na otoku je bilo moje polje, katero sem pridno obdeloval, zato mi je pa tudi bogato vračalo.

Poleg tega sem si bil napravil še drugo selišče prav blizu svoje poletne hiše. Tudi tam v prijetnem dolu se je obrastla živa meja čvrsto in dajala hladno senco, kadar sem utrujen prišel tja. Sredi nje sem razpenjal platno, postlal si s kozjimi kožami in se odeval v mrzlih nočeh z volneno odejo in velikim plaščem. Tukaj sem po več dni prav zložno prebival, kadar sem hotel grad za nekoliko časa zamenjati s poletno hišo.

Prav blizu te hiše sem si, kakor rečeno, ogradil travnik za živino. Vedna skrb, da mi kedaj koze ne prodrejo, mi ni dajala miru, dokler nisem ograje tako zgostil, da skoraj roke ni bilo mogoče vtakniti skozi. In ko je ob deževju pognalo protje, je bila meja podobna nepredornemu zidovju. V isti dolini so rastle tudi trte, ki so me oskrbovale z grozdjem za zimo, in ker je bilo jako okusno in sladko, sem je vedno o pravem času posušil.

Nekega dne me je zopet zvabilo, da grem na ogled po otoku, in sicer po vzhodni in severni strani, ter pogledam mimogrede tudi svojo ladjo. Najprej jo krenem na oni grič, kjer sem vedno opazoval; potem počakam, da se je jela voda odtekati, da v plitvi vodi prebredem potok, ki je tekel v podnožju. Izprva sem korakal ob bregu, potem krenil proti severu in zvečer sem prispel do reke, ki je bila največja, kolikor sem jih videl doslej. Tudi to sem preplaval in kmalu sem bil na jako pustem, deloma gričastem, deloma skalnatem in z dračjem obraščenem bregu. Že se je mračilo, ko slednjič vendar najdem svoj čolnič. Urno si v njem posteljem, kolikor mogoče, in kmalu trdo zaspim.

Komaj je jutranja zarja zažarela na obzorju, sem bil že zdrav in vesel na potu. Toda kmalu sem zapazil nekaj strašnega. Ko sem namreč hodil nekaj ur, zagledam v pesku prav celo stopinjo človeške noge. Morebiti mislite, da sem se razveselil? Saj bi se bil, da po tako dolgem samevanju najdem človeka; a takoj se domislim divjakov ljudožrcev, ki so baje prebivali na teh otokih, kakor sem bil

slišal. Kakor da me je strela zadela, obstanem, ugledavši človeško stopinjo; vlečem na uho, oziram se sem ter tja, toda ne vidim, ne slišim ničesar. Zlezem na bližnji griček, s katerega sem mogel več sveta pregledati, potem se spustim zopet proti obrežju, preiščem breg od ene strani do druge, da morebiti zasledim v pesku še katere stopinje, pa ne najdem nobene več. Potem zopet natanko ogledam sled, da se prepričam, ali se morebiti motim. Toda prsti, peta, blazina, skratka vsi deli človeške noge so bili prenatanko vtisnjeni. Od kod pač ta sled? Te skrivnosti nisem mogel razjasniti. Zato me obide čuden strah, popolnoma zbegan jo uderem proti domu, boječ se vsakega grma slehernega drevesa, pričakovaje, kadar je zašumelo v listju, sedaj, sedaj plane divjak nad me; naposled prisopiham v svoj grad, ne vedoč, ali sem prišel vanj po lestvi ali skozi skalnate duri. Zajec ne teče tako urno na ležišče, preganjena lisica ne beži tako hitro v svoj brlog, kakor sem jaz takrat tekel v zavetje.

Strahu in skrbi nisem zatisnil očesa vso noč. Blodile so se mi po glavi čudne reči in enkrat sem celo mislil, da je ona sled — Bog nas obvaruj! — od samega peklenščeka. Kako bi neki mogla tudi živa stvar brez ladje priti na otok? Kje je bila kaka šajka in kako da je bila le ena stopinja, saj je bil svet okrog in okrog rahel in peščen?

Sled noge v pesku mi ni izginil iz spomina. Ali niso morebiti divjaki iz onega kraja zašli na moj otok? Ker so na najpustejšem kraju stopili na suho, jih menda ni mikalo postavljati koče, vendar so pa lahko zapazili mojo ladjico in spoznali, da tu žive ljudje. Kaj, če se povrnejo v večjem številu, me ujamejo, zakoljejo in pojedo? In ako se mi kaj takega ne pripeti, vendar mi lahko odženejo koze, pokončajo s težavo obdelano polje in izpraznijo moje shrambe, — gotovo nič manj žalostno za me, ker potem mi je umreti lakote.

Take in enake misli so me strašile tri dni in tri noči in niti stopiti si nisem upal iz svoje skalnate graščine. V tem je popolnoma pošla voda, mleko in ržena pinica. Te je bilo treba nadomestiti, koze pa mlesti, da se jim mleko ne usuši. Sedaj ni pomagalo nobeno obotavljanje in dasi je bilo težko hoditi v notranje kraje, sila me je gnala.

Ko sem naredil par korakov, sem postal srčnejši, celo smejal sem se, da sem tolikanj boječ. Prigovarjal sem si, da sem videl pač stopinjo svoje noge, da sem se takorekoč

ustrašil svoje lastne sence. Toda moja srčnost se ni posebno izkazala; zakaj predno sem došel do letne hiše, sem se ozrl pač stokrat na desno in levo, gledal pred in za seboj, kakor grešnik, ki se boji pravice. Srečno vendar pridem tja in pomolzem koze, ki so me menda že davno pričakovale.

Nekaj dni sem preživel tu brez posebnih dogodkov. S puško na rami sem ogledoval, kar sem bil nasadil, in molzel koze po navadi kakor poprej, toda poprejšnjega miru in brezskrbnosti ni bilo več. Sled, sled, ta mi ni šla iz spomina. Na vsak način sem se moral prepričati, ali sem videl stopinjo svoje ali tuje noge. Da se potolažim, sklenem naposled še enkrat ono sled natanko ogledati in pomeriti s svojo nogo, če se ujema ž njo ali ne. Ko pa pridem na grozni kraj, se takoj prepričam, da tukaj nikakor nisem mogel stopiti iz ladje na suho, ker je bil kraj več ur oddaljen. Slednjič pomerim čudno sled s svojo nogo in očitno je bilo, da je bila dokaj daljša in širja od moje noge. Dognano je bilo torej: sled je bila tujega človeka in brž kone noga kakega divjaka.

To me je znova prestrašilo. Mraz me je stresel, nisem vedel, kaj početi. Strah me je omamil, da sem bledel prav bedaste reči: Od kraja sem hotel vse plotove podreti in živino spustiti v hosto, da je sovražnik ne zapazi in zavoljo nje privabljen ne pride večkrat v goste. Tudi polje in vse, kar sem bil zasadil, šotor z gozdičem, sem hotel pokončati, da bi se nikjer ne poznalo, da tukaj kdo prebiva. Ves vznemirjen nisem mogel spati vso noč, še le proti jutru utrujen zadremljem. Ko se prebudim, čutim, da mi je odleglo in da sem bolj miren. Gotovo je bilo, da moj prijetni in rodovitni otok ni tako zapuščen, kakor se mi je dozdevalo, da ga torej vsaj včasih obiskujejo divjaki, ki hote ali nehote prihajajo semkaj s svojimi šajkami. Sicer sem že petnajst let tukaj prebival, pa še žive duše nisem videl; vzrok temu je bil brž kone ta, da se na otoku, če je kdo res došel, nikoli ni dolgo mudil. Edino nevarno je bilo za me, ako se nepričakovano priklatijo semkaj ljudje. Ker pa bi gotovo nalašč ne prišli, bi se brž kone podvizali, kar mogoče naglo zapustiti otok, da jih noč ne prehiti. V tem slučaju bi se bilo treba umakniti v trdnjavo in se poskriti za okopi.

V tem položaju je bilo najhujše, da so mi strah, skrb in nepokoj vzeli vso tolažbo, katero mi je dajala vera. V

Boga, ki mi je storil tolikanj dobrega, nisem trdno zaupal. Žalost, stiske in nevarnosti so me tako potrle, da niti moliti nisem mogel k Njemu, ki govori: „Kliči k meni na dan bridkosti in rešil te bom.“ (Ps. 49, 15.) Ko bi bil slušal ta glas in klical te dni h Gospodu, bil bi srčnejši in stanovitnejši in premagal bi bojazljivost in strah, ki sta me vsega prevzela.

Sedaj sem se kesal, da sem izkopal iz svojega zavetišča izhod, ki ni bil dosti zavarovan. Sklenem torej nasaditi drugo ograjo ne daleč od zidu, prav ondi, kjer sem pred 12 leti posadil dvojno vrsto drevja. Ker so se ta drevesa razrastla, je bilo treba le vrzeli zasaditi, in v kratkih letih bo zrastel gost, mogočen plot. Imel sem torej dvojno „zidovje“; vnanje sem še utrdil z deskami, starimi vrvmi, sipino in prstjo. Ta nasip nisem speljal samo črez izhod, temveč tudi črez studenec, da bi mi nikoli ne zmanjkalo vode.

Ko je bilo vse to gotovo, sem zasadil po vsem bregovju malega travnika pred drugo svojo trdnjavo nad 20.000 vrbovih mladik, pustil sem pa med njimi in nasipom toliko prostora, da sem mogel sovražnika videti, on pa se ni mogel skriti v drevju. Že v treh ali štirih letih je bilo lesovje okoli mojega stanovanja tako gosto, da ga nihče ni mogel prodreti, pa tudi nihče ni slutil, da za to goščavo prebiva človeška duša. Ker do grada nisem pustil nobenega pota odprtega, sem hodil črez nasip po dveh lestvah. Po eni sem se povzpel na precej visoko pečino, na to sem potem postavil drugo lestvo. Brez njih nikdo ni mogel do mene, ako se ni hotel izpostaviti najhujši nevarnosti. Znotraj sem napravil sedem lin, tolikih, da sem mogel skozi nje vtakniti roko; poleg tega sem nanosil iz jame prsti ter jo dobro poteptal z nogami, da je bil „zid“ skoro 10 črevljev širok. V one line spravim ostalih sedem pušk in jim naredim podstavke, da so na njih počivale, kakor topovi na lafetah. Mogel sem sedaj v eni minuti sprožiti vse svoje obrambno orožje.

Tako sem tedaj storil vse, kar je velevala modrost in previdnost. Pozneje sem se prepričal, da je bilo koristno. Pri teh opravilih pa nisem zanemarjal drugih svojih poslov; posebno sem skrbel za koze, ki so mi dajale dosti mesa in mleka, ne da bi mi bilo treba hoditi na lov. Res žalosten bi bil, ko bi jih bil izgubil; da si jih torej ohranim, iztuhtam po resnem premišljevanju dva pripomočka. Prvi je bil: izkopati na pripravnem mestu drugo jamo, v katero bi

vsak večer zaganjal svojo čredo; drugi pripomoček pa: na več krajih v hosti napraviti skrite ograje in v vsako postaviti po šest kozá. Če po nesreči izgubim koze ene ograje, se da vendar izguba brez truda poravnati. Drugi pripomoček se mi je zdel boljši, dasi bi stal mnogo dela.

Začnem tedaj po najnepristopnejših krajih na otoku iskati kolikor toliko prikladnih mest. Tu se domislim pečin in dolin, kamor sem zašel na svojem prvem potovanju proti vzhodu. Visoke, gosto obraščene gore so obdajale ondi senčnate razpočene globeli. Nekatere tratice v visokem, gostem lesovju niso obetale le pripravnega prostora moji živini, temveč jih je bilo treba tudi le malo ograditi. V enem mesecu dovršim ograjo in spravim v njo deset kozic in dva kozla.

Ko sem na ta način preskrbel en del svojega živega premoženja, sem stikal zopet po otoku, da bi našel še kak primeren prostor za isti namen. Na tem potovanju dospem nekega dne tako daleč proti zahodu, kakor še nikdar ne, in ko pogledam na morje, se mi zdi, da se ziblje šajka na morskih valovih. Na žalost nisem imel s seboj daljnogleda, ki sem ga bil našel v mornarskih skrinjah. Dolgo in ostro sem zrl proti oni točki in jelo se mi je že bliščati pred očmi, pa vendar nisem mogel razločiti, je li ladja ali ni. Ko pridem z griča, pogledam še enkrat previdno in natančno po dozdevnem čolnu, toda ne zapazim ničesar. Kmalu si vso reč izbijem iz glave s sklepom, da v prihodnje nikoli več ne potujem brez daljnogleda.

Na tem kraju še nisem bil doslej. Kako se pa prestrašim, ko se razgledam po okolici! Hipoma mi je bila sedaj jasna človeška stopinja! Moja bojazen tačas je bila popolnoma opravičena. Okrog in okrog po bregu so ležale črepinje, roke in noge in druge človeške kosti. „Nesreča, zločin ali ljudožrstvo?“ se vprašam. Toda kolobar zarisan v zemljo in ostanki oglja me pouče, da se je tu vršila ostudna ljudožrska gostija.

Ta ugotovitev me je tako pretresla, da izprva niti na lastno nevarnost nisem mislil. Ves srdit sem bil nad tako človeško spačenostjo. Nisem mogel gledati te gnusobe; gotovo bi bil omedlel, da nisem začel močno bljuvati. Čudna groza me je obšla, zato se kakor mogoče urno spustim proti domu. Ko dirjam že kake pol milje, postojim, da si oddahnem. Živo ganjen povzdignem solzne oči proti nebu in presrčno zahvalim Boga, da sem se rodil med ljudmi, ki ne uganjajo takih nečlovečnosti. Hvaležen sem bil božji previdnosti, ki je tako uravnala, da so me valovi vrgli na

tisto stran otoka, kamor so prihajali divjaki le malokdaj ali morda nikoli, in da me vkljub mojemu potovanju po otoku še niso zapazili. Jako potolažen korakám dalje in splezam v svoj grad, miren kakor že dolgo ne; čutil sem se tukaj povsem varnega!

Toda kmalu se me zopet polasti skrb in nepokoj. In skoraj dve leti sem se kakor jetnik skrival v svojih bivališčih. Bival sem le pri nasadih, v gradu, poletni hišici in na pašniku v gozdu, kamor sem hodil koze lovit. Vedno v strahu, da bi divjaki ne izvohali mojega selišča, sem se ogibal vsega, kar bi jim utegnilo razodeti moje bivanje. Pred vsem drugim sedaj nikoli nisem streljal, iz strahu, da me ne slišijo ljudožrci. To mi ni delalo težav, ker so bile moje staje polne koz, ki so mi dajale okusnega mesa in mleka, iz katerega sem še prirejal surovo maslo in sir. A

vse druga je bila z dimom, ki se je valil z mojega skrivališča! Kako lahko me izda bistrim očem divjakov! Kadar sem torej pekel kruh, žgal lončeno posodo ali opravljal kako drugo delo, kjer je bilo treba močnega ognja, sem kuril z ogljem. Videl sem namreč doma kot deček, kako so iz drv žgali oglje. To skusim sedaj tudi jaz, in dim se ni več dvigal iz koče.

Tudi za ladjico se ta čas nisem dosti zmenil; novo sem si hotel iztesati, dasi me niso preveč izpodbujale moje prve poskušnje v tej umetnosti. V sedanjem položaju ni bilo varno hoditi na ono stran otoka; zakaj kako lahko bi prišel v pest divjakom, ki bi me gotovo zaklali in spekli! Ako sem poprej omenil, da se nisem upal puške sprožiti, vendar nikdar nisem šel od doma brez orožja. Vselej sem imel pri sebi po dva ali tri samokrese in meč, za katerega sem si napravil poseben jermen. Lahko mi verjamete, da sem bil v tej opravi res strašen!

Kako vesel in brez skrbi sem bil, preden sem zasledil človeško stopinjo; sedaj pa sem bil v vednem strahu pred neznanim sovražnikom! Prevzel me je neki srd do pesjanov, da sem na vse načine premišljeval, kako bi jim za vedno ogrenil njih nečloveške gostije in jim če le mogoče iztrgal nesrečne žrtve. Ko bi hotel zapisati vse misli in naklepe, ki so mi prihajali na misel, bi napisal debelo knjigo. Na primer: Svet, kjer so zažigali ogenj, sem hotel izpodkopati, natresti smodnika 5 do 8 palcev na debelo in rahlo pokriti s prstjo. Kadar bi potem ogenj zanetili, bi se smodnik vnel in bi raznesel vso divjaško svojat. A tega naklepa nisem mogel izvršiti, ker sem premogel le še malo smodnika. Tudi ni bilo gotovo, da bi se vnel smodnik ob pravem času. V drugo sklenem skriti se s tremi dvocevkami, dvema samokresoma in nabrušeno sabljo na pripravnem kraju in iz zasede streljati na divjake, kadar bi bili prav dobre volje pri krvavi gostiji. Dva ali tri zanesljivo usmrtim z vsakim strelom — sem mislil sam pri sebi — in če jih potem napadem s samokresoma in s sabljo, pobijem vse krdelo, ko bi jih bilo tudi 20 mož. Takšne maščevalne želje so mi rojile več tednov po možganih in tolikanj sem imel opraviti ž njimi, da sem se celo v sanjah vojskoval z divjaki. In res sem iskal pripravnega kraja, kjer bi se skril; zahajal sem celo na mesto, kjer je bila njih sled in postajal sem vedno bolj krvoželjen. Slednjič najdem na zadnji strani griča kotiček, kjer bi jih videl, če bi stopili na suho;

odtod bi se potem lahko splazil skozi goščavo do votlega drevesa in ondi prežal. In sedaj sem si predstavljal kakih 20 ljudi, ki jih moje krogle mečejo na tla! Razstresene kosti in črepinje me še bolj razvnamejo. Nabijem puške z 4 do 5 večjimi kroglicami, lovsko puško z debelim svincem, in samokrese s 3 do 4 manjšimi kroglicami.

Tako oborožen hodim vsako jutro dve uri daleč oprezovat na holm, če se li bliža kaka šajka. Ko pa blizu tri ali štiri mesece dan za dnevom prežim in ničesar ne ugledam, se naposled naveličam neuspešnega truda.

Ko se nekoliko pomirim, začnem stvari premišljevati od druge strani. Kdo — sem se vprašal — me je pa postavil za sodnika in maščevavca črez te ljudi, ki morebiti mislijo, da svojemu bogu prav služijo. Saj je vojni običaj, ki so ga ti narodi podedovali od svojih očetov, da umore ujetnike, in to se jim zdi tako malo neusmiljeno, kakor nam zaklati ovna ali kako drugo žival! Navadni morilci torej ti ljudje niso bili v mojih očeh. Če sem jih primerjal s krščanskimi vojskovodji, so se mi zdeli poslednji grozovitejši, ker ti dajo mnogokrat cele oddelke vojnih ujetnikov ustreliti, dasi so oddali orožje in prosili milosti.

Res, da divjaki uganjajo krvavo malikovalstvo, ker koljejo ljudi bogovom v dar; ali se pa ta ostudna šega da primerjati z gnusobami, ki so jih izvrševali v Mehiki in Peruju Španci, ki so iztrebili z zemlje cele narode in plemena, da se je vsem Evropejcem in celo Špancem samim studilo nečloveško dejanje onih osvojevavcev? Te misli so me precej omehčale nasproti divjakom in tudi od moje strani se mi je zdelo nečloveško, streljati na nje, dokler mi ne store nič žalega. In naposled: kaj so m e n i mar nečlovečnosti, ki jih izvršujejo divjaki med seboj? Poleg tega bi s prenaglim maščevanjem le še bolj ogrožal samega sebe, kakor se zavaroval.

Naj plane, na primer, kakih 20 do 30 divjakov nad me, ali sem si res svest, da užugam vse do poslednjega? Če le eden uteče, bo doma naznanil izgubo tovarišev na otoku in kmalu bo pripeljal s seboj sto ali tisoč divjakov, da maščujejo svoje mrtve rojake. Zato odločim, da se ne bom vtikal v tuje prilike, temveč bom opuščal vse, kar bi napotilo divjake na sled, da živi na otoku človeško bitje.

Vera, združena z treznostjo, me prepriča, da moji krvavi naklepi proti divjakom, ki mi še nikoli niso storili nič žalega, naravnost nasprotujejo načelom krščanstva. Na kolenih

torej zahvalim Boga, ki me je obvaroval pred krivičnim ubojem. Poprosim ga, naj me varuje divjih ljudi, ter obljubim, samo tedaj rabiti orožje, kadar bi se moral braniti. Teh misli sem ostal zvest leto in dan, in tako malo sem se jezil na divjaške sosede, da ves ta čas niti enkrat nisem stopil na grič pogledat, ali se bliža kaka šajka in ali je bila v kratkem katera na otoku.

Osemnajst let sem že bival na otoku in razen ene edine stopinje in onih ostankov krvave pojedine nisem našel človeškega sledu. Iz tega sem smel pač sklepati, da tujci le malokdaj prihajajo na otok in da ostanem tem bolje skrit, čim previdnejše zakrivam svoje bivanje na otoku. Po tem načelu sem živel samotarsko in le malokdaj sem zapustil svoj stan, da sem molzel koze in oskrboval čredo v hosti. Pri vsem tem pa vendar nisem bil popolnoma miren, zlasti sem se vznemiril, kadar sem se domislil ladjice, ki me lahko izda divjakom. Zato sem jo spravil v majhen, s skalovjem zavarovan zaliv na vzhodnem koncu, kjer divjaki niso mogli pristajati zavoljo plitve vode. Vožnja je bila ugodna, in srečno sem skril svojo ladjico, z drevesom in jadrom, s sidrom in vsem, kar je bilo v njej.

Tako sem tedaj pripravil za obrambo vse, kar se mi je zdelo potrebno. Toda prekmalu sem doživel nov, velik strah. Oglje mi je bilo do malega pošlo, treba je bilo žgati drugo. V ta namen grem v skalnato dolino, kjer so bile moje koze. Tam ob vznožju visokega hriba najdem v dolini za kopo pripraven kraj, zlasti ker se tu v goratem svetu ni bilo bati, da me izda dim. Ko blizu pečevja klestim veje, zapazim za gostim grmovjem v skalnati steni jamo, ki je segala precej daleč v hrib in v katero bi se menda ne bil upal noben divjak, če bi tudi našel vhod. Ves radoveden si napravim gaz skozi goščavo, a hitrejše kot sem prišel noter, sem bil zopet zunaj; iz črne teme se mi je žarelo kakor ogenj dvoje velikih oči, da sem bil popolnoma omamljen. Zunaj pred skalnato steno se polagoma osrčim in začel sem se sramovati, da sem tako plah. Bedaka se zmerjam in samemu sebi rečem, da človek, ki že skoraj 20 let prebiva sam na pustem otoku, mora biti bolj izkušen in pameten, da ga ne ustraši vsaka nenavadna prikazen, kakor bojazljivega otroka; saj sem sam strašnejši nego vse, kar utegne biti v brlogu. Ohrabrim se torej, vzamem gorečo tresko in stopim v jamo. Ko pa prestopim kake tri- ali štirikrat, preplašen odskočim, in mrzel pot me

polije po obrazu. Lasje so mi stali po koncu, da bi bili klobuk dvignili z glave, ko bi ga bil imel. Iz jame je prihajalo kakor vzdihovanje trpečega človeka, čul sem stokati, šepetati, kakor bi kdo govoril; za tem slišim zopet globoko vzdihovanje.

Zberem ves svoj pogum in misel, da je Bog povsod pričujoč in me povsod varuje, me osrči. Še enkrat stopim v jamo in še le sedaj zapazim, da stvar, ki me je tolikanj preplašila, ni bila nič drugega nego velik star kozel, ki je tukaj delal svoj testament ali po domače: umiral. Zastonj ga vzdigujem, da bi ga spravil iz jame; prizadeval si je tudi sam vstati, a vselej se je zopet zgrudil. Pustim ga torej in mislim: kakor je ustrašil mene, naj še divjake plaši, ako zajdejo kdaj v to jamo.

Ko me začudenje nekoliko mine, si ogledam votlino. Merila je na široko in dolgo kakih 12 črevljev, na visoko pa tri vatle. Ni bila ne okrogla, ne četverooglata; gotovo jo niso naredili ljudje, ampak božja roka sama. Zdaj sem zapazil luknjo, ki je vodila dalje v zemljo; bila je pa tako nizka, da bi bilo treba po rokah in nogah zlesti vanjo. Ker nisem vedel, kam da pridem, se nisem hotel brez luči prepustiti slepi sreči, ampak sklenil sem, naslednji dan priti z lučjo. Danes sem doživel in videl dovolj, zažgem torej kopo, pomolzem koze in odrinem domov.

Naslednji dan pridem s šestimi velikimi svečami. Omeniti je treba, da sem že več let vlival sveče iz kozlovega loja, stenj sem pa delal deloma iz starih cunj in vrvi, deloma iz posušenih bilk neke vrste kopriv. Stari kozel se je za moje odsotnosti preril do vhoda in ondi poginil. Ker mi je na ta način zapiral vhod, sem spravil težko žival iz jame ter jo takoj zakopal, da bi me ne dražil smrad. Nato prižgem dve sveči in stopim v jamo. Ko dospem do luknje, počenem in se plazim kakih 10 črevljev daleč po štirih — res predrzno početje, ker nisem znal niti kako prostorna je jama niti kaj pride za njo — kar se razširi luknja do 20 črevljev, in tu ugledam najkrasnejši prizor, kakoršnega še nisem gledal na otoku. Sredi prelepe jame stojim, njene stene se lesketajo ob žarkih moje luči. Ali so dijamanti ali drugi žlahtni kameni ali rude? Ali je morebiti zlat pesek, ki se je ustalil po skalnatih stropih? Ne morem razločiti. Tla so bila suha in ravna, posuta s prav drobno sipo, in nikjer najmanjše mokrote, škodljivih soparov ali grdih strupenih živali. Le eno napako je imela jama, da je bilo namreč

težavno priti v njo in da je bila zelo temna; vendar me je veselilo, da sem naletel na to jamo, ker mi je nudila varno zavetje. Zatorej brž brez daljnega pomisleka sklenem pospraviti semkaj svoje najpotrebnejše in najboljše reči.

Najprej prinesem smodnik, obe lovski puški in tri risanice. Pri tej priliki odprem poslednji sodček, ki sem ga ulovil iz morja, in vidim, da je morska voda prodrla vanj za dva ali tri palce visoko in da je ta del smodnika neporaben. Ostali del je bil za rabo; bilo ga je okoli 50 do 60 funtov. Vsega sem spravil v jamo in si jemal za vsakokratno potrebo le po 2—3 funte. Tudi vso zalogo svinca, iz katerega sem vlival krogle, sem hranil z drugimi dragocenostmi vred na tem tako varnem kraju. Prepričan sem bil, da bi me divjaki, ko bi me prav iskali na otoku, tukaj nikdar ne našli, in ko bi me našli, bi si ne upali me napasti. Zdel sem se samemu sebi kakor velikan iz starih časov, ki so prebivali v brlogih in jamah, kjer jim živa duša ni mogla do živega!

Deseto poglavje.

Tiho življenje in marsikaj vmes.

Triindvajseto leto sem že bival na otoku. V tem času sem se tako popolnoma privadil kraja in samotarskega življenja, da se mi smrt na otoku ni dozdevala prežalostna. Samo eno me je vznemirjalo: morebitni napad divjakov! Hiševanje sem si uravnal kolikor mogoče prijetno in zložno, celo veselic in marsikaterega kratkočasja nisem pogrešal. Sicer mi je že v 16. letu mojega pregnanstva poginil moj zvesti tovariš, Filaks, pa so ga nadomestovale dve ali tri ljubke mačke. Poleg teh sem imel okrog sebe vedno nekoliko udomačenih kozá in kozličkov, ki so hodili za menoj in mi zobali iz rok. Najbolj me je kratkočasil moj stari prijatelj Pol, ki se je polagoma navadil kolikor toliko natančno in razločno govoriti, da skoro nisem pogrešal človeka. Poleg njega sem imel še dve drugi papigi, ki ste tudi prav veselo in glasno klicali: „Robin, Robin! Kruzoe, Kruzoe!“ Pa še več drugih, po imenu neznanih ptic, ki žive na suhem in na morju, sem si udomačil, jim pristrigel perotnice ter jim v ograji spletel primerna gnezda. V kratkem so se razmnožile in z veselim cvrčanjem oživljale okolico moje „grajščine“.

Skrbel sem torej tudi za veselo in zložno stran svojega življenja in živel mirno kakor poprej. Novi načrti mi šinejo v glavo, kako bi si še bolj razvedril življenje. Na misel mi pride: Kaj, ko bi si je sladil z žlahtnim pivom? To je bila nova in ob enem nenavadna misel; nova, ker že skoro od mladosti sem nisem več okusil kaplje piva; nenavadna, ker res nisem vedel, kje dobiti potrebnega orodja za varenje. In ko bi je tudi imel, je manjkalo posode, da hranim pijačo. Vendar ne obupam. Tedne in mesece poskušam in poskušam, toda brez uspeha. A bil sem prepričan, da navzlic vsem neuspehom zvarim pitno pivo, če le vstrajam in če bi me strah pred preklicanimi divjaki ne silil k nujnejšim opravkom.

V tem se je približal mesec gruden triindvajsetega leta in skrb za prehrano me je klicala večkrat nego poprej na polje k nasadom. Ko se nekega jutra zarana napotim na delo, zagledam ves začuden ogenj na bregu, in to ne kot bi pričakoval na nasprotni strani otoka, ampak tik pred svojim svetom, ne dalje nego pol ure. Kako sem se prestrašil, ne morem popisati. Ves zmeden sem zbežal v svoj gozdič in si nisem upal na dan. Najprej nisem vedel kaj početi. Vrh tega me je mučil strah, da bi divjaki ne prišli še bližje, zapazili moje žito ter spoznali, da tukaj prebivajo ljudje. Ako bi se to zgodilo, nisem dvomil, da bi tako dolgo iskali, dokler bi me ne našli. V tej stiski in nadlogi jo uberem kar naravnost v „grad“, potegnem lestvo za seboj ter se začnem pripravljati na obrambo.

Trdno sem odločen braniti se do poslednje kaplje krvi. Zato nabijem topove, kakor sem imenoval na podstavkah ležeče puške, in vse samokrese s kroglami in železom. Ob enem se izročim božjemu varstvu in prosim Boga, naj me otme iz rok teh grozovitih ljudi. Tako minejo skoraj dve uri; naposled se naveličam dolgega oprezovanja, in ker ne morem strpeti dalje v tej negotovosti, prislonim lestvo, zlezem na skalo poleg trdnjave, se uležem na tla in namerim daljnogled tja, kjer sem videl ogenj. Tu vidim kakih deset nagih divjakov čepeti okoli plamtečega ognja; pa ne da bi se greli, zakaj solnce je pripekalo, ampak brškone — natanko nisem mogel razločiti — da si pripravijo svojo strašno pojedino. Naenkrat vstanejo in začno plesati ter se pačiti in se prečudno zvijati z životom. Ali so bile med njimi tudi ženske, nisem mogel ugotoviti. Na bregu sta bili privezani dve šajki in ker je bila ta čas oseka, se je videlo,

da pričakujejo plime, ki bi jih odnesla od otoka. Težko je povedati, kako me je pretresel ta pogled, vendar sem prav sodil; zakaj ko je pritok dovolj narasel, sem videl, da so divjaki stopili v čolne in z vso močjo odveslali na morje. Dejstvo, da morejo tujci le tedaj semkaj, kadar se voda odteka, me je močno tolažilo; v času plime sem smel torej brez skrbi hoditi po otoku.

Ko so divjaki izginili, obesim črez rame obe puški, vzamem par samokresov in veliki lovski nož ter urno korakam tja, kjer so se divjaki gostili. Tu ugledam ostanke njih ljudožrske gostije: kri, kosti in kose človeškega mesa, ki ga niso požrli. Potem grem na grič, kjer sem zadnjič našel enake ostanke, in ugotovim, da so bile še tri druge šajke divjakov tukaj, ki so počenjali isto divjaštvo. Pogled na morje mi je kazal, da so tudi ti veslali proti domu. Iznova me popade jeza, da sklenem prvemu, ki se mi približa, pognati kroglo v črepinjo, naj že pride sam ali v tovarišiji. Zopet me obvladajo morilne misli in premišljeval sem, kako bi jih najlažje napadel, zlasti kadar bi bili, kakor ravnokar, razdeljeni na dva oddelka.

Več kot 15 mesecev je minulo po zadnjem bivanju divjakov na otoku, vsaj videti ni bilo nobenega sledu njihovega prihoda. Poleg tega sem bil prepričan, da se v sedanjem deževju ne bodo spustili na nevarno morje. Vendar sem bil ves ta čas silno nepokojen. Imel sem jako žalostne dni. Sanje o preganjanju in prelivanju krvi so me trpinčile po noči, bedeč pa sem trepetal in snoval maščevalne misli.

Bilo je dne 16. sušca 24. leta — ako sem prav urejeval leseno pratiko — ko je dan in noč besnela med bliskom in gromom huda nevihta. Zamišljen sem bil v svoje prilike. Ravnokar — bilo je na večer — sem segel po sv. pismu, da bi si našel v tem neusahljivem studencu tolažbe in trdnega zaupanja, kar me vzdrami iz pobožnosti zamolkel strel kakor iz topa.

Ta strel je obudil v meni vse druge občutke. Urno splezam črez plot in hitim na opazovališče. Ko pridem na vrh in pogledam na šumeče morje, se zasveti odtod drugič in pol sekunde pozneje čujem drugi pok. Prišel je iz onega vzhodnega morskega toka, v katerega sem bil že prej enkrat sam zašel z ladjico. Takoj mi je bilo jasno, da je gotovo kaka ladja v sili, ki drugi, ž njo jadrajoči, naznanja svojo nevarnost. Toliko se še zavedam, da sem spoznal: ako jaz ne morem ničesar pomagati, pač pa ladji lahko meni pri-

deta na pomoč. Nanosim torej na opazovališče toliko suhljadi, kolikor jo je bilo dobiti v naglici, ter jo zažgem. Kmalu je plamen visoko šinil in brezdvomno so ga zapazili na ladji, ker so večkrat zaporedoma ustrelili. Vso noč sem ostal na griču, nosil drva in kuril; včasih je še zabučal skozi vihar in noč zamolkel, grozen strel na moje uho, naposled je pa vse utihnilo.

Jutro je bilo jasno in prijetno, nevihta se je popolnoma polegla. Pogledam skozi daljnogled proti vzhodu in zapazim daleč od otoka neko nerazločljivo reč; po moji sodbi je morala biti ladja. Ker pa tudi črez dan — kakor si lahko mislite — natančneje opazujem ono stvar, pa se kar ne gane, uvidim, da je ladja ali na mačku ali pa na sipini. Da se o tem docela prepričam, se napotim z risanico in samokresi proti južnemu bregu in čerem, kamor me je bil nekdaj zanesel morski tok. Ko tja pridem, spoznam ob jasnem vremenu ostanke razbite ladje, ki je poprejšnjo noč zadela na morske čeri. Zdel se mi je prav tisti kraj, kjer je tudi našo ladjo zadela enaka nesreča. Prav ono pečevje je bilo, ki me je na moji morski vožnji okoli otoka otelo iz najhujše nevarnosti. Tako ista reč donaša enemu rešitev, drugemu pogubo.

Razbita ladja mi je budila razne misli. Posebno čudno se mi je zdelo, da ni bilo videti nobenega človeka. Mislil sem sam pri sebi: ljudje v temi menda niso zapazili otoka, sicer bi se bili pač podvizali, skočiti v šalupo. Temu je nasprotoval zopet strel iz topov, zakaj brez dvojbe so videli moj ogenj vrh hriba in so torej slutili, da je suha zemlja blizu. Mogoče tudi, da so stopili v rešilni čoln, da jih je pa morski tok kakor mene zagrabil in zanesel daleč sredi morja, kjer so bržkone žalostno končali. Potem zopet modrujem, da so bili brez čolnov, morebiti so valovi mornarje prisilili, da so čolne pometali v vodo. Vendar sem pa še upal, da je druga ladja, katera je spremljala razbito, prihitela tej na pomoč in rešila ljudi.

A vse to se mi je le dozdevalo; pa naj se je zgodilo karkoli, ljudje so bili vredni vsega usmiljenja. Ta nesreča je bila pa za me v tem oziru koristna, da sem spoznal, koliko hvaležnosti dolgujem Bogu, ki je v tej samoti tako očetovsko skrbel za me in edino mene ohranil živega in zdravega, dočim so mornarji že dveh ladij žalostno končali ob teh nesrečnih pečinah. Ne morem dopovedati, kaj sem čutil, ugledavši ladjine ostanke. „O, da bi se bila vsaj eden

ali dva teh nesrečnežev otela, tovariša bi mi bila, s katerima bi se pogovarjal!" Tako sem klical, in še nikoli, kar sem bil na otoku, si nisem tolikanj želel človeka in ga nikoli tako težko in bridko pogrešal kakor sedaj. Naenkrat mi pride na misel: kaj ko bi veslal k razvalinam? Morebiti rešim kakega človeka, in tudi, če pridem prepozno, gotovo najdem v ladji kako koristno reč. Ta želja me je gnala tako močno, da se mi je zdela kakor božje povelje, zato sem jo tudi takoj izvedel.

Najprej skočim v „grad", iskat, kar je treba za vožnjo. Vzamem kruha, lonec pitne vode, steklenico ruma, jerbas posušenega grozdja in kompas. S tem blagom obložen se napotim k čolnu, izpoljem iz njega vodo, ki se je bila v njem nabrala, in ga vzdignem s proda. Potem položim jedila in vodo čedno vanj in se vrnem domov po drug tovor. Tokrat prinesem vrečo riža, še en lonec pitne vode, kakih 24 hlebov kruha in pinic, steklenico kozjega mleka in kos sira, s solnčnikom vred. S potom na čelu spravim breme v čoln in odrinem v božjem imenu! Veslam ob bregu, dokler ne dosežem vrha sipine na severo-vzhodnem koncu svojega otoka. Sedaj se je reklo, spustiti se na širno morje. Pogled na deroče morske toke, ki so neugnano drvili v neki daljavi na obeh bregovih, me spomni grozne nevarnosti, ki sem jo tukaj prestal. Misel, da me kak tok potegne s seboj in odnese daleč od brega, me tako popari, da se odločim nadaljnjo vožnjo opustiti. In res skočim na breg ter pritrdim čoln v malem zalivu. Sedem na griček in v strahu in upu se posvetujem sam s seboj, kaj storiti.

Med tem premišljevanjem zapazim, da voda narašča. Zaradi plime se je moja vožnja zakasnela za nekoliko ur. Potem ugibam, ali me ne more eden teh tokov ravno tako hitro pripeljati k bregu, kakor me je drug odgnal od njega? Da to reč preiščem, splezam na visok grič, kjer sem mogel opazovati morje od obeh strani zemeljske ožine in natanko dognati, kako voda odteka in priteka. Tu spoznam, da se valovi blizu brega drve proti severu, da mi je tedaj treba le kreniti na drugo stran in plima me gotovo zanese nazaj k otoku. To me osrči. Grem s hriba, stopim v čoln, veslam po raznih ovinkih semtertja in v dveh urah srečno priveslam k razbiti ladji. Ladja — na videz španskega izvora — je bila v jako žalostnem stanju. Bila je stisnjena med dve skali; sprednji del in kos boka so razdrobili močni valovi, ker je pa zadnji konec zadel z veliko silo na pečevje, sta se

zlomila sprednji in zadnji jadrenik. Poprečni jadrenik na nosu je ostal še cel.

Ko pridem do ladje, se prikaže pes, ki začne takoj lajati in tuliti. Pokličem ga in takoj skoči v vodo ter plava proti mojemu čolnu. Pomagam mu vanj. Uboga žival je bila na pol mrtva gladú in žeje. Pomolim mu kruha in pinic, požiral je hlastno kakor volk, ki je stradal 14 dni v snegu. Potem sem mu dal piti, in ko bi mu bil pustil, bi se bil prenapil.

Stopil sem nato v ladjo in ugledal najprej v spodnji kabini dva utopljena mornarja, ki sta se še v smrti držala za roke. Bržkone so se valovi s tako silo zgrnili črez ladjo sredi pečin, da so se ljudje potopili kakor na odprtem morju. Razen psa ni bilo na ladji nič živega.

Blago je po večini pokvarila morska voda. Našel sem več sodov vina ali žganja, a bili so preveliki, da bi jih mogel premakniti. Istotako najdem par skrinjic, lastnina mornarjev, ter jih znosim v čoln, ne da bi pogledal, kaj da je shranjeno v njih. Po tem, kar sem našel, sem sodil, da je bilo na ladji mnogo bogastva. Po teku sem sklepal, da je jadrala iz Buenos Ayres ali Montevideo, na južni strani Brazilije, proti Havani in potem menda proti Španiji.

Poleg skrinjic je ležal mali sodček likerja. V kabini je bilo nekoliko pušk in velik rog. Ker sem imel dovolj strelnega orožja, pustim puške ter vzamem samo rog s približno štirimi funti smodnika. Najbolj koristne reči za me so bile: lopatica, klešče, dva majhna bakrena kotla, bakrena majolika za čokolado in mreža za ognjišče. S tem tovorom in psom se napotim proti domu. Rastoča plima mi je dobro služila; eno uro po solnčnem zahodu sem bil zopet na otoku.

Od truda nisem mogel v trdnjavo. Ležem tedaj, ko se navečerjam, kar v čoln, varen vsakega nepričakovanega napada, ker sem imel „čuvaja“ pri sebi. Okrepčan se prebudim naslednje jutro, in po zajtrku, ki sem ga vestno delil s svojim novim prijateljem, spravim blago na breg in natančno pregledam vsako reč kot carinik. Žganje v sodčku je bil nekak rum, a precej slabši od onega, ki ga pijejo v Braziliji. V skrinjicah najdem najrazličnejšo robo, umetno izdelano torbo, v kateri je tičalo več s srebrnimi zamaški zamašenih steklenic, ki so hranile po tri bokale izvrstnega žganja, nadalje dve posodi vkuhanega sadja, tako trdo zaprti, da jim morska voda ni škodovala, potem nekoliko

jako močnih srajc, do 18 platnenih belih rut in več pisanih ovratnic, — same reči, ki sem si jih neznano želel in ki so mi bile jako koristne. Naposled najdem prav na dnu skrinjic še tri velike mošnje srebrnega denarja, približno 1100 srebrnikov. V eni je bilo šest cekinov zavitih v papir ter mali kosci zlata, tehtali so vsi skupaj en funt. Rad bi bil dal vse zlato, ki za me ni bilo dosti več vredno nego kamen, za par angleških črevljev in nogavic, ki sem jih toliko let krvavo pogrešal. Sicer sem vzel črevlje onih dveh v kabini utopljenih mornarjev in našel še dvoje drugih v skrinjah, toda tako pripravni in močni niso bili, kakor angleški. V drugi skrinjici je bila obleka in dva funta smodnika, posebno drobnega, bil je gotovo namenjen samo za ptičji lov. Poslednja skrinja, ki sem jo odprl, je hranila nekaj srebrnine, pa nič zlata; bržkone je bila last kakega mornarja, ali pa celo častnika. Poleg naštetih reči so me najbolj razveselili: papir, peresa, nožiči in velika steklenica črnila. Kakor vidite, nisem dobil bogsivedi kaj v razbiti ladji, toda zadovoljen sem bil s tem, kar mi je prišlo tako nepričakovano v roke. Vse tedaj spravim pod streho v jamo. čoln pa na prejšnje mesto. Potem se vrnem h „gradu“, kjer je bilo vse pri starem.

Pač so se koze in mačke sprva prestrašile, ko so ugledale mojega četveronogega tovariša, ko je glasno zalajal nad nje, toda kmalu jih pomirim in vsi prebivalci so odslej živeli v slogi in v miru med seboj. Ko se nekaj dni kasneje napotim zopet na breg, kjer se je potopila ladja, najdem na svojo žalost mrtvega mornarskega učenca, ki so ga vrgli valovi na suho. Na sebi je imel samo mornarski jopič, hlače strgane na kolenih, in modro platneno srajco. Nič ni razodevalo, kakšen rojak da bi bil. V njegovih žepih staknem dva bakrena novca in pipo, ki mi je bila ljubša, kakor vse zlato in srebro. Sicer nisem zapazil nobenega utopljenca ponesrečene ladje.

Po teh dogodkih se je začelo pri meni zopet staro, enakomerno življenje, samo da sem se vseh reči lotil previdnejše in bolj natančno pazil na vse, kar se je godilo izven mojega „gradu“. Kadar sem šel v poletno hišo, sem se vselej dobro oboružil. Le kadar sem odhajal bolj proti jutru v „vilo“, sem smel bolj brezskrbno, vendar ne brez risanice, ogledovati svoje zakladnice in hrame. Včasih me je še obšla želja, še enkrat veslati k razbiti ladji, toda pamet me je opominjala: saj ne najdeš ničesar, kar bi ti

povrnilo težave in nevarnosti take vožnje. Ob vsem tem si nisem mogel ladje izbiti iz glave, menil sem, da me čaka tam kako nepričakovano veselje! Kdo ve, če bi ne bil še enkrat veslal k razvalinam, ko bi ne bili izginili neke viharne noči poslednji ladjini ostanki z morskega površja.

Ker nisem, kot sem se nadejal, našel na ladji človeka, tovariša za samoto, so se rodile v mojih možganih prečudne misli. Zopet se me je lotila stara strast do potovanja, moj „podedovani greh“, kakor sem jo imenoval. Vsaj enkrat bi

bil rad s čolničem obiskal ona mojemu „kraljestvu“ najbližja otoka; odtod bi dosegel menda ameriško celino. Tudi sedaj se zopet domislim ladjice, v kateri sem nekdaj z zamorcem Ksurijem pobegnil iz Saleha. Ko bi jo imel v takih trenutkih, gotovo bi se bil zopet izročil nestalnemu morju, samo da bi prišel med omikane ljudi. Rad bi bil tudi zvedel, kje prebivajo divjaki, ki so mi za vselej vzeli zložni mir in pokoj; kako daleč da je njihova dežela od mojega otoka, in vprašal sem samega sebe, zakaj bi pač jaz ne mogel do njih, če morejo oni do mene? Tega seveda nisem pomislil, kaj bi se mi lahko pripetilo, ko bi

prišel divjakom v pest! Toda tako sem se bil zagrizel v novo vožnjo, da mi ni drugega blodilo po glavi, nego kako bi srečno privozil do zapadne zemlje in stopil na suho. Zopet se mi je zdelo, da ne morem prenašati samote in zopet sem razmišljeval, kako bi premenil žalostne prilike. Da sem le ondi, na suhem, bi že našel zaželjeno pomoč! Kakor nekoč ob Afriki bi veslal ob bregu in zasledil kraje, koder prebivajo Evropejci, ali pa srečal kako krščansko ladjo, ki bi me vzela iz usmiljenja na krov; in če bi mi izpodletelo vse, preostajala bi mi poslednjič kot najhujše: smrt, ta pa prinese konec vsemu mojemu trpljenju! Česa bi se torej bal?

Bilo je deževno vreme koncem sušca 24. leta mojega bivanja na otoku. Neko noč kar nič nisem zaspal, dasi nisem čutil nobene telesne slabosti. Ni mogoče popisati brezštevilnih misli, ki so se drvile po mojih možganih. Tisto noč so mi stopili pred oči po vrsti vsi dogodki preteklega življenja, žalostni in veseli. Domislil sem se raznih časov svojega tukajšnjega bivanja, primerjal sem svoje poprejšnje, mirno življenje s plašnim in bridkim od trenutka, ko sem ugledal v pesku usodepolno človeško sled. Nikakor nisem dvomil, da so divjaki že prej večkrat prihajali na moj otok, pa ker jih nisem videl, sem živel brez skrbi tjavendan. Kako dobrotljivo pač ravna z nami božja previdnost, ki uredi, da mirno in brez težav živimo v sredi nevarnosti, ki bi nam grenile vse veselje do življenja, ko bi vedeli za nje. Kolikokrat sem v tem času brezskrbno korakal po „kraljestvu“, ko me je morebiti le kak grm, kako drevo, kak grič, bližnja noč ali kaka druga reč varovala, da nisem naletel na divjake, ki bi me bili hladnokrvno umorili in pojedli, kakor jaz goloba ali drozga. Ne bil bi odkritosrčen, če bi ne omenil, da sem ganjen zahvalil Boga, ki me je vodil sredi nevarnosti, katerih niti poznal nisem.

Te misli so mi silno razburile kri in srce je tolklo kakor kladivo. Še le proti jutru sem utrujen trdno zaspal. Tedaj se mi je sanjalo, da kakor po navadi hodim po bregu na vzhodni strani otoka; kar zapazim dve šajki, iz katerih stopi 11 divjakov in nekoliko ujetnikov, katere so hoteli pojesti. Mahoma pobegne eden jetnikov in se skrije v grmovju mojega gradu. Prijazno mu grem naproti, veleč, naj stopi bliže. Ubožec pade na kolena in me prosi pomoči zoper divjaške rablje. Potem se mi je zdelo, da sem

mu pokazal lestvo, mu pomagal črez plot ter ga peljal v hišo; tu je postal moj služabnik. „S tem tovarišem", rečem samemu sebi, „bo izpolnjena moja najiskrenejša želja; spustil se bom na širno morje; on me bo pa vodil in mi povedal, kaj storiti, kaj opustiti." V tem samogovoru se prebudim. Ko se popolnoma zavem, da so moji rešilni načrti le sanjarije, sem postal neznano otožen.

Vendar so mi te sanje vzbudile misel, da bi ujetnika, ki bi ga divjaki privlekli na otok in hoteli zaklati, če je mogoče, rešil iz njihovih morilnih rok. Kako bi otel sebe, sam nisem vedel. Toda to se je laže mislilo, nego storilo! Takšno početje ni bilo brez težav in nevarnosti; kako lahko bi mi izpodletelo! Nasprotno sem pa začel zopet dvomiti, so li moji načrti pošteni, in strah me je bilo prelivati kri. Skratka: cincal sem sedaj na to, sedaj na ono stran, poslednjič pa je le prevladala želja po lastni rešitvi; zato sem sklenil, za vsako ceno dobiti tujca v pest. Kako pa doseči ta namen? Najpripravnejše se mi je zdelo, opazovati divjake, kadar stopijo na breg, vse drugo pa prepustiti sreči. Hodil sem tedaj sleherni dan na prežo, zlasti na zapadno in južno-vzhodno stran. Toda kakorkoli sem oprezoval, ladja z divjaki se vendar le ni prikazala. Tako je prešlo dokaj časa. Vendar mi srčnost ni upadla, temveč še le prav vnemal sem si v mislih srd do divjakov, da sem kar gorel hrepenenja, poskusiti se ž njimi.

Enajsto poglavje.

Divjaki.

Preteklo je poldrugo leto, kar vidim nekega jutra zgodaj pet šajk, ki so veslale naravnost proti mojemu domovju. Tako število me osupne. Vedel sem, da jih je navadno sedelo po 5 do 6, včasih tudi po več v eni šajki; zato se mi zdi prenevarno, poskusiti se sam s kakimi 30 možmi. Previdno se umaknem v svojo trdnjavo. Tu uredim vse potrebno, da spodobno sprejmem kakršnikoli obisk.

Ker sem pa gostov čakal in čakal, a nobenega pričakal, niti slišal kakega ropota, ki bi mi naznanjal njih prihod, me je minula potrpežljivost. Za vsako ceno sem hotel zvedeti, kaj se godi v moji deželi. Puške prislonim k lestvi, jaz pa sem v dveh skokih vrh griča. Previdno se tako postavim, da moja glava ni segala veliko nad mali holmec.

Skoz daljnogled zapazim sedaj kakih 30 divjakov, ki so skakali ter se prečudno zvijali in spakovali okoli velikega ognja. Potem vidim, kako so vlekli iz šajke dva nesrečna človeka, da ju zakoljejo. Eden se takoj zgrudi na tla, zadel ga je menda kol. V divji naglici planejo trije nadenj in ga zrežejo na kose. Drugega je čakala enaka usoda. Naenkrat pa se je moralo v nesrečnežu vzbuditi veselje do življenja, ker je pobegnil in bežal naravnost proti moji koči. Močno se prestrašim videč, da je krenil na to stran, posebno, ker je za njim udrla tropa divjakov. Vendar se ne ganem, a osrčim se šele, ko zapazim, da samo trije preganjajo begunca, ki je bil že tako daleč pred njimi, da ga ne dotečejo, ako le še pol ure vzdrži v teku.

Med divjaki in mojo trdnjavo je bil zaliv, katerega sem že večkrat omenil. Tega je bilo treba preplavati, če je hotel begunec uteči. In res skoči jetnik brez pomiselka v vodo in po 30 do 40 krepkih udarcih priplava na to stran, spleza urno na breg in čudovito hitro nadaljuje svoj beg. Ko prisopihajo preganjalci do vode, se eden oprezno obrne in jo ubere h gostujočim se tovarišem nazaj, druga dva pa plavata za ubežnikom, a pri tem porabita še enkrat toliko časa kakor begunec.

Sedaj se mi je zdelo, da je prišel trenutek, da se spolnijo moje sanje. Uverjen sem bil, da me je božja previdnost poklicala, da otmem življenje nesrečnemu ujetniku. Urno se spustim s stražnice, zgrabim puške pri lestvi in hitim po bližnjici proti morju. Kmalu sem bil med beguncem in njegovima zasledovalcema. Beguncu glasno zakličem, toda siromak se me prav tako ustraši, kakor se je bal svojih preganjalcev. Namignem mu torej z roko, naj pride k meni, in obenem stopim preganjalcema nasproti. Bliskoma skočim k bližnjemu in ga treščim s kopitom ob tla. Nisem se namreč upal sprožiti puške, iz strahu, da bi ne privabil strel še ostale druhali, dasi je bila tako daleč od nas, da bi bila težko slišala pok ali ugledala dim. Drugi obstane plah. Ko se mu približam, napne lok in hoče sprožiti v me puščico. Toda na srečo ga prehitim in ga ustrelim.

Strel, ogenj in dim tako omamijo ubogega rešenega divjaka, da je obstal, kakor bi ga bila strela zadela. Rajši bi bil menda bežal pred menoj, nego se mi bližal. Zopet mu pomignem z roko, naj pride k meni. Razumel je moje znamenje ter prestopil, obstal, potem se pomaknil bliže in zopet obstal. Siromak se je tresel strahu kakor šiba na

vodi. Morebiti si je mislil, da je sedaj moj jetnik in da zdajci pride vrsta nanj, da bode usmrčen. Jaz sem mu kimal ter si prizadeval, da mu s prijaznimi besedami in znamenji preženem strah. To ga je pomirilo, nakar se je pomikal bliže, toda vsakih 10 do 12 stopinj je pokleknil in s tem kazal svojo hvaležnost in vdanost. Nasmehljam se mu sedaj in še enkrat pomignem. Naposled vendar pride tik mene, poklekne, poljubi zemljo, prime mojo desno nogo in jo postavi na svojo glavo. Menda je hotel dati s tem na znanje, da je odslej moj rob. Vzdignem ga, prijazno ga pogledam in storim vse, da bi bil pogumnejši.

V tem je prišel k zavesti divjak, o katerem sem mislil, da sem ga ubil s kopitom, ter se jel gibati. Pokažem ga otetemu varovancu. Le-ta izpregovori nekatere besede, katerih sicer nisem razumel, ki so mi pa bile po 25 letih najprijetnejši glasovi, ker so prihajali iz človeških ust. Pa sedaj ni bil čas za tako premišljevanje, zakaj ranjenec se je bil že dvignil in moj varovanec se je tega silno prestrašil. Zatorej pomerim nanj, da bi ga ustrelil, toda moj divjak — tako ga hočem zvati — mi kaže z znamenji, naj mu posodim meč. Dam mu orožje. Kakor blisk plane nad preganjalca in z enim samim mahljajem mu odseka glavo tako ročno, kakor da bi bil hodil pri kakem evropskem rablju v šolo. S tem mojsterskim činom se mi je hotel prikupiti, zakaj čudno, meni nerazumljivo kretaje in skakljaje se mi je prismejal in predme položil glavo in meč.

Najbolj ga je osupnilo, da sem drugega preganjalca usmrtil iz tolike daljave. S prstom mi ga je kazal in zdelo se mi je, da me prosi, naj ga pustim k njemu, česar mu tudi ne odrečem. Dospevši do mrliča, ga je čudeč se ogledoval, obračal ga sedaj na to, sedaj na ono stran in preiskaval rano, iz katere je teklo le malo krvi, ker je prodrla krogla daleč v prsi in se je kri razlila na znotraj. Po tem mrtvaškem ogledu se je vrnil moj divjak, in ker sem hotel oditi, mu pomignem, naj gre za menoj. On pa je bil kot sin puščave previdnejši od mene ter kazal, naj zagrebeva mrliča v pesek, da ju ne najdejo njuni tovariši. Temu popolnoma pritrdim in v četrt ure sta bila pokopana.

Še nisem vedel, kam z divjakom. Po svojih sanjah bi ga bil moral peljati v grad, vendar se mi je zdelo varnejše, da grem ž njim v jamo, kraj, ki je bil od mojega stanovanja najbolj oddaljen na otoku. Ondi mu dam kruha, rozin in mrzle vode, kar mu je šlo v slast. Potem mu vržem otep riževe slame za posteljo in odejo. Kmalu moj divji gost mirno zaspi po trpljenju tistega dne.

Bil je lepo vzrastel, krepek, brhek mladenič kakih 25 let. Obličja ni bil divjega, ampak prijetnega, polnega moškega ponosa. Kadar se je smehljal, je odsevala iz njega celo neka krotkost, kakršno imajo sicer le Evropejci. Lasje niso bili volnati ali kodrasti, kakršne imajo zamorci, ampak so viseli v kodrih okoli zatilnika. Polti je bil temno-rjave, a ne one rumenkaste, tolikanj grde in odurne rjave barve, kakršne so Brazilci, ampak olivaste, pomešane s progami, katera je jako prijetna. Obraz je imel okrogel in poln, čelo visoko, usta pravilna, zobe majhne in bele ko repa.

Ko je spal, sem šel v bližnjo ograjo koze mlest. Nisem še končal svojega opravila, ko prileti moj Indijanec urno k meni, se ponižno uleže pred me, kakor je storil že enkrat, postavi si mojo nogo na glavo in z vsakršnimi znamenji razkazuje svojo hvaležnost in vdanost.

Do malega sem že umel njegova znamenja; zato mu naznanim, da sem zadovoljen ž njim, ter si prizadevam govoriti ž njim. Najprej mu dam spoznati, da naj mu bo ime Petek, ker po svoji pratiki sem sodil, da sem ga rešil v petek. Potem mu dokazujem, da me mora imenovati gospoda. Slednjič mu razjasnim, kaj je dà in kaj je ne, kako je izgovarjati ti besedi. S tem sem končal prvi nauk v jezikoslovju. Sedaj mu ponudim kruha in v lončeni posodi mleka, sebi pa nadrobim v mleko ječmenovih pinic

in mu mignem, naj me posnema. To je tudi storil in pokazal, da nikakor ne zaničuje mrzlih jedi.

Ves ostali dan in naslednjo noč sem ostal pri njem v jami. Ko se je zazorilo, ga vzamem s seboj v grad, da ga oblečem, zakaj bil je kakor ga je Bog ustvaril. Prišedši do pokopališča ubitih divjakov mi je natanko pokazal mesto ter dal znamenje, da bi rad mrliča izkopal in pojedel. Toda izrazim mu gnus nad takim početjem in z roko mogočno pomignem, naj odstopi; voljno je ubogal. Potem stopam ž njim na stražnico gledat, so li odveslali divjaki; natančno sem zapazil skozi daljnogled kraj, kjer so bili. Njih in njihovih šajk nisem zasledil; gotovo so se torej odpravili kar nič zmenivši se za ostala tovariša.

Toda to mi še ni bilo dovolj; moj novi tovariš mi je dal pogum, vse natanko pregledati. Stisnem torej Petku meč v roke, obesim mu tul s puščicami in lok, kateremu je bil jako vajen, in mu naložim še puško za-se, sam pa vzamem dve. Tako oborožena korakava proti taboru divjakov, hoteč izvedeti, kaj so počenjali. Ko dospeva do mesta krvave gostije, zastane mi ob pogledu na grozne ostanke kri v žilah. Zemlja krvava, človeške kosti raztresene semtertja, tri črepine, pet rok, kosti treh ali štirih nog in več na pol snedenih, umazanih in raztrganih kosov mesa; to so bila znamenja zmagoslavnih orgij nečloveških divjakov. Petek mi je dokazoval, da so divjaki pritirali štiri jetnike, izmed katerih so tri požrli, četrti pa je on sam. Velika bitka se je neki vršila med njegovim in sosednjim rodom; na obeh straneh so jih mnogo ujeli in odpeljali na razne kraje, da jih porabijo kakor tukaj za svoje zmagoslavne „gostije“. Ukažem Petku črepine, kosti, meso, skratka vse človeške ostanke skupaj znositi in sežgati. Tu je Petek pokazal staro divjaško nagnjenje: zakaj zelo ga je skominalo po človeškem mesu. A jaz sem mu te skomine tako resno in odločno prepovedal, da se ni drznil ustreči svoji želji. Celo s smrtjo sem mu zažugal, ako bi se še kedaj dotaknil človeškęga mesa.

Zapustila sva tedaj kraj divjaškega zmagoslavja in krenila sva naravnost v grad! Bilo je namreč treba Petka obleči. Najprej mu dam platnene hlače, potem skrpam telovnik iz kozlovine po najpreprostejšem kroju, zakaj bil sem že dokaj izurjen krojač. Tudi jopič sem mu oskrbel, in pripravna, precej čedna kučma iz zaječine je dopolnila Petkovo obleko. Izprva je bil ves vesel, da bode kakor

njegov gospod, a kmalu se je obleke naveličal, hlače so ga nadlegovale, rokavi so bili preozki okoli ram in rok. Ko sem pa popravil, kjer je bilo pretesno, se je navadil obleke in naposled se prav rad oblačil.

Sedaj sem premišljeval, kam bi nastanil Petka, da mi ne bode v nadlego. Najpripravnejše se mi je zdelo, med obema trdnjavama postaviti šotor in sebe dobro zavarovati, ako bi se povrnila Petku divjaška nrav in bi me napadel. A vse to je bilo nepotrebno, zakaj ni je bilo bolj zvestovdane duše, nego je bil moj Petek. Nikoli ni bil svojeglaven in trmast, vselej je bil poslušen. Srčno mi je bil vdan in me spoštoval kakor očeta, da smem pač reči, da bi dal zame tudi življenje, ko bi bilo treba. Njegova prijazna in vesela nrav, njegova marljivost pri vsakem delu mi ga je tako omilila, da nisem ničesar želel tolikanj kakor razgovarjati se ž njim o tem in onem. Zatorej sem ga pridno učil angleškega jezika ter se veselil njegove dobre glavice. Najbolj pa sem si prizadeval v njem zadušiti grdo poželenje po uživanju človeškega mesa. V ta namen se mi je dozdevalo najpripravnejše zdravilo, navaditi ga na drugo meso. Nekèga dne ga vzamem s seboj in ugledam kozo z dvema mladičema. Primem ga za roko in rečem: „Tiho bodi in ne gani se!“ in tisti hip ustrelim enega od kozličev. Ubogi dečko se je tako prestrašil, da se je skoro zgrudil na zemljo, mislil je celo, da sem hotel njega ustreliti, ker je odpel jopič in tipal, ali je ranjen. Potem je pritekel k meni, padel na kolena ter jecljal nerazumljive besede in prosil, naj mu prizanesem. Prijazno se smehljaje ga primem za roko, pokažem ubitega kozliča in zapovem, naj gre ponj. Ko je ves začuden ogledoval žival, nabijem puško iznova. Nikakor mu pa še ni bilo jasno, kako se je zgodilo, da je bila žival mrtva. Da mu to razjasnim, pokažem s prstom na puško, potem na papigo, sedečo za streljaj daleč na drevesu. Sedaj mu z znamenjem razodenem, da tudi tega ptiča lahko ustrelim z risanico, naj le natanko pazi na žival; sprožim in pogodim papigo na drevesu.

A tudi sedaj se je ubogi Petek silno prestrašil in kazal prav malikovalski strah pred puško. Ker namreč ni videl, kedaj sem jo nabasal, je mislil, da se more ž njo neprenehoma moriti ljudi in živali iz katerekoli daljave. Precej časa je bil kar omamljen, in ko bi ga ne posvaril z resnimi besedami, bi bil menda puško molil po božje. Nagovarjal je puško, kakor da ga ume, prosil jo prisrčno, naj

ga nikar ne ustreli, in čakal stoječ pred njo, da mu odgovori. Več dni je minulo, da se je upal dotakniti se puške.

Ko Petka nekoliko mine strah, mu rečem pobrati ustreljenega ptiča. Dolgo ga ni bilo nazaj, papiga namreč ni bila docela mrtva ter je sfrfetala dalje, naposled jo vendar dobi. Vzemši še kozlička, se vrneva domov. Doma razsekam žival in skuham en kos še tisti večer. Petek je hlastno použil okusno meso. Čudno se mu je zdelo, da sem svoje jedi solil in dajal mi je na znanje, da mu je sol posebno zoperna. Da mi to prav živo dokaže, položi košček soli na jezik in obraz prav ostudno spači, potem izpljune slano zmes in usta izplakne s čisto vodo. Jaz sem ga hotel na njegov način prepričati, da nima prav. Vzamem torej kos mesa brez soli ter se pačim na prečudne načine; toda moje dokazovanje ni obveljalo.

Naslednji dan postavim pred tovariša dobro kozjo pečenko. Pripravil sem jo pa na način, kakor sem ga nekdaj videl na Angleškem. Vtaknil sem namreč blizu močnega ognja dve rogovilasti palici nekoliko vsaksebi v zemljo, tretjo pa položil črez oni dve, na to sem obesil na vrvi meso in je ukazal vrteti. Petek se je jako čudil umnemu pečenju. Ko je pa okusil pečenko, ni mogel niti z besedami niti z znamenji dovolj izraziti, kako mu diši ta jed; tako je bil navdušen, da je kar sam od sebe zatrdil in obljubil, da ne bo nikdar več jedel človeškega mesa. Naslednji dan sem ukazal Petku mlatiti in čistiti ječmen, kakor je videl mene delati; urno in dobro je izvršil to delo. Tudi sem mu pokazal, kako pečem kruh, delam mlince ter opravljam druge slične opravke. Vse je kmalu razumel in v kratkem sem mu lahko brez skrbi prepustil domača dela.

Ker je bilo sedaj treba preživeti dva človeka, je bilo treba več žita sejati, da se več nažanje. Poiščem torej večjega sveta za njivo in ga ogradim kakor poprej. Veselo in pridno mi je pri delu pomagal Petek; zlasti ko mu povem, da se to godi zaradi tega, da dobiva jaz in on dovolj kruha.

To leto je bilo res najprijetnejše, kolikor sem jih preživel na otoku. Petek se je v nekaterih mesecih precej dobro naučil angleškega jezika ter si zapomnil vse reči, ki sem jih terjal od njega, in vse kraje, kamor sem ga pošiljal. Sedaj še-le, ko je preteklo toliko let, sem užival veselje, pogovarjati se s človekom v materinem jeziku. Vrh tega mi je prihajal moj tovariš od dne do dne ljubši. Ker je bil pošten, preprost in vdan, imel sem ga čedalje rajši,

in tudi on me je ljubil iz vsega srca, kakor poprej morebiti še nikogar.

Nekega dne sem ga skušal, če li želi zopet videti svojo domačijo in ker je umel dosti dobro angleški, ga vprašam:

„Ali je tvoj rod kedaj zmagal v vojskah?“

„Da, da,“ odgovori smejaje se, „mi bili vselej prvi.“ (Hotel je reči, da so druge premagali.)

„Vi ste se najbolje vojskovali, praviš? Kako pa, da so te ujeli, Petek?“

„Moj rod je vendar-le zmagal.“

„Ali zmagal? Ne verjamem, sicer bi ti ne bil ujetnik.“

„Gospod, tam, kjer sem se jaz bojeval, je bilo več sovražnikov nego naših bratov; ujeli so enega, dva, tri in mene; sorodniki moji so na drugem kraju, kjer mene ni bilo, premagali neprijatelje in vzeli jim eden, dva, tri tisoč.“

„Zakaj te pa tvoji tovariši niso oteli?“

„Zgrabili so naglo eden, dva, tri in mene in nas tirali v šajke; moj rod takrat ni imel čolnov.“

„In kaj počenja tvoj rod z ujetniki? Ali jih vi tudi ženete proč in pojeste, kakor ljudje, ki so bili tukaj na otoku?“

„Gospod, moj rod tudi jé ljudi, vse pojé.“

„Kam jih pa vlačite?“

„Na drug kraj, nego si mislijo!“

„Ali jih tirate tu sem, Petek?“

„Da, da, tu sem in v druge kraje.“

„Ali si ti tudi že prišel ž njimi semkaj?“

„Prišel, prišel, gospod, od tam-le.“

In Petek je pokazal na severo-zahodno stran otoka, kjer so divjaki stopili na suho.

„Toda,“ nadaljujem, „ali šajke ne zgreše včasih prave poti?“

„O, to ni nobena nevarnost. Da le ne zajdejo v tok, ki drvi daleč v morje. Tudi piha zjutraj druga sapa in zvečer zopet druga.“

Izpočetka sem mislil, da govori Petek o pritoku in odtoku; toda kasneje sem se prepričal, da pihata res dva različna vetra po teh vodah, ki menda prihajata od velike reke Orinoko, v čigar ustji je bil „moj otok“. Zemlja, ki sem jo videl v zahodu in severo-zahodu, je bil veliki otok Sankt Trinidad (sv. Trojice).

Izpraševal sem Petka, kakšna je njegova dežela, kakšni ljudje prebivajo ondi, kako je morje, bregovje in kakšni so

sosednji narodi. Odkrito mi je odgovarjal, kakor je vedel in znal, toda zastran ljudi nisem nič drugega zvedel od njega, kakor da se jim pravi Karibs. Iz tega sem sklepal, da so menda Karajbi, ki prebivajo od Orinoka do Gujane.

Pripovedoval je nadalje: Daleč tam-le za mesecem — to je v zahodu, kjer zahaja — so beli in bradati možje, kakor jaz — kazaje na mojo dolgo brado — in ti možje so pobili mnogo ljudi. Lahko je bilo uganiti, da je imel v mislih Špance. Saj je bila njihova grozovitost sploh znana po Ameriki in glas o njej se je širil od roda do roda.

Ko ga vprašam, kako bi prišel na oni otok k belim možem, odgovori: „Da, da, lahko se pelješ tja v dveh čolnih.“ Nisem vedel, kaj je hotel reči z besedami: v dveh čolnih. Slednjič sem ga razumel, da je mislil na šajko, dvakrat večjo nego je bila moja.

Ker je Petek vedno bolje napredoval v znanju angleškega jezika, sem ga hotel seznaniti z najimenitnejšimi resnicami krščanske vere. Pri tej priložnosti sva se takole pomenkovala:

„Ali mi veš povedati, Petek, kdo te je ustvaril?“

„O, seveda, moj oče!“

Izprevidim, da tako nič ne opravim; zatorej poskusim drugače.

„Povej mi, Petek, kdo je naredil zemljo, morje, hribe in gozde?“

„Starček, po imenu Benamuki. Na najvišjem hribu prebiva in je veliko starši kakor zemlja in morje, mesec in zvezde.“

„Ako je tedaj,“ vprašam dalje, „Benamuki ustvaril vse stvari, ali ga torej ne molijo vse reči na svetu?“

Petek postane sedaj jako resnoben in srčno preprosto reče: „Vse stvari pravijo k njemu: O!“

„Grejo li ljudje, ki umrjo v tvoji domovini, na kak drug svet?“

„Da, vsi gredo k Benamukiju.“

„Ali pridejo oni, ki jih pojeste, tudi tja?“

„Tudi, gospod!“

„Ali si kedaj govoril z Benamukijem?“

„O ne, mladi ljudje ne smejo k njemu, temveč le stari možje, Uvukakis, ki pravijo: ‚O!‘ S hriba stopaje oznanjajo, kaj jim je Benamuki razodel.“

Uvukakis so bili torej njih duhovniki, ki so nevedno ljudstvo sleparili s praznimi vražami in tako ohranili sebi

spoštovanje do duhovskega stanu. Učencu sedaj razkrijem vso sleparijo in mu živo predočim pravega Boga, stvarnika nebes in zemlje in očeta nas vseh. Govoril sem, kako mogočen in previden je, vse je v njegovih rokah, po svoji volji daje in jemlje. Petek je zvesto poslušal. Posebno ga je veselil nauk o našem Zveličarju Jezusu Kristusu, kakor tudi, kako močna je molitev, ki jo pošiljamo k Bogu v nebesih.

Nedolžno in preprosto reče potem Petek: „Dobro! Če je Bog nad solncem in zvezdami in sliši naše molitve, tedaj je pač večji od Benamukija, ki le takrat čuje molitve Uvukakisov, kadar sami pridejo do njega."

„Prav praviš, Petek! Bog je velik in mogočen, kakor nobeno drugo bitje."

Sleherni dan sem sedaj poučeval Petka v naukih naše vere in mu zlasti razodeval skrivnost našega odrešenja po Jezusu Kristusu, ki se je na Golgati daroval za nas. Vso revščino sem laže prenašal, odkar sem imel tolikanj zvestega tovariša. Stanovanje mi je postalo ljubše in nič več nisem imel za nesrečo, da sem zašel na ta otok. Čudovito me je veselilo, da sem mogel Petka učiti spoznavati pravega Boga. V treh letih, ki sva jih preživela skupaj, čutila sva se popolnoma srečna in vnemal naju je trdni sklep, stanovitna ostati v zaupanju v božje usmiljenje.

Poleg verskih pogovorov sem pripovedoval prijatelju svoje poprejšnje dogodke, kar mi je dajalo pogostoma priložnost, lepe nauke saditi v mehko srce divjakovo. Vmes sem tudi vpletal marsikaj o evropejskih deželah in narodih, opisoval svojo domovino z velikanskimi mesti, kjer je živahna obrtnija; razkladal, kako velike in imenitne so naše ladje, ki plavajo po vseh morjih in so v dotiki z najbolj oddaljenimi ljudstvi. Razodel sem mu tudi, kaj je smodnik in svinec, in ga učil streljati divjačino. Podaril sem mu velik nož za rabo, kar ga je močno razveselilo, ter dodal pas z nožnico, kakor jih imajo pri nas za lovske nože. Poleg tega sem mu izročil tudi še sekirico, ki je večkrat koristnejša od noža.

Na enem najinih skupnih izprehodov mu pokažem ostanke svoje ladje, ki je popolnoma razpadla. Petek se zamisli. Vprašam, kaj da premišljuje in naposled odgovori:

„K našemu rodu prihaja ladja, kakršna je ta."

Teh besed nisem razumel; zatorej ga vprašam vdrugič, kaj misli povedati. Sedaj mi razloži, da je vihar zanesel ladjo moji enako v njegovo domačijo. Mislil sem sam pri

sebi, da se je ondi kaka evropska ladja razbila in da je vihar treščil čoln na breg karajbske dežele. Ko pa Petek pristavi: „Bele, bradate može smo oteli, da se niso potopili," nategnem ušesa in vprašam:

„Koliko belih mož je bilo v čolnu?"
„Sedemnajst," odgovori Petek, naštevši na prstih.
„In kaj se je zgodilo ž njimi?"
„Vsi živijo in bivajo pri mojih bratih."

„Ali pač veš, kako dolgo je tega?“

„Dobro znam, Robin, tega so štiri leta.“

Tu se domislim, da se je prav takrat razbila ladja, koje razvaline so obstale blizu mojega otoka. Bržkone so se ljudje na ladji rešili v čolniču, vihar in valovi so jih pa zanesli na bregove onih divjakov.

„Rekel si mi poprej, Petek, da beli možje stanujejo pri tvojem rodu. Kako, da jih tvoji prijatelji že niso požrli?“

„Ne,“ zavrne Petek, „pobratili so se z nami in mi ne jemo ljudi, ki jih ne ujamemo v vojski. Vrlo dobro se jim godi in naši bratje jim dajo, česar potrebujejo.“

Precej časa je minulo po tem pogovoru. Nekega dne korakam s tovarišem na rob južno-vzhodnega brda. Nebo je bilo jasno in ne oblačka ni bilo na modrem nebesu, zrak je bil svetel in od morja sem je pihljala hladna sapica. Petek se je ozrl po neizmernem morju in neprestano gledal na eno mesto. Mahoma se vznemiri, začne plesati, skakati in ukati ter me kliče:

„Robin, Robin, pojdi hitro sem!“

„Kaj pa je, Petek?“

„O veselje! Kako srečen sem. Svoj dom vidim. Tamle biva moj rod!“

Kar je mojega dobrega prijatelja tolikanj razveselilo, užalostilo je mene. Kaj, ko bi Petek res hrepenel po očetnjavi? Od tega trenutka sem sumničil svojega prijatelja in ta sum me je nadlegoval več tednov. Postal sem čemeren in tih; toda krivico sem delal ubogemu dečku, zakaj tako zaupen, tako vdan mi je bil, da sem slednjič zaupal v njegovo odkritosrčnost in prijateljstvo.

Ko sva bila nekdaj po meglenem vremenu zopet na onem vrhu, začnem Petka izkušati:

„Pač bi bil srečen, kajneda, ko bi se vrnil v domačijo k svojim bratom?“

„O da, Robin, zelo vesel bi bil, videti svoje ljudstvo.“

„Menda bi tudi rad jedel zopet človeško meso kakor tvoji divji bratje?“

„O ne, ne! Petek ne bode jedel nikdar več človeškega mesa; bratom bode rekel: ljubite se med seboj, ne molite Benamukija, jejte kozje meso in meso drugih živali in pecite ržen in ječmenov kruh.“

„Ali se pa ne bojiš, Petek, da te ubijejo, ako tako govoriš?“

„O ne, Robin! Ne bodo me ubili; radi se bodo učili.“

„Torej bi rad šel domov?“

„O seveda! Toda kako plavati tako daleč tja do one dežele?“

„Šajko ti hočem stesati.“

„Ali pojdeš z menoj potem tudi ti? Zakaj brez tebe ne zapustim nikdar otoka.“

„Jaz, Petek? Brž bi planili tvoji bratje nad me, ubili me, razkosali in spekli na ognju.“

„Ne, ne, Robin, to se ne bode zgodilo. Povedal jim bom, da si mi otel življenje, da me ljubiš po bratovsko in da naj tudi tebe ljubijo in ti dobro store.“

„Tedaj še enkrat, zakaj se nočeš sam vrniti domov?“

„O gospod, pač si zelo hud na me, da me odganjaš!“

„Prav nič nisem hud, ljubi Petek! Samo razveseliti sem te hotel, pustivši te radovoljno domov.“

„A Petek ostane pri tem: ničesar brez gospoda!“

„Kaj pa počnem pri tvojem ljudstvu?“

„O tam je dosti opraviti. Kakor si mene učil in poboljšal, napeljaval bodeš tudi moje brate k čednemu obnašanju.“

„Ljubi moj Petek! Idi brez mene, jaz ostanem tukaj in živim kakor poprej.“

Dobra duša je bil živo ganjen in solze so mu zalile oči. Potem seže v pas po sekirico ter mi jo pomoli.

„Kaj hočem ž njo, Petek?“

„Ubij me, gospod!“

„Kaj si se s pametjo skregal?“

„Da, rajši ubij Petka, kakor da ga odpodiš od sebe; ne more živeti brez tebe.“

Ta konec najinega razgovora me je popolnoma prepričal, da mi je Petek vdan in zvest iz srca. V meni pa se je zopet oglasila stara želja, potovati in jadrati proti bregu, kjer so bili po Petkovem poročilu beli bradači: Portugalci ali Španci. Nekega dne peljem Petka k čolnu v zaliv, ki ga že več let nisem rabil, temveč sem ga potopil, da me ne izda divjakom. Vodo izpoljeva iz šajke in sedeva vanjo. Petek je čolnič vodil tako spretno in varno, da sem se mu kar čudil. Za nekaj časa mu rečem:

„No, Petek, kako, ko bi v tej šajki veslala proti tvoji domovini?“

To vprašanje ga je osupnilo, ker se mu je šajka zdela vendar premajhna za tako dolgo pot. Rekel sem mu pa, da premorem še večjo ladjo, katero si bodeva naslednji

dan ogledala. In kakor sem obljubil, peljal sem ga na mesto, kjer je ležal čoln, ki ga nisem mogel spraviti v vodo. Ker se pa nisem zmenil zanj že skoro 23 let, odkar sem ga iztesal, je bil razsušen in počen, da ni bil za nobeno rabo. Petek je trdil, da je ladja take velikosti prav pripravna za morsko vožnjo, ker se v njo pospravi dosti živeža in pijače. To mnenje je bilo za moje namene kakor nalašč.

Dvanajsto poglavje.

Znameniti dogodki.

Ker sem neprenehoma mislil na onih 17 mož, ki so po Petkovem pričevanju prebivali pri njegovih ljudeh, sem želel čedalje bolj, da jih vidim. Neutegoma se s Petkom lotim izdelovanja nove šajke. Bilo je na otoku dosti dreves za ladje, a treba je bilo, da najdem deblo kolikor mogoče blizu brega, da ne zagrešim iste neprevidnosti kakor poprej. Petek je les bolje poznal kot jaz in je kmalu staknil pripravno drevo. Po njegovih mislih bi bilo treba po navadi njegovih rojakov deblo izvotliti z ognjem. A jaz mu dokažem, da se to doseže z orodjem, in ko mu pokažem, kako rabiti to in ono, se je kmalu izkazal za dosti spretnega tesarja. Ko sva na vso moč delala mesec in dan, je bila ladja gotova. Bila je pripravna in lična, ker sva tudi vnanjo stran skrbno obrezala s sekiro. Čakalo naju je pa še težavno delo, zakaj ladjo na valjarjih in z vodi k morju spraviti, ni kar si bodi; treba je bilo za to skoraj 14 dni. Ko je pa naposled plavala po vodi, sem jo gledal ves zadovoljen in ponosen, ker je imela prostora za 20 mož. Tudi Petek je bil vesel in dasi je bila velika, jo je vodil čudno spretno in varno.

„No, Petek, ali se pač smeva spustiti v tem-le čolnu proti tvoji domovini?“

„Da, da,“ pritrdi Petek, „vrlo dobro se bova vozila, ko bi tudi pihal hud veter.“

Toda še nekaj drugega sem ukrenil. Kakršna je bila šajka sedaj, še ni bila po mojih mislih. Dodati sem jej hotel ladjino opravo: jadrenik, jadro in vrv s sidrom. Jadrenika ni bilo težko dobiti. Prav blizu najdem mlado tanko drevo, kakor nalašč za moj namen. Petku zapovem, naj je poseka ter mu pokažem, kako naj deblo čedno obreže, sam pa se lotim jadra. Imel sem sicer doma nekoliko starih rjuh ali

bolje jadrenih kosov; toda že 26 let so mirno ležali v kotu in večinoma segnili. Nekaj jih je bilo pa vendar še za rabo in iz njih skrpam, kakor vem in znam, trioglato ali latinsko jadro. Ako bi se veter obrnil, pridenem poleg tega na sprednjem in zadnjem koncu dve jadri; najbolj potrebno se mi je pa zdelo napraviti ladji krmilo. Vse to mi je dalo toliko dela, kolikor izdelovanje čolna samega.

Ko dovršiva ladjino opravo, sedeva v ladjo in jadrava po zalivu. Petek je sicer dobro veslal, krmila in jadra pa še ni poznal. Strme je torej gledal, kako sem šajko poganjal naprej in nazaj in kako spretno sem obračal jadra. Le s kompasom ni vedel kaj početi. A to ni delo nič; zakaj nebo v onem podnebju je le malokedaj oblačno, in ker sva po noči videla zvezde, po dnevu pa bregove, kompas ni bil potreben. V deževnem času, ko je nebo skoro neprenehoma prevlečeno z oblaki, bi se seveda težko potovalo po mokrem ali kopnem brez njega.

Sedemindvajset let sem že prebival na otoku kakor jetnik, vendar poslednja leta, kar sem imel Petka, življenje ni bilo več tolikanj podobno ječi. Sleherno leto sem obhajal spomin dneva, ko so me vrgli valovi na otok, in sem hvalil Boga, da me je doslej tako čudovito ohranil in me vnemal v upanju, da kmalu zopet pridem med ljudi. Med tem sem živel po navadi, prekopaval zemljo, sadil in gradil, žel žito in riž, nabiral sadja in grozdja. Oskrboval sem koze, pekel kruh in mlince, šivaril in lončaril ter pletel jerbase.

Med temi opravili se je približala deževna doba; treba je bilo šajko spraviti na varen kraj. Zavlečeva jo torej na kopno in jo pokrijeva ter nestrpno pričakujeva listopada ali grudna, določenega časa, da kreneva na morje.

Ko je prišel zaželjeni poletni čas, sva se pripravljala na pot, ker že v 8 do 12 dneh sem hotel odriniti. Neko jutro pošljem Petka k morju po želvo; meso in jajca te živali so jako okusna. Toda nenadoma prisopiha nazaj in v naglem diru skoči črez prvo ograjo.

„O joj, o joj, gospod!“

„Kaj pa je, kaj ti je?“

„Tam doli, tam doli! Eden, dva, trije čolni, eden, dva, trije!“

Po Petkovih besedah sem sodil, da je videl šest čolnov, ko pa pogledam skozi daljnogled proti oni strani, razločim samo tri. Petek je bil prestrašen, da se je kar tresel po vsem životu; domišljeval si je, da ga hočejo div-

jaki ujeti, razsekati na kosce in pojesti. Tolažim ga, kolikor se je dalo, dokazovaje, da sem jaz prav v taki nevarnosti kakor on.

„Petek," pravim, „ali si pripravljen, da se udariva ž njimi?"

„Seveda, streljal bom na nje, toda veliko jih je."

„Kaj za to, Petek? Najine puške jih bodo nekaj usmrtile, nekaj jih bode zapodil v beg ogenj in strel. Ako pa z življenjem branim tebe, bodeš li tudi ti meni zvest in storil vse kar ti porečem?"

„Umreti hočem, ako ukažeš!"

Zdaj ponudim Petku požirek ruma, da ga ohranim pri boljši volji. Potem mu zapovem, naj prinese lovske puške, jaz jih pa vestno nabijem. Dovršivši to, stopiva na stražnico pogledat, kaj se godi na bregu. Tu ugotovim, da se je priklatilo 21 divjakov v treh čolnih in sicer na južno-vzhodno stran, kar me je tem bolj presenetilo, ker na tej strani še nikdar nisem zapazil divjakov. Kraj, kjer so stopili na suho, je bil na videz zelo plitev, breg nizek, in kakih sto korakov od ondod se je razprostiral močno zaraščen gozd daleč po otoku. Zdelo se mi je, da imajo pri sebi tri žrtve in gotovo niso prišli semkaj iz drugega namena, nego da zopet obhajajo divjaško gostijo. To me razljuti. Urno se vrnem s straže v stan s sklepom, napasti divjake in vse do poslednjega pokončati. Nabijem dva samokresa in štiri puške. Meč vtaknem kakor navadno za pas, Petku izročim sekiro, samokres, dve risanici in puško s svincem in smodnikom, jaz pa vzamem drugi samokres in ostalo strelno orožje. Poleg tega vzameva še vsak nekoliko živeža s seboj, namreč mlincev in suhih rozin in steklenico ruma, da si priveževa duši. Tako opremljena se napotiva v boj. Petku zapovem, naj bo vedno tik za menoj, naj ničesar ne počenja brez mojega povelja in naj molči kakor riba. Potem korakava po ovinkih kake pol ure proti koncu omenjene goščave, da se odtod priplaziva nevidno divjakom tako blizu, da jih morejo najine krogle doseči.

Med potom se mi zopet oglasi vest, če imam pravico, pobijati divjake, in mi omaja moj sklep. Nikar da bi se bal številnega sovražnika, zakaj s svojim orožjem sva jim bila kos, a povpraševal sem se, kaj mi daje pravico, prelivati kri ljudij, ki mi nikoli niso storili nič žalega? Pri Petku je bila druga. On jim je bil zakleti sovražnik in je imel tudi dovolj vzrokov, maščevati se nad njimi. To pre-

mišljevaje sklenem samo bližati se divjakom, da vidim njih krvavo slovesnost, vse drugo pa prepustiti slučaju.

Previdno in neopaženo dospeva kraj lesovja blizu divjakov, le mal gozdič naju je ločil od njih. Petku ukažem, naj spleza na drevo ogledavat, kaj počenjajo divjaki. Stori, kakor mu velim; in ko se vrne, mi sporoči, da je natanko videl divjake sedé okoli ognja, jedó človeško meso, zraven ognja pa leži drugi nesrečnež zvezan na nogah in rokah in bržkone pride kmalu na vrsto, da tudi njega pojužinajo. „Pa ni," pristavi pomenljivo Petek, „nikdo izmed naših, ampak bel, bradat mož je, kakoršni so se naselili v naši deželi." To poročilo me razkači. Sam zlezem na drevo in res spoznam po obrazu in obleki, da je zvezani jetnik Evropejec.

Malo grmovje se je razprostiralo od gozda na levo proti bregu, zato mi je bilo mogoče se neopaženo približati divjakom do skrajnosti. Konec grmovja stopim na peščen holmec, odkoder jih še razločneje opazujem, oddaljen od njih samo 80 korakov. Sedaj se ni smel zamuditi niti trenotek, ker ravnokar sem videl, kako sta dva divjaka odvezavala jetniku vezi na rokah in nogah, da bi ga zaklala. Ozrem se po Petku.

„Petek," rečem mu, „stori, kar ti ukažem!"

„Zapoveduj, gospod!"

„Natanko stori, kar vidiš mene storiti in glej, da zadeneš!" Pri teh besedah položim puško in risanico na zemljo. Petek stori isto. Potem pomerim na ona dva divjaka in velim Petku nameriti v tropo.

„Petek, ali si pripravljen?"

„Pripravljen."

„Tedaj ogenj!"

In zagrmelo je mogočno po kopnem in morju.

Ko se dim razkadi, vidim, kaj sva opravila. Moj strel je enega usmrtil, drugega ranil, Petek je pogodil celo dva do smrti in tri ranil. Ne da se popisati strah, ki sta ga najini puški napravili med divjaki. Ranjenci so vzdihovali, ječali ter se valjali po tleh, oni, ki niso bili pogodeni, so skočili plahi kvišku in hoteli zbežati. V silni zmešnjavi pa so le semtertja begali, ne vedoč, odkod jim preti poguba. Petek ni obrnil očesa od mene, ampak pazil, kaj bom počel nadalje. Po prvem strelu denem puško na tla in sežem po risanici. Petek stori isto. „Napniva petelina! Pomeriva! Ogenj!" Zopet se je razsul grom nad divjaškimi

glavami. Ker sta bili risanici nabiti le z debelim svincem, sta padla samo dva, a ranjenih je bilo toliko, da so bili do malega vsi krvavi in so rjoveči od bolečin begali kakor besni ob bregu. Kmalu se zgrudijo na tla še trije, dasi niso bili mrtvi.

„Petek, sedaj za menoj!“ zakličem ter poberem poslednjo, Petek pa tretjo risanico. Z glasnim krikom planeva iz grmovja naravnost nad divjake. Eden onih dveh, ki sta bila ujetega odvezavala, je ležal mrtev, drugi, ki je bil samo ranjen, je pa skočil v čoln, kamor so pritekli za njim še štirje njegovih tovarišev.

Takoj ukažem Petku ustreliti na bežeče. Dobro me je umel, tekel je kakih 40 korakov za njimi, da bi jih tem lažje dobil na muho, in je sprožil. Vrlo je meril, zakaj vseh pet je padlo; mislil sem že, da so vsi mrtvi, vendar sta se še dva dvignila, ostali trije pa so obležali ali težko ranjeni ali ubiti.

V tem hipu pristopim k jetniku in mu prerežem vezi, s katerimi je bil zvezan na rokah in nogah; pomagam mu vstati in ga vprašam v portugalskem jeziku, kdo da je. Odgovori mi latinsko: christianus (kristjan sem); a bil je tako slab, da ni mogel ne vstati ne govoriti. Pomolim mu steklenico ruma, iz nje čvrsto potegne in se vidno poživi. Tudi kos kruha mu podam, ki ga hlastno poje. Povprašam, od kod je? Odgovor je bil: Španija. Ko se je nekoliko okrepčal, mi je dajal razna znamenja, kako hvaležen mi je, da sem ga rešil iz rok ljudožrcev. Odvrnem španski, kolikor se je pač dalo: „Gospod, pozneje se bova pomenila, sedaj se je treba biti. Ako čutite še kaj moči v sebi, vzemite ta samokres in meč, sedaj pa z Bogom!“

Komaj je Španec prijel za orožje, ga je prešinila nova srčnost in moč. Divje je skočil na divjake in podrl, ko bi trenil, dva ali tri. Da resnico povem, naše strašno orožje in nepričakovani napad je tako osupnil divjake, da so skoro vsi kakor otrpli popadali na tla ter niso mogli ne bežati ne ustavljati se našemu navalu.

Imel sem sicer nabito puško, a sprožiti je nisem hotel, da bi ne bil brez vsake brambe, ker meč in samokres sem bil izročil Špancu. Pokličem Petka in mu velim, naj gre po izprožene puške. Čudovito hitro jih prinese. Ročno jih nabijeva. V tem sta se pa srdito spopadla Španec in neki divjak, ki je z lesenim, kakor železo trdim mečem mahal po Špancu. Toda Španec drzen in pogumen, se je, dasi

slab, čvrsto ustavljal Indijancu, še celo ranil ga je dvakrat v glavo. Divjak pa, močen in velik kakor hrast, zgrabi nasprotnika, ga telebne na tla ter mu hoče meč izviti iz rok. Španec lokavo izpusti orožje, potegne pa izza pasa samokres in mu požene kroglo skozi prsi, da na mestu obleži.

Tudi Petek ni držal križema rok. Zagnal se je za bežečimi z golo sekiro in pobil vsakega, katerega je dohitel ali našel na tleh ležečega. V tem me prosi Španec za puško. Rad mu prepustim eno. Ž njo jo ubere za dvema divjakoma in rani oba; ker ju pa ne doteče, mu uideta v gozd. Tu zadeneta na Petka. Ta enega takoj pobije, drugi pa, dasi ranjen, zbeži k bregu, skoči v morje in plava k čolnu, v katerem sta ležala dva, eden mrtev, drugi ranjen, trije živi pa so se hoteli rešiti v njem. Sedemnajst divjakov je bilo deloma ubitih, deloma težko ranjenih, da ni bilo rešitve in samo štirje so se oteli, a še med temi je bil eden težko ranjen. Ubežniki so veslali na vso moč, da bi utekli našim kroglam, in dasi je Petek dva ali trikrat ustrelil za njimi, ni zadel nobenega. Bil je pa za boj tako razgret, da je hotel skočiti v enega njihovih čolnov in jo kar udariti za njimi. Tudi meni se je zdelo to potrebno, zakaj, če uteče le eden in sporoči rojakom grozen poraz, gotovo prilomasti v kratkem 200—300 divjakov, ki bi nas kar udušili. Hitim torej s Petkom in skočim v čoln, a kar na mestu obstojim, ko zagledam tu še enega na rokah uklenjenega, strahu pol mrtvega divjaka!

Prerežem mu spone in ga hočem dvigniti, toda ni mogel niti vstati niti govoriti, samo milo je stokal; mislil je menda, da bode zdaj umorjen. Petku izročim steklenico z rumom, da ž njim reveža pokrepča, in naročim, naj divjaku napove rešitev. Požirek, še bolj pa veselo sporočilo ga poživi, da sede v barki. Ko mu pa Petek natančneje pogleda v obličje, je bil kakor izpremenjen. Objemal je rešenca, poljuboval in ga pritiskal na prsi; potem se je smejal, veselo ukal, skakal, plesal, pel, jokal, sklepal roke in se vedel, kakor bi bil blazen ali nor. Dokaj časa nisem spravil iz njega ne ene pametne besede, naposled se vendar strezne in reče, da je njegov oče.

Ne morem dopovedati, kako se je dobri Petek veselil rešenega očeta; dvajsetkrat je skočil iz čolna in zopet v čoln, sedel poleg očeta, odpiral obleko, pritiskal očetovo glavo na prsi in grel; prijemal ga potem za roke in noge, ki so bile zaradi tesno zadrgnjenih vezi vse toge in otekle,

ter jih drgnil z rokama. Dam mu nekoliko ruma, da namaže otrpnele ude starčkove, kar je pomagalo.

Petek je imel toliko opravila z očetom, da ga res nisem mogel odtrgati od njega. Ko se mi je pa zdelo, da je dovolj, ga pokličem; priskakljal je z radostno žarečim obrazom.

„Ali si očetu že dal kruha? Menda je pač lačen!“

„Ne še, oj ne še,“ odgovori skoro jokaje ubogi dečko, „jaz malopridnež sem na vse pozabil, na vse!“

„No, pomiri se, Petek, ni sile. Tu imaš mlincev, ki sem jih še našel v torbi, tu vzemi še rozin in ruma in poživi ž njimi očeta.“

Petek sluša s hvaležnim pogledom in izroči darove starčku. Potem pa plane z enim skokom iz šajke in zdirja kakor obstreljena zver, da nam je namah izpred oči. Vpi-

jem, letim za njim, — nič ne sliši. V četrt uri je že zopet korakal nazaj, pa ne tako naglo, kakor je bil zbežal, ker je nesel nekaj v rokah. Bil je namreč v tem kratkem času v gradu in prinesel kruha in vrč mrzle vode. Njegov oče, ki je žeje medlel, se je bolje poživil z vodo, nego bi bil to storil moj rum. Ko se starček napije, vprašam Petka, ali je še ostalo kaj vode, in ker pokima, ukažem, naj jo s kruhom vred nese Španu, ki je bil ravno tako potreben ter počival v senci bližnjega drevesa. Ko stopi Petek k njemu, se vzdigne, je in pije, jaz pa mu ponudim pest rozin. Sedaj vpre oči v me in me hvaležno pogleda. Rad bi bil vstal, toda preveč je bil utrujen, in ker je bil prej silno trdo zvezan, so mu udje tako otekli, da ni mogel stati na nogah. Pustil sem ga tedaj pri miru in ukazal Petku, da mu roke in noge drgne z rumom. Pri tem opravilu se je Petek neprenehoma oziral po očetu. Enkrat je videl, da ne sedi več kakor poprej. Kar popustil je delo in planil v čoln, kjer se je bil oče ulegel, da bi se bolje spočil. Še-le ko se je prepričal, da ni nič hudega in je vse v redu, je skočil nazaj ter dovršil naročeni ukaz.

Vse to naju je zadržalo, da se nisva spustila za divjaki; ko sva se jih domislila, je že izginila njihova šajka. To pa nama je bilo le v srečo. V dveh urah se je namreč dvignil močen vihar in divjal ves ostali dan in vso noč. Kako nevaren bi bil ta vihar najini lahki ladjici!

Španu nasvetujem, naj poskusi opiraje se na Petka priti do čolna, v katerem ga popeljeva domov; doma mu bom lažje in boljše postregel. Pa noge so se tako razbolele, da nikakor ni mogel stati. Brez daljnega pomišljevanja si ga Petek zadene na hrbet in ga nese k čolnu; rahlo ga položi vanj in posadi poleg očeta, odrine šajko od brega in vesla ob bregu vkljub viharju hitreje, nego sem hodil jaz. Tako prepelje oba rešenca v zaliv, kjer sta bila na varnem in ju pusti v čolnu. Pa takoj se vrne nazaj in ko hiti mimo mene ga vprašam: „Kam?“ „Po drugo šajko!“ se kratko odreže in zbeži kakor veter. Ko pridem do zaliva, privesla že Petek z drugim čolničem.

Doslej je šlo vse po sreči. Ker pa niti divjak niti Španec nista mogla hoditi, sva bila v hudi zadregi, kako spraviti oba do trdnjave in zlasti kako ju spraviti črez gosti plot v grad. Dolgo vendar nisva smela pomišljati; najboljši pripomoček za ta slučaj so se mi zdela nosila. Zato rečem obema rešencema sesti, jaz pa se lotim s Pet-

kom dela in v pičli uri je bila iz dveh drogov in vrbja nosilnica za silo gotova.

Na njej neseva Španca in Petkovega očeta do ograje mojega gradu. A tu je zopet nova težava: „Kaj pa sedaj? Kako spraviva onemogla gosta črez plot?“ Po lestvi — sama spoznava — ne gre. Pomagala bi si, če bi prodrla plot in porinila skozi odprtino rešenca. Toda previdnost je zahtevala, ne dotikati se trdnega plota. Ni kazalo drugače, kot postaviti šator med ograjo in zasajenim grmovjem. Petek se s prirojeno spretnostjo poprime dela in v dveh urah postaviva precej čeden šator, ki ga pokrijeva s starimi rjuhami in vejami. V šator postaviva mizo, klop in par neokretno zbitih stolov, potem prinesem za ležišče dobre riževe slame in dam vsakemu po dve volneni odeji, da na eni leži, z drugo se pa odene.

Brž ko je bilo vse urejeno, je bilo pač treba skrbeti tudi za me in za Petka. Velim mu torej zaklati in razkosati mlado kozo. Nekaj kosov skuham in pripravim močno juho in okusno meso. S tem postrežem v novem šatoru gostoma in jima prigovarjam, naj bosta le dobre volje in naj čvrsto zajemata. Za mizo smo se pogovarjali v dveh jezikih, v angleškem in indijanskem, ker Španec je poslednjega dobro obvladal. Petek je pa tolmačil.

Po večerji naročim Petku, naj vzame čoln in pripelje orožje, katero smo v naglici pozabili na bojišču. Ko se je vrnil, rečem, naj vpraša očeta, ali pač misli, da pridejo divjaki na otok v velikem številu in se bodo maščevali nad nami? Odgovoril je: Ubežniki se v lahkem čolnu prejkone niso ubranili viharju, ki je nastopil kmalu, ko so odrinili, in to tem manj, ker jih je zgrabil, še predno so dovršili četrtino pota. In če jih valovi niso s šajko vred pokopali, so jih gotovo gnali proti jugu na breg, kjer so jih ujeli in ubili. Ako jih je pa res kak čudež pripeljal domov, bodo rojakom prej odsvetovali kot prigovarjali, da še kedaj stopijo na otok. Čul je namreč, kako so takoj po prvem strelu v strahu in trepetu govorili: ta dva — jaz in Petek — nista navadna človeka, temveč hudobna duhova, ki sta iz nebes prišla na zemljo, da jih pokončata; zakaj ljudje, bodisi kakršnikoli, ne morejo bliskati in grmeti, niti ognja in smrti sipati iz daljave. Brškone se jim zdi ta otok začarana dežela, čigar prebivalci, podobni zlim duhovom, vse z bliskom in gromom pokončavajo, kar se jim bliža.

Starec je menda imel prav, vendar sem pazljivo stražil

s svojimi ljudmi. Ker smo bili sedaj štirje, smo se lahko poskusili s 50, tudi s 100 možmi.

Pomenkovali smo se še o marsičem, potem sem pa Petkovega očeta in Španca prepustil potrebnemu počitku, ker sta bila še vedno utrujena in slaba. Midva se umakneva v hišo, kjer tudi leževa. Dasi truden, vendar nisem mogel zatisniti oči. Poslednji dogodki so se mi vtisnili tako živo v spomin, da sem ves boj v mislih še enkrat doživel.

Tako so se prebivalci mojega otoka početverili in jaz sem bil neomejen vladar vseh treh prišlecev, ki so bili različne narodnosti in vere, kristjani in pogani.

Ko se prihodnje jutro prebudim, ukažem Petku, da vzame lopato ter pokoplje mrtve divjake. Njih trupla so na žgočem solncu začela razpadati in razširjati neznosen smrad. Ob enem mu naročim, naj zagrebe tudi ostanke ostudne kanibalske pojedine. Kakor po navadi, je izvršil vse urno in vestno.

Potem se odpravimo vsi skupaj na ogled okoli grada in po okolici do brloga in kozjaka. Hotel sem namreč svoja nova tovariša seznaniti s svojim gospodarstvom in njegovim uspehom. Petek je imel dovolj tolmačiti; zakaj njegov oče je strmel, videč toliko novih reči, in sin mu je njih namen in uporabo razkladal, kolikor se je dalo, na drobno. A tudi Španec ni bil malo začuden nad primernimi napravami in uravnavami, ki sem jih bil v tolikih letih osnoval in polagoma izpopolnil.

Ko sta gosta docela ozdravela, sta mi pomagala pri kmetiji in drugih opravkih. Petek je najraje delal v očetovi družbi. Španec se je pa držal mene. Seveda ni manjkalo sto in sto vprašanj in zgodbic; premišljevala, snovala in ukrepala sva, kako prideva na suho zemljo! Petkov oče je zatrjeval, da bi nas domačini zavoljo njega sprejeli prav gostoljubno.

Španec mi je pripovedoval svoje in svojih tovarišev dogodke tako-le:

Ime mi je Juan Caballos (čitaj: Huan Kabaljos), doma pa sem iz Valladolida na Španskem. Odjadrali smo z ladjo proti Havani, da ondi zamenjamo evropejsko blago za kožuhovino in srebro. Vihar nam je ugrabil več ljudi. Ko smo pa kmalu potem sprejeli na ladjo pet Portugalcev, katerim se je ladja potopila, nas je bilo kakor poprej. Toda nevihta nas je na poti preganjala kakor srdita sovražnica ter slednjič treščila našo ladjo tako silno ob skalovje, da

smo se — bilo nas je enajst Špancev in pet Portugalcev — rešili le s šalupo. Razdivjano morje pa trešči našo šalupo in nas, ki smo bili od strahu, lakote in žeje komaj napol živi, na karajbske bregove, kjer smo v trepetu čakali, kdaj nas požro divjaki. Toda domačini so bili bolj človeški nego smo mislili: prijazno so nas sprejeli in nam dovolili, da smemo živeti med njimi. Ker se pa nismo mogli in niti hoteli privaditi njih ogabni hrani, zlasti njihovim pojedinam človeškega mesa, smo stradali, da se nam je delala tema pred očmi. Imeli smo sicer nekoliko pušk in mečev; a že prve dni, ko smo stopili na suho, smo porabili ves smodnik in svinec; živeti smo morali torej samo od tega, kar so nam dajali divjaki. Kaj čuda, če se je v nas vnela želja, pobegniti iz te dežele! Toda kako jo izvršiti? Saj nismo premogli niti najpotrebnejšega orodja, da bi si izdelali večjo ladjo, tudi nam je manjkalo živeža; in kolikorkrat smo se zbrali v posvetovanje, smo se jokaje in brez tolažbe razšli. Tako, prijatelj Robinzon, se godi mojim tovarišem med divjaki."

„Res, žalostno," odvrnem Špancu. „Kaj, ko bi tvoji tovariši sprejeli od mene nasvet za rešitev?"

„Oj gotovo, s prisrčno hvaležnostjo, gospod, zakaj v sedanjem strašnem stanju nimajo nikakega upanja, da se kedaj rešijo."

„Moja misel je ta-le: Vsi tvoji tovariši naj pridejo na moj otok, da si skupaj iztešemo ladjo, dosti prostorno za nas in za živež; v njej se popeljemo v Brazilijo ali v katerokoli špansko naselbino. A skrbi me, da me tvoji tovariši, ker sem Anglež, zavoljo vednih bojev med španskim in angleškim narodom, ne zgrabijo in vtaknejo v rudnike, kjer bi moral kopati rudo."

„O, gospod," odgovori Španec, „moji tovariši so okusili toliko grenkih preskušenj, da bi jih že sama misel pretresla, maščevati se nad človekom, kateremu so dolžni za rešenje iz stiske in pregnanstva največjo hvaležnost."

„A vendar hvaležnost ni navadna reč med ljudmi, zakaj le prepogostoma se človek ne ravna po dolžnostih, katere mu nakladajo prejete dobrote, temveč po sebičnem dobičku."

„Res, gospod, zaupanje se ne da vsiliti. Ako Vam je pa všeč, dovolite, da se s Petkovim očetom povrnem k svojim rojakom in jim naznanim Vaš predlog ter napravim ž njimi s prisego potrjeno in v pismu podpisano pogodbo.

Predno pa odrinem, prisežem Vam tudi jaz zvestobo in pokorščino do smrti ter obljubujem, da bom izpodbujal na to tudi svoje tovariše, in ako bi se kedaj uprli, Vas hočem krepko podpirati ter braniti do poslednje kaplje krvi."

Po takih besedah se odločim, da smem poskusiti rešitev Špancev in Portugalcev. Zapovem tedaj, da se Španec in Petkov oče odpravita na pot. Ko je bilo že vse pripravljeno za odhod, je Španec odsvetoval to podjetje ter s tem dokazal, da je preudarnejši od mene. Prav rad sem se uklonil njegovemu nasvetu in odložil osvobojenje njegovih tovarišev za šest mesecev. Ogledovaje namreč zalogo riža in ječmena je Španec izprevidel, da živež pač zadošča za me in za Petka, sedaj pa, ko smo štirje, je treba, da posebno varčujemo. Kaj še le, ako se loti žitnice poleg nas še onih 16 Evropejcev! Zatorej svetuje Španec, naj se toliko sveta obdela in obseje, kolikor se more žita brez škode dotakniti, in potem naj se čaka na žetev. Če bode ta neugodna, bi nastala lakota in ta lahko rodi nezadovoljnost in razprtije; njegovi tovariši poreko, da so iz sreče zabredli v nesrečo. „Saj sami veste," pristavi, „kako so se Izraelci izprva veselili rešenja iz egiptovske sužnosti, potem pa, ko jim je primanjkovalo kruha v puščavi, so godrnjali in se puntali zoper Mojzesa."

Špancev nasvet se mi je zdel tako izvrsten in premišljen, da sem mu pritrdil brez obotavljanja. Vsi štirje se torej odločno lotimo dela, razkopljemo precej sveta — kolikor se je dalo z lesenim orodjem — in črez mesec dni, ko je došel čas setve, smo pripravili njivo, da smo posejali 22 korcev ječmena in 16 vrčev riža. Vrh tega nam je še preostalo dovolj živeža do prihodnje žetve.

Ker nas je bilo sedaj toliko, da se nam ni bilo bati divjakov — seveda če jih ne pride posebno veliko — smo hodili brez skrbi skupaj in posamič semtertja po otoku, da smo pripravljali vse, kar je treba za osvobojenje, katero nam je bilo vsekdar najbolj pri srcu. Ko je grozdje dozorelo, smo je nabrali ter posušili, da smo napolnili 60—80 sodov. Ta sad in kruh sta bila naš vsakdanji živež. Poleg tega smo pridno pletli jerbase, da shranimo vanje svoje poljske pridelke.

Tudi čredo udomačenih koz sem se trudil pomnožiti. V ta namen sem hodil s Špancem na lov. Petek naju je spremljal. Ker sva starke streljala, mladiče pa lovila, sva nabrala blizu 20 kozličev, ki sem jih vzredil z drugimi vred.

Zaznamoval sem tudi debla v gozdu, ki so bila pripravna za šajko, ter ukazal Petku in njegovemu očetu, naj jih posekata, Španču sem pa naročil, da pazi in nadzoruje to delo. Pravil sem jim, kako potrpežljivo in neumorno sem tesal sam, da sem izdelal iz klad čolne ter jih izpodbujal, naj store isto. Nažagali so tedaj kakih 12 pripravnih desk po dva črevlja širokih, 35 črevljev dolgih in 2 do 4 palce debelih; to delo jim je iztisnilo marsikatero potno srago.

V tem se je približal čas žetve in veselo smo spravljali pridelke v žitnice in shrambe. Letina sicer ni bila najizbornejša — mnogo boljših sem že imel — vendar ni bila slabša, kakor smo pričakovali. Pridelali smo 220 korcev ječmena in primerno množino riža. To je bilo dosti ne le za nas vse s Špančevo tovarišijo vred do prihodnje žetve, temveč še ostalo bi bilo toliko, da bi si založili ladjo, ki bi nas peljala v amerikanske pokrajine, kjer prebivajo Evropejci. Ko pospravimo pridelke, se mi je zdelo potrebno, polje še enkrat obdelati in obsejati, ker je vse kazalo, da se bo treba zaradi pomanjkljivosti orodja za izdelovanje ladje še precejšen čas tukaj muditi.

Ko je bilo vse v redu, pripravimo čoln, da v njem odveslata Kabaljos in stari Indijanec, pogajat se s 16 Španci in Portugalci. Da bi bil popolnoma varen, napišem Špancu to-le povelje: „Nihče ne sme semkaj, kdor ni vpričo Petkovega očeta in Kabalja prisegel na evangelij, da hoče mene, Robinzona, pripoznati za prvega poveljnika, zvesto in pokorno mi služiti, mi nikdar vedoma škodovati, me braniti vsakršnega napada in se nikoli ne ustavljati mojim poveljem. Sveto naj sleherni obljubi, moj blagor po močeh pospeševati in množiti.“

To vse naj sleherni potrdi s prisego in podpisom. S temi naročili se odpravita Kabaljos in Petkov oče v enem manjših mojih čolnov na pot. Vsakemu dam puško, smodnika in svinca za kakih 8 strelov, priporočevaje jima, naj prav varčno gospodarita s strelivom. Poleg tega založim popotnika s kruhom in rozinami za osem dni ne samo za njiju, ampak tudi za one, katere bosta privedla s seboj. Da bo pa mogoče pogodbo podpisati, izročim Špancu steklenico črnila in pero ter se dogovorim ž njim zastran znamenja, s katerim bodo že od daleč naznanjali svoj prihod. Potem jima voščiva s Petkom srečno pot in dolgo zreva za čolnom, ki se je, ker sta krepko veslala, o rahli sapici ljubko zibal na morskih valovih, dokler nama ni izginil izpred oči.

Trinajsto poglavje.

Rešilna ladja.

Po površni sodbi — natančno zaznamovanje lesene pratike sem bil zanemaril — je bilo menda meseca vinotoka leta 1686., ko sta Kabaljos in Petkov oče odveslala proti Ameriki. Petek je jokal ob slovesu od očeta, katerega je prav otroško ljubil. Tudi jaz sem ganjen gledal za čolničem, vendar pa sem čutil neko tiho srčno veselje ob misli, da sem po sedem in dvajsetih letih k svojemu rešenju iz samotnega otoka storil prvi poskus, ki je obetal, da se bode obnesel. Vse moje misli so se sukale zgolj okoli vrnitve v domovino, in sto veselih upov, a tudi grenkih dvomov se mi je vzbujalo v prsih. Od mladih let do sedaj, koliko dni je minulo, prepolnih vsakršnih izkušenj: Koliko se je pač spremenilo na Angleškem? In kaj počenjajo moji preljubi, dobri starši? Gotovo so že davno izgubili upanje, da se vrne izgubljeni sin, misleč, da je mrtev!

Osem dni je prešlo, odkar sta odveslala Španec in stari Indijanec. Težko sem ju že pričakoval. Neko jutro me iz najslajšega spanja prebudi Petek z veselim klicem: „Gospod, so že došli, so že tukaj!“

Urno skočim z ležišča, vržem oblačila nase in ne misleč na nevarnost dirjam brez puške k bregu. A kako osupnem, ko stopim iz malega gozda okoli svojega gradu ter ugledam šalupo, ki je imela latinsko jadro, pa je z močnim vetrom jadrala naravnost proti mojemu otoku! To ni bil naš čoln, tudi ni prišel od severa, ampak iz južno-vzhodne strani. Petka, ki je že tekel naprej, hitro pokličem nazaj in mu ukažem, naj se tik mene skrije v gozdu, ker nisem vedel, ali prihajajo prijatelji ali sovražniki. Potem se pa previdno umakneva v „trdnjavo“ in od tam takoj z daljnogledom na stražnico, opazovat prišlece.

Komaj prisopiham na vrh, ugledam na vzhodni strani kako poltretjo uro daleč na sidru ladjo, katero spoznam po obliki za angleško, kakor je tudi šalupa, ki je vedno bliže jadrala proti bregu, kazala angleški izvor.

Ne morem popisati, kakšni občutki so me prehajali ob tem pogledu. Izprva se me je polastila nepopisljiva radost, ker bodem pozdravil svoje rojake, svoje prijatelje; toda, ko bi trenil, zaduše razni pomisleki moje veselje. Kaj ima neki angleška ladja opraviti v teh vodah? Saj tukaj

ni nobene kupčije! Kaj žene čudne goste semkaj? Vendar ne viharji, saj je najlepše vreme! Treba je torej previdnosti in najprej opazovati; iz dobrega namena bržkone ne prihajajo! Zatorej je najboljše, da se skrijem, sicer še pridem lahko morskim roparjem v pest.

Preveč previdnosti še nikdar ni škodovalo, premalo pa že mnogokrat. Blagor mi, da sem slušal notranji glas. Nisem še dolgo stal na stražnici, ko šalupa pritisne k bregu; ker pa ni jadrala odločno proti severu, ni zapazila zaliva, ter je obtičala na pesku. To mi je bilo seveda prav všeč, sicer bi tujci stopili na suho skoraj tik pred mojim pragom. Tako sedaj niso mogli videti mojega čolna v zalivu in spoznati, da prebiva tukaj človek; tudi ni bilo več nevarnosti, da mi moj grad izropajo in požgejo, mene pa ujamejo ali celo umorijo. Ko stopijo možje iz šalupe, spoznam, da so Angleži; osem je bilo oboroženih, trije pa so bili brez orožja, in kakor se mi je dozdevalo, so bili poslednji zvezani.

Ti trije ujetniki so večkrat roke proseče vzdigovali! Zlasti eden se je vedel, kakor bi norel. To me je zmedlo, da nisem vedel, kaj si naj mislim. Petek stopi sedaj na stražnico in mi zašepeče na uho:

„Glej, ti angleški možje tudi jedo ujetnike, kakor moji rojaki."

„Petek," odgovorim, „ali res misliš, da so tako nečloveški, da bi jedli ljudi?"

„Da, da, gospod, o dobro vem, tudi Angleži žro svoje bele brate."

„Ne, ne, Petek!" ga učim, „pač mogoče, da bodo sovražnike tam-le pomorili, a jedli — nikdar, nikdar."

„Saj pa to menda ni velik razloček!"

Nemirno stojim in še vedno ne umem, kaj naj vse to pomeni. Bojim se za ujetnike, da jih zdajci pomore; kar zavihti eden izmed onih mož meč nad glavo enega onih ubogih žrtev. Kri mi zastane v žilah, vendar takrat se ni zgodilo nič hudega, le zažugal mu je.

Sedaj si želim Špancev in Petkovega očeta, da bi rešili nesrečnike. Ker mi pa niso mogli pomagati, premišljujem, kako bi jih sam otel, zlasti, ker v rokah njihovih trinogov nisem opazil nobenega strelnega orožja. Angleži so se sprehajali ob bregu ne zmenivši se za ujetnike. Ti bi bili lahko prosto hodili semtertja, vendar preplašeni sedejo na zemljo in obupno premišljujejo svojo usodo. Enako se je godilo meni, ko me je vihar treščil na to-le skalovje in nisem

vedel, kje najdem streho; vsak trenutek sem pričakoval svojega pogina. Takrat pač nisem upal, da pride zame rešilna ura. Prav tako so sedaj sedeli na pustem bregu nesrečneži in se niso nadejali, da je njih rešitev tako blizu. Kadar pa sila do vrha prikipi, tudi pomoč božja prihiti.

Ko so prišli tuji gostje na otok, je bila voda najvišja; med tem pa, ko so se mudili na njem, je odtekla in šalupa je obtičala na suhem. Dva mornarja sta bila sicer ostala v čolnu za čuvaja, ker sta pa gotovo použila preveč žganja, sta mirno zaspala. Eden se naenkrat prebudi in ker vidi šalupo na suhem, vzdrami svojega tovariša in oba kličeta na vse grlo ostale na pomoč. Ti urno prihite k šalupi, toda ne spravijo je v vodo. Po mnogih praznih poskušnjah so se tolažili mornarski, rekoč: „Pustimo jo, lupina bo že sama rada plesala, kadar pride plima!“ Ves ta čas sem na stražnici opazoval tujce in njih vedenje. Prepričan sem bil, da bo minulo najmanj deset ur, preden bo šalupa zopet na vodi. Potem se vrnem v trdnjavo, vesel, da sem na varnem. Vedoč pa, da imam sedaj pred seboj dokaj nevarnejšega sovražnika, kot so divjaki, se še bolje pripravim za obrambo ter nabijem s Petkom ne samo vse „topove“, temveč tudi vse puške in samokrese. Bilo je že okoli dveh popoldne, vročina je močno pripekala. S stražnice, s katere sem opazoval tujce, tudi sedaj pogledam po njih, toda nobenega ne zapazim; umaknili so se in bržkone polegli v hladno senco. Le ujeta trojica je še vedno čepela pod drevesom, oddaljenim kakih 10 minut od mojega gradu, in sicer na kraju, da jih neskrbni preganjalci niso mogli videti.

Ta trenutek se mi je zdel tako važen, da ga nisem smel zamuditi. Vzel sem tedaj dve puški, samokres in sabljo; svojemu tovarišu, Petku pa, ki je že znal izvrstno sukati orožje, sem izročil tri puške, meč in samokres. Poslednjega si je vtaknil za pas kakor jaz.

Moja oprava je bila strašanska. Le pomislite: život pokrit s kocinasto kozjo kožo, na glavi velikansko kučmo in nenavadno dolgo brado! Ali nisem bil kakor pošast? Tudi Petek je bil prečuden in grozen dovolj. Tako opravljena in dobro oborožena korakava prav blizu tujcev, ki naju ne zapazijo. In sedaj zakličem:

„Kdo ste?“

Pri teh besedah planejo kvišku vsi prestrašeni od najine zunanjosti. Nič ne odgovore, najraje bi bili menda pobegnili. Vdrugič zakličem:

„Ne bojte se me; morebiti je vaš rešnik in branitelj bliže nego mislite.“

Eden izmed njih se sedaj odkrije in resnobno odgovori: „Tedaj nam ga je sam Bog poslal iz nebes, zakaj od ljudi se nismo nadejali več nobene pomoči.“

„Vsa pomoč prihaja od zgoraj,“ povzamem. „Videl sem vas stopiti na suho. Prosili ste menda milosti sirove spremljevalce in zapazil sem, kako je eden izmed njih mesto odgovora zavihtel meč nad enim izmed vas. Govorite, kako vas morem oteti!“

Nesrečnež kar ostrmi, solze ga oblijejo, ko vzklikne: „Ali ste Bog ali človek ali angel nebeški?“

„Angelu,“ odvrnem smehljaje, „pač nisem podoben v tej opravi. Vendar umirite se, človek sem, Anglež, pripravljen pomagati vam. Sicer sva, kakor vidite, samo dva, toda dobro preskrbljena z orožjem in strelivom. Povejte torej brez ovinkov, kakšna nesreča vas je zadela in kaj moreva storiti za vas.“

„To je dolga povest, gospod, do konca bi je ne mogel pripovedovati, ker naši nasilniki so preblizu. Zatorej samo to-le: Jaz sem bil kapitan ali poveljnik one-le ladje na morju. Posadka se je spuntala zoper mene in sklenila, da me umori. Naposled se uporniki dogovore, da bodo mene in ta dva vrla moža, katerih eden je poročnik, drugi pa popotnik, tukaj izkrcali in prepustili negotovi usodi.“

„Kje so Vaši sovražniki? Veste li, kam so šli?“

„Tam-le v lesovju leže,“ odgovori kapitan. „Tresem se že, kadar le mislim, kaj, ko bi Vas videli ali slišali. Brez usmiljenja nas vse pomore.“

„Imajo morda možje puške?“ vprašam.

„Dve imajo pri sebi, tretja je v šalupi.“

„Dobro, kapitan, dovolite, da jaz ukazujem. Tiho in previdno stopajte vsi proti gozdiču.“

Ko gremo previdno proti gozdu res ugledamo može, vse speče.

„Tam spe Vaši ljudje, kapitan,“ povzamem besedo. „Zlahka jih postrelimo, da niti eden ne uteče. Morebiti pa hočete raje dobiti upornike žive v pest?“

„Dva izmed njih sta zrela za vislice: nobene milosti nista vredna. Da le ta dva prideta meni v pest, drugi se bodo zmodrili in storili svoje dolžnosti.“

„Čujte sedaj, gospod! Če vse poskusim za Vašo rešitev, ali hočete privoliti nekaterim pogojem?“

„Jaz in moja ladja, ako jo dobim zopet v posest," izjavi kapitan, „vse je Vaše. Če pa ne dobim ladje, sem pripravljen slušati Vas v vseh rečeh, z Vami živeti in umreti!"

Tovariša njegova mi isto obljubita.

„Dobro," pravim nadalje, „samo dva pogoja stavim. Prvič: Dokler ste na tem otoku, ne smete izvrševati nobene oblasti, ampak morate edino mene ubogati. Izročeno orožje mi morate vrniti, kadarkoli to zahtevam, in obljubiti mi morate, niti meni niti mojim ljudem kedaj škodovati, temveč le moj blagor pospeševati. Drugič: Ako zopet dobite ladjo v roke, peljete mene in mojega slugo z vsem mojim imetjem brezplačno na Angleško."

„Gospod," pritrdi kapitan, „pogoja sta tako pravična, da ju z veseljem sprejmem. Pristavim pa še, da sem iz hvaležnosti za svoje rešenje vsekdar pripravljen, braniti Vas s svojo krvjo."

„In midva," sežeta v besedo njegova tovariša, „obljubujeva, da greva po vzgledu kapitanovem z Vami kamorkoli."

„Dobro ste govorili, možje!" odgovorim in krepko jim stisnem roko. „Na delo torej! Tukaj so tri muškete, smodnik in svinec. Najboljše menim, da je, če pomerimo na upornike, dokler spe. Če pa krogle vseh ne zadenejo in ostali prosijo milosti, jih pa pomilostimo. Sicer prepustimo Bogu, naj vodi krogle."

S tem pa kapitan ni bil zadovoljen. Imel je sicer pravico ostro kaznovati upornike, a zavoljo dveh hujskačev vendar ni hotel pokončati vseh. Ti plemeniti obziri se mi pa v tem položaju niso zdeli upravičeni. Nevarnost je bila tolikšna, da polovičarsko dejanje ne bi samo nič pomagalo, temveč še nemara vse skazilo. Zatorej silim v kapitana, naj jih napade brez odlašanja.

Med pogovorom stopita dva moža iz goščave.

„Ali sta ta dva glavna zarotnika?" vprašam kapitana.

„Nista, gospod."

„Pustimo ju tedaj, ker ju je božja previdnost sama prebudila, da se otmeta. Če pa še drugi utečejo, je Vaša krivda."

Razgret po teh besedah prime kapitan za puško, tovariši store isto in vsi korakamo naprej. Odmev korakov in rožljanje orožja predrami tretjega upornika. Pogleda, kdo ga moti, a ko nas vidi, zakriči in vzbudi spavajoče. Prestrašeni skočijo kvišku, toda v istem trenutku sprožita poročnik in popotnik tako srečno svoje puške, da se eden

kolovodjev takoj zvrne mrtev na tla, drugi pa hudo ranjen obleži. Vendar pa je bil še toliko pri moči, da se dvigne kvišku in pokliče tovariše na pomoč.

Kapitan, ki iz previdnosti ni streljal, plane sedaj k njemu, očita mu njegov zločin in ga telebne s krepkim udarcem ob tla. Tretji je bil le nekoliko ranjen, ostali pa so ob pogledu na mene in Petka ter najino orožje kleče prosili usmiljenja. Ko so bili ti še na kolenih, prihitita ona dva, ki sta se prva vzbudila. Strel ju je privabil. Videča, kako se je vse spremenilo, da imajo njihovi ujetniki orožje in da so njihovi tovariši premagani, niti ne poskušata, da bi se ustavljala, ampak se podata kakor njuni tovariši. Zmagali smo torej na celi črti!

Sedaj nagovori kapitan premagane upornike resno in zapovedujoče: „Znate, da ste kot uporniki zapadli smrti. Vendar mesto pravice naj velja milost. Prizanesem vam, toda pod pogojem, da popravite svojo nezvestobo in prisežete storiti vse, da pride ladja zopet v mojo posest.“

Na glas so obljubovali vsi zvestobo in vdanost, da jih je hotel kapitan že skoro pomilostiti. Temu sicer nisem ugovarjal, a zahteval sem, da morajo biti ujetniki na rokah in nogah trdo uklenjeni ter zaprti, dokler so na mojem otoku. Ukažem jih torej takoj zvezati, poročniku in Petku pa velim, da jih odvedeta v jamo!

Potem se posvetujeva s kapitanom, kaj je nadalje ukreniti. Na ladji je bilo še 26 mornarjev, kateri so vsi zaslužili smrt zaradi upora zoper poveljnika. Kapitan je bil mnenja, da jih ne bo lahko ukrotiti, ker se bodo na vso moč branili, vedoč, da jih čakajo vislice zanesljivo na Angleškem, pa tudi v vseh angleških naselbinah. To je bilo treba dobro premisliti in ob enem izmisliti ukano, kako dobiti v roke uporno posadko. Najprej pa se je bilo treba ubraniti, da zarotniki iz ladje ne stopijo v preobilnem številu na otok. Upoštevala sva tudi, da bodo uporni mornarji na ladji, ako se njihovi tovariši ne vrnejo do dogovorjenega časa, bržkone v drugem čolnu priveslali ponje in nam napravili sitnosti, kakršnih niti ne pričakujemo.

Zato je bilo treba predvsem uničiti šalupo, ki je bila že v naših rokah, da je ne odpeljejo s seboj. Kapitan je pritrdil mojemu načrtu. Brž se odpravimo k šalupi, odnesemo vesla, drevo, jadra in krmilo, nadalje puško, prahovnico, steklenici žganja in ruma in naposled suhar in velik kos sladkorja, ki ga že mnogo let nisem videl. Ko smo vse to

spravili na breg, prederemo šalupi še dno, da je na noben način ne morejo odpeljati s seboj. Komaj dovršimo to delo, se vrneta poročnik in Petek, nato pa z združenimi močmi potegnemo šalupo tako visoko na breg, da je ni mogel doseči niti najvišji pritok, nikar še odplaviti.

Sedaj so bile varnostne odredbe končane, zatorej krenemo proti mojemu gradu. Naredili še nismo pet korakov, kar zagrmi strel iz ladje; klical je šalupo nazaj. Toda ta je ležala mirno na pesku in se ni ganila. Ker je bil prvi klic zastonj, so streljali mornarji na ladji še večkrat, a šalupa se le ni hotela prikazati.

Mi se podvizamo, da prejkoprej dospemo v tabor. Kapitan in njegova tovariša so se čudili mojim zgradbam, s katerimi sem se tako močno zavaroval, pa tudi umetnosti, s katero sem jih tako spretno prikril. Saj je bil pa gozdič nasajen že več kot 20 let in hitreje, kakor bi se bilo zgodilo na Angleškem, se je zarastel tako gosto, da ga ni bilo mogoče predreti. Le ozka stezica se je vila skoz njega, znana samo meni in Petku.

„No, kapitan," se obrnem ne malo ponosen k Angležu, „kako vam ugaja moj grad? Ali ni krasno skrivališče?"

„Izvrstno! Za tem živim plotom smo varnejši, kakor da bi nas bilo dvajset."

„A to še ni vse," povzamem naglo besedo, „imam tudi »palačo« ali »vilo«, kjer prebivam poletni čas. To bi videli gospod! Tam je raj tega otoka. Kmalu vam jo morebiti pokažem, sedaj pa je treba, da greste vsi z menoj na »razgled« ogledovat, kaj počenjajo na ladji. Petek prinese med tem daljnogled in obilen prigrizek, da se okrepčamo."

Prišedši na opazovališče, vidimo, da so uporniki po brezuspešnem streljanju razobesili pisano zastavo in ker tudi to ni nič pomagalo, izpustili v vodo drugo šalupo. Ko se je približala, ugotovimo, da je v njej deset s puškami oboroženih mož, še obraze posameznikov prav natanko razločimo.

Kapitan mi jih nekoliko opiše.

„Žalibog," pravi nato kapitan, „samo trije od njih so pošteni mladeniči, ki so bili zavojeni v zaroto ali pa prisiljeni po svojih tovariših. Ostali pa, zlasti nadmornar, ki zapoveduje šalupi, so tako navihani zločinci, da se nam je bati od njih najhujšega."

„O, ljudje, kakršni smo mi, se ne boje ničesar," odgovorim. „Vse slabše se mi je že godilo na tem otoku,

in ko bi Vam hotel pripovedovati svoje dogodke, gotovo bi Vas navdajalo isto zaupanje v Boga, kakor mene. Srčnost velja!"

„Da, da, zaupam, gospod!"

„Dobro torej! Modro je bilo, da smo prve zaprli v jamo. Samo eno me skrbi, kar bi nas utegnilo motiti."

„Kaj pa?"

„To, da so, kakor sami pravite, med prihajajočimi trije poštenjaki, katerim je treba prizanesti in jih pridobiti na našo stran. Toda bodisi kakorkoli, zmagati moramo mi."

Ko tako možujem, priplava šalupa do brega in se ustavi blizu kraja, kjer je ležala prva. Tu stopi moštvo na otok in potegne šalupo visoko na prod, kar mi je bilo jako všeč, zakaj bal sem se že, da jo puste na morju s stražo vred, da bi je nihče ne mogel opleniti. Prvo, kar so storili prišleci, je bilo, da pogledajo, kje je prva šalupa. Pa kako ostrme, ko vidijo, da tiči trdno na produ kakor Noetova barka, da ima veliko luknjo na dnu in da je brez vsakršne oprave! Kot iz enega grla vsi skupaj trikrat zakličejo, pa odgovora ni bilo nobenega. Ker je bilo klicanje, kakor vsa poprejšnja znamenja, brezuspešno, se vstopijo v krog in vsi hkrati sprožijo puške, da je močno odmevalo od skalnatih dolin in gozdov. Zadržujejo sapo in vlečejo na uho. Toda živa duša se ne oglasi, le od gora je odmeval zamolkel strel.

Sedaj se uporniki ne čutijo več varne. Urno spravijo šalupa v vodo pa odveslajo. A naenkrat se zopet vrnejo in veslajo naravnost proti otoku. Morda jih je minil strah ali pa so zamislili nov načrt, kako hočejo poiskati izgubljene tovariše. Res jih sedem stopi na suho, trije pa ostanejo v šalupi. To nam seveda ni bilo kar nič po volji, ker kaj bi hasnilo, če premagamo onih sedem mož, če pa ostali trije pobegnejo v šalupi? Tu se zaenkrat ni dalo ničesar storiti; čakati je bilo treba, kako se bodo reči zasukale.

Kar jo drug tik drugega krenejo naravnost proti moji trdnjavi. Ker se jim je gosti gozdič zdel menda prezaraščen, so se ga izognili ter dospeli poleg njega na holmec, odkoder se je daleč videlo po hostah in ravninah. Tu so zopet klicali iz vsega grla da jim je skoraj sape primanjkovalo. V notranjost pa se nikakor niso hoteli spustiti; zatorej sedejo pod drevo in se začno posvetovati. Da bi kakor njihovi prvi tovariši pospali, bi nam bilo najljubše. Ali preveč so si bili v skrbeh, da bi mislili na spanje, dasi se

je že mračilo. Mi pa v tem premišljujemo na vse strani, kako bi se jih najlaže lotili. Toda nič pametnega ne uganemo. Kar namah vstanejo možaki, da bi se vrnili k šalupi. Ta trenutek je bil važen; sedaj je mogla pomagati le ukana!

Naročim torej poročniku in Petku, naj gresta na levo proti griču, odkoder so prihajali mornarji; tiho in previdno naj stopata. Potem naj gresta na grič in naj na vso moč vpijeta, dokler jima mornarji ne odgovore. Če se oglase, naj jih z neprestanimi klici vabita od griča do griča vedno globokeje v notranjo goščavo, a pazita naj, da ju ne dohitijo, niti jih ne smeta zvabiti preblizu moje poletne hiše ali jame. Kadar sta jih zavodila tako daleč, da pred nočjo ne morejo spoznati, kje da so, naj jih popustita ter se po bližnjicah vrneta domov.

Ko se torej mornarji odpravljajo proti bregu, se hipoma poročnik in Petek prvikrat oglasita. Možje postoje ter se obrnejo in krenejo tja, odkoder je prihajal klic. Poročnik in Petek ponavljata zaporedoma svoje klice — in šlo je vedno dalje v notranjost.

Sedaj je bil čas, da se polastimo šalupe, ki je mirno ležala ob bregu. Samo eden je še ostal v njej; od drugih dveh stražnikov je tekel eden za trumo, drugi se je pa vlegel pod bližnje grmovje. Kapitan stopi najprej proti temu pod grmovjem in ga s puškinim kopitom ubije. Potem zakliče drugemu stražniku v šalupi, naj se vda. Bil je to zavojen mornar, ki je takoj pokleknil in prosil usmiljenja ter prisegel kapitanu, vprihodnje zanj postaviti imetje in življenje, če bo treba. Dečko je bil kasneje res mož-beseda. Tudi tej šalupi poberemo vso opravo, drevo, jadra, vesla, krmilo in sploh vse, kar je imela ter jo slednjič potegnemo na sipino. Ker smo bili samo štirje, smo se potili, da je bilo joj. Po dovršenem trudapolnem delu pa gremo v moj grad.

Ko dospemo tja, je bila že tema. Po prestanem trudu nas poživijo riž, rozine, kozje meso in čvrst požirek ruma. Še smo sedeli okoli goreče lojene sveče, ko prisopihata Petek in poročnik. Ni treba omeniti, da sta krepko segla po slastni večerji in se dobro založila. Saj sta tudi dobro opravila moje naročilo. S klicanjem in vpitjem sta mornarje zvabila daleč v temno goščavo ter jih potem prepustila njih usodi, sama pa sta se vrnila v moj grad. Rekla sta, da pred dvema ali tremi urami ne bodo prišli mornarji nazaj.

Ko se okrepčamo z jedjo in pijačo, odpravim kapitana, popotnika, Petka in ravnokar pomiloščenega upornika, po imenu Robertsona, k jami, da mi pripeljejo še one tri ujetnike, katerim je bilo po kapitanovem zatrdilu zaupati. Vseh skupaj nas je bilo sedaj lepo število devetih mož. Razdelim jim orožje in strelivo, namreč 12 pušk in 5 mečev, od katerih pridržim dva meča sebi.

Tako oboroženi gremo počakat upornike. Cela ura je že pretekla, ko čujemo prihajati neprijatelje. Ta je tožil, da je lačen, oni, da je žejen, vsi pa so vzdihovali, da so neznano trudni. Vmes slišimo tudi opomine, vendar hitreje stopati, da prej pridejo do šalupe. S težkim trudom naposled pritavajo na mesto, kjer so stopili na suho. Kako pa ostrme, ko vidijo, da šalupa ni več v vodi, temveč na suhem ter da je oropana vsega mornarskega orodja! Vsi polni vraž mislijo najprej, da so jim to naredili sami peklenščki, češ, to bo zakleti otok in taka groza jih prevzame, da ne vedo, kaj početi. Komaj sem ubranil svojim ljudem, da niso kar planili nadnje. Toda moja beseda, da v temi tudi kdo izmed nas lahko prav pošteno izkupi, je izdala! Zato čakamo ugodnejše prilike, da jih primemo, saj nam itak niso mogli ubežati.

Najbolj mevžasto se je obnašal nadmornar, sicer najpredrznejši izmed upornikov. Bil je kakor brez uma, jokal je, vil roke, se valjal po tleh, tekal semtertja, klical pogrešane tovariše, ki se mu pa niso oglasili, in počenjal še druge neumnosti.

Da nam reč ne izpodleti, se začnemo pomikati naprej; Petku in kapitanu velim, naj se vležeta na trebuh in kolikor mogoče tiho plazita proti sovražnikom. Ne dolgo potem pride nadmornar z dvema tovarišema blizu skritega Petka in kapitana. Kapitan je bil tako razljučen na uporniškega nadmornarja, da se skoro ni mogel vzdržati, da ne bi sprožil nanj svoje puške. A vendar se je premagoval, da bi ne zgrešil nasprotnika. Ko pa si je bil svest uspeha, vstane s Petkom in oba skupaj sprožita, da se nadmornar zvrne v krvi mrtev na tla. Eden njegovih tovarišev je bil težko ranjen — v eni uri je izdihnil dušo — drugi pa le malo obstreljen in je odnesel pete.

Sedaj je veljalo zgrabiti sovražnika. Vsa naša armada je štela devet mož, jaz sem zapovedoval. Gozd je bil tako zaraščen in noč tako temna, da sovražniki nikakor niso mogli spoznati, koliko da nas je. Začnem se torej pogajati

z njimi ter ukažem Robertsonu, naj pokliče slehernega po imenu, če se hoče vdati.

Zakliče tedaj: „Tom Smith!“

Takoj se oglasi ta, rekoč: „Ali si ti, Robertson?“

„Da, da, jaz sem. Za božjo voljo, vdajte se, sicer zapadete vsi smrti.“

„Komu naj se podvržemo? Kje pa ste?“ vpraša Smith.

„Tukaj-le!“ odgovori Robertson. „Naš kapitan je tukaj s 50 možmi. Nadmornar je ubit. Viljem Fry ranjen, jaz sem ujet in ako se ne podaste, ste vsi izgubljeni.“

„Ali nas bodo vzeli pod streho?“ vpraša nadalje Tom. „Če nas puste živeti, se vdamo.“

„Takoj povprašam kapitana,“ odgovori Robertson.

Kapitan pa kar povzame besedo, rekoč: „Saj poznaš moj glas, Smith! Kar obetam, spolnujem. Ako se brez obotavljanja vdaste, vas vse pustim pri življenju, samo Viljem Atkins mora umreti na vešalih.“

„Za Boga!“ zakliče poslednji. „Usmilite se tudi mene. Kaj sem pa hujšega storil kot drugi? Uprli so se vsi, kakor jaz.“

„Lažeš!“ zagrmi nadenj kapitan. „Ali me nisi ti prvi zgrabil in mi, zmerjaje me, zvezal roke?“

„Milost, milost, kapitan!“ je ječal Atkins.

„Bomo videli. Sedaj še enkrat, vdajte se ali — —!“

Brez obotavljanja oddajo uporniki svoje orožje in zvezane kot ujetnike jih odpeljejo na prostor pred plotom. Tu jim kapitan resno govori na srce, poudarja vso hudobijo njih zarote, pa tudi žalostne nasledke, katere so si sami nakopali.

„Hoteli ste me,“ je končal kapitan svoj govor, „uničiti in izstradati na tem neobljudenem otoku, toda Bog me je otel; zakaj tukaj vlada angleški guvernér, ki me je prijazno sprejel. Prosili ste me poprej milosti; jaz tukaj nimam nobene oblasti, odslej ste odgovorni guvernerju.“

Te besede so pretresle ujetnike. Obljubili so popraviti svojo krivdo ter prosili kapitana, naj se potegne za nje pri kraljevem namestniku.

Menda ni treba povedati, da je odlični naslov: guvernér ali kraljevi namestnik veljal meni. Pa umaknil sem se s Petkom ter se nisem niti prikazal, ker se je moja obleka presneto malo ujemala s častjo, katero so mi natvezli. Vendar mi je bila zvijača kapitanova všeč in voljan sem bil igrati vlogo guvernerjevo. Odpravim torej poročnika h kapitanu.

„Gospod kapitan," javi mu poročnik, „prevzvišeni gospod guvernér žele z Vami govoriti!"

„Naznanite gospodu namestniku," odgovori kapitan, „da bom neutegoma pri njem."

Po takih besedah so ujetniki seveda verjeli, da je res guvernér z vojaki tu blizu. Ko je bil kapitan pri meni, mu svetujem, naj zaradi varnosti ujetnike razdeli, Atkinsa in oba trdovratna sokrivca naj na rokah in nogah uklenjene vtakne v luknjo, druge pa naj nastani med okopoma, da nas ne morejo ogrožati. Založil sem jih ob enem z obilno hrano in pijačo.

Ko je bilo vse urejeno, sem se posvetoval s kapitanom, poročnikom in popotnikom, kako bi si najgotoveje osvojili ladjo. V svesti sem si bil, da nam bodo pri tem podjetju pomagali tudi mornarji. Le natanko je bilo treba poizvedeti, kako in kaj mislijo. V ta namen pošljem kapitana in poročnika v njihov tabor. Petek jima sveti s prižgano svečo. Drugič jih kapitan temeljito ošteje, in zopet prosijo ujetniki milosti ter na vse načine obetajo zvestobo.

„Dobro," pravi kapitan, „poskusil bom izposlovati pomiloščenje od zapovednika tega otoka. Toda od vas pričakujem še nekaj drugega, pomagati mi morate brezpogojno, da pride ladja zopet v mojo posest; brez tega ni nobene milosti. Ali ste zadovoljni?"

Kot iz enega grla pritrdijo mornarji, da se bodo vojskovali za njega do poslednje kaplje krvi. Naj jih le pelje kamorkoli, četudi zoper pekel in hudiča.

„Tedaj," konča kapitan svoj pogovor, „bom sporočil namestniku vašo vdanost in vam potem naznanil njegove sklepe."

Vrnivši se, mi je razodel misli mornarjev. Ker sem bil preverjen, da zaradi lastne varnosti nikakor ne smemo preveč odjenjati, odpravim kapitana z odgovorom: Šest zdravih mornarjev se sme peljati k ladji, Atkins in oba ranjenca pa morajo tukaj ostati kot talci, da jih takoj obesimo, ko bi se nam drugi izneverili in prelomili dano besedo. Slovesno so sedaj prisegli, da bodo guvernerja v vseh rečeh natanko ubogali.

Za napad upornikov, ki so ostali na ladji, je bilo določenih 13 mož. Jaz in Petek se podjetja nisva udeležila, ker je bilo treba varovati najin dom in ujetnike.

Zamašimo torej luknje šalupama ter ji pripravimo za vožnjo. Ko je vse končano, stopijo kapitan, popotnik in

pet mož v eno, poročnik s peterimi drugimi možmi pa v drugo šalupo. O polnoči odveslajo. Jaz ostanem na bregu in vlečem na uho, kako se bode končal ponočni boj. Bilo je že okoli dveh zjutraj, ko zagrmi iz ladje sedem strelov; to je bilo znamenje, da se je kapitan polastil ladje. Ne da se dopovedati veselje, ki me je prevzelo ob teh strelih, sedaj se je približalo moje odrešenje ... Vržem se na kolena in goreče zahvalim dobrotljivega Boga. Potem se s Petkom vrnem v svoj stan in kmalu nama spanec zatisne trudne oči. Zjutraj naju prebudi strel iz topa in nekoliko trenutkov pozneje zaslišim klic: „Guvernér, guvernér!“ Urno skočim z daljnogledom v roki na stražišče, kjer dobim kapitana. Strastno me objame, rekoč: „Moj prijatelj, moj rešitelj! Tam je ladja, Vaša je in vse, kar premoremo!“ Sedaj se ozrem proti morju in vidim ladjo, ki se je pičle pol ure od brega zibala ob sidru.

Moja rešitev je bila sedaj gotova stvar! Močna ladja je bila pripravljena, da me ponese, kamor mi srce želi! Sreča moja je bila tako velika, da me je izprva skoro zadušila. Prevelike radosti se mi debele solze vlijejo črez lica. Ko se umirim, objamem tudi jaz vrlega kapitana in ga pozdravim kot rešitelja iz nebes poslanega, da me reši dolgega prognanstva ...

Vsa srečna stopiva nato v „grad“ in kapitan mi mora pripovedovati, kako je dobil ladjo v svojo posest.

„Kakor hitro se je šalupa približala ladji,“ pravi kapitan, „sem ukazal Robertsonu poklicati stražeče mornarje in jim naznaniti, da je pripeljal pogrešane tovariše, katere so našli šele po dolgem iskanju. S takim in enakim besedovanjem jih je mudil toliko časa, da je šalupa priveslala pod ladjo. Jaz in popotnik prva splezava na njo, podereva mornarskega pomočnika in tesarja ter se s pomočjo še treh drugih mož polastiva krova. Ko priplezajo na ladjo še možje iz druge šalupe za nami, zasedemo sprednji krov in krenemo odtod v kuhinjo, kjer so kuhali; tu uklenemo dva upornika. Potem zapovem zapreti line, da uporniki ne morejo priteči na pomoč stiskanim tovarišem in ukažem poročniku, naj s tremi možmi ulomi kabino, kjer je ležal uporniški kapitan. Vrišč ga prebudi. Urno skoči s postelje in oboroži sebe in dva mornarja. Ko ulomimo duri, ustrele vsi trije hkrati, da je izmed naših eden smrtno zadet, dva ranjena in poročnik obstreljen na levi roki, kar ga pa ne ovira, da plane na uporniškega kapitana in mu zapoditi

kroglo v glavo. Ko vidita uporniška mornarja, da je njih kapitan padel, ju mine srčnost in se vdata. Ostalo je pa še osem upornikov, katere je bilo treba ukrotiti. Zakličemo jim, naj se vdajo, sicer zapadejo vsi smrti. Spoznavši, da bi se zastonj upirali, se tudi ti podvržejo. Sedaj odpremo lino in jih pustimo posamič na krov ladje. Tako sem postal zopet neomejen gospodar lepe ladje in takoj zapovem poročniku, da ustreli iz topov. Sedem strelov vam je, kakor sva se dogovorila, naznanilo veselo vest naše zmage."

Po dokončanem poročilu mi veli kapitan prinesti darove iz ladje. Bilo je šest steklenic vina, dva funta izvrstnega tobaka, nekoliko pipic, dva velika kosa govedine, šest gnjati in plečet, vreča graha in kakih sto funtov suharja, potem zaboj sladkorja in zaboj moke, vrečo citron in še mnogo drugih jako dragocenih reči, kakor: šest srajc, šest ovratnikov, dva para nogavic, klobuk in cela obleka, ki je bila nošena komaj en dan. Vse to mi je poklonil hvaležni kapitan in želel, da bi se takoj preoblekel ter stopil kot guvernér pred ljudi. Verjemite mi, ljubi bralci, da se izprva nisem nič kaj dobro počutil v novi modni obleki; vedel sem se v njej prav okorno in nerodno.

Štirinajsto poglavje.

Robinzon zapusti otok.

Pri kosilu smo se posvetovali, kaj početi z ujetniki. Atkins in njegova tovariša so bili zakrknjeni zlikovci, katerih se je bilo bati. Ko bi jih hoteli vzeti s seboj, bi morali biti zvezani, da jih na prvi angleški naselbini izročimo pravici. Rahločutnemu kapitanu so se pa smilili, in pomilostil jih je. S tem sem bil tudi jaz zadovoljen in zatorej sva se dogovorila, da jih pustiva na otoku. Toda to milost naj uporniki spoznajo: prositi morajo za njo!

Ko se preoblečem, ukažem Petku, da odvede ujetnike v gozdič pred gradiščem. Kmalu pridem tudi jaz tja in ogovorim zvezane mornarje tako-le:

„Vaš zločin mi je znan do pičice. Uprli ste se svojemu dobremu kapitanu z namenom, da bi ropali po morju. Vendar zgodilo se je, kot veli pogovor: Kdor drugim koplje jamo, se sam zvrne vanjo. Po mojih ukrepih je prišla ladja zopet v posest pravega lastnika in že sem zapovedal vašega uporniškega kapitana obesiti na veliko rajno. Vendar

ako se hočete zagovarjati, storite to urno, sicer ukažem, da se vsem, kolikor vas je, z Atkinsom vred zadrgne vrat!"

V imenu vseh odgovori eden, da nimajo ničesar drugega navesti v svoj zagovor, nego da jim je obečal kapitan, ko so se vdali, da jih bo pustil pri življenju, zatorej prosijo prevzvišenega guvernerja prav ponižno milosti.

„Ker mi je," odvrnem, „dovoljeno s prvo ladjo odriniti na Angleško in ker se takoj odpeljem, ne vem druge pomoči za vas kot pustiti vas na tem otoku; zakaj če vas odvedemo na Angleško, vas čakajo ondi vislice."

Ljudje hvaležno prosijo, da se jih pusti na otoku; da jih pa do svojega odhoda ohranim v strahu, ukažem ustreljenega uporniškega kapitana obesiti na veliko rajno. Pravi kapitan pa, ki je v tem pristopil in čul, kako milo sem ravnal z ujetniki, je kazal, da mu moje naredbe niso nikakor všeč. Odločno ga zavrnem, rekoč: „Gospod kapitan, vedite, da ujetniki niso V a š i, ampak m o j i."

Ko mi še enkrat vsi zatrdijo svojo hvaležnost za milost, jim začnem na drobno razkladati, kar jim je bilo treba vedeti; poučim jih, kakšna je zemlja, kako je treba lončariti, plesti jerbase, peči kruh; pokažem jim tudi svojo poletno hišico, podzemeljsko jamo, ograje za koze in shrambe za mleko in sir. Nisem pozabil omeniti, da pride v kratkem 17 Špancev in Portugalcev, za katere pustim pismo, da ga oddajo gospodu Kabalju. Naposled jim prepustim puške, smodnik, svinec in skoro ves živež, kolikor ga je bilo, da se jim ni bilo bati pomanjkanja ter jih odpravim.

Sedaj sem se posvetoval s kapitanom, kako in kedaj odrineva; zakaj težko sva oba pričakovala trenutka, da dava slovo otoku. Toda vkljub najinem tiščanju in trudu ni bilo mogoče odriniti pred tremi dnevi. Ko je bilo slednjič vse na ladji, kar sva hotela vzeti s seboj, mi je v zadnji uri vendar le postajalo tesno, zapustiti otok, kjer sem doživel toliko bridkosti, pa tudi veselja. Živo sem se spominjal vseh dogodkov, ki sem jih doživel v tej samoti.

Bilo je dne 19. grudna leta 1686. po ladjinem koledarju, ko sem zvečer ob osmih stopil na krov ladje. Sedem in dvajset let, dva meseca in 19 dni sem preživel na otoku. Za spomin sem si vzel s seboj veliko kučmo iz kozlovine, solnčnik, priljubljeno papigo in psa, pozabil pa tudi nisem denarja, ki sem ga bil našel na naši in na španski ladji. Ker je ležal mnogo let v kleti, je postal tako črn, da ga je bilo treba likati, da je bil zopet podoben denarju. Petek,

ki svojega očeta ni več videl, je gledal z ladje neprestano proti domačemu otoku in solze so mu igrale v očeh. A tudi jaz sem bil žalosten, ko so izginili poslednji gorski vrhovi v sinjih valovih širnega morja.

Hitro smo jadrali in že dne 11. rožnika l. 1687. smo došli na Angleško. Ne morem opisati, kaj sem čutil, ko sem po 35 letni odsotnosti zopet pozdravil domače kraje. Kako

tuj sem postal temu svetu in tem ljudem, kakor da nikdar nisem bival v tej deželi! Še čudnejša se je pa zdela moja domovina Petku: v lukah ladja tik ladje, visoke, mogočne hiše v dolgih, dolgih ulicah, mravljišče pridnega ljudstva in neprestani ropot vozov, vse to ga je kar omamilo.

Brez odloga hitiva v glavno mesto London. Ondi najprej povprašujem po vdovi, kateri sem bil zaupal svoje

malo premoženje. Še je živela, a že vdrugič postala vdova; doživela je marsikatero nezgodo in bila v hudih denarnih zadregah. Razodene mi, da ne more vrniti izročenega zneska. To priznanje jej je bilo tako težko, da se mi je revica smilila. Zastran te reči jo tedaj potolažim, rekoč, da sva bot, saj jej doslej še nisem povrnil njenih dobrot!

Malo kasneje se napotim v Jork. Oče in mati so že zdavnaj umrli in izmed vse moje rodbine sta živeli le še dve sestri in dva odrastla sinova drugega mojega brata, ki je, ne dolgo tega, umrl in zapustil nekoliko premoženja. Ker so pa mislili, da sem že davno mrtev, ni meni nič volil, in sestri bi mi tudi ne bili mogli nič izplačati, ko bi bil tudi res dobil kak delež. Bil sem tedaj samo ob tem, kar sem s seboj prinesel z otoka. V Jorku nisem imel torej nič več opraviti, zato se vrnem v London, kjer naletim na kapitana. Vrli mož me je tako dobro priporočil prevozni družbi ter razglasil, da sem jim jaz rešil ladjo. Toplo so se mi zahvaljevali ter me prosili, naj vzamem v dar 200 funtov šterlingov. Ta znesek je zadostoval, da sem potoval v Lizbono na Portugalskem, da poizvem, kako se godi mojemu nasadu v Braziliji in mojemu drugu, ki je bržkone mislil, da sem že davno v krtovi deželi.

Odpotujem torej s svojim neločljivim tovarišem Petkom in dospem v Lizbono koncem meseca kimavca. Tu skrbno povprašujem po portugalskem kapitanu, ki me je bil nekdaj tako ljubeznivo sprejel in mi pomagal z dobrim nasvetom. Bil je že silno star in ni več brodaril po morju. Komaj se spoznava. Ko mu povem svoje čudne doživljaje, izvem v svoje veliko veselje, da sta upravnika mojih nasadov v Braziliji in njuni dediči dobro gospodarili. Moji nasadi so še vedno donašali bogate dohodke, katere so hranili za me, ker ni bilo izpričano, da sem mrtev. Moj drug, ki je še živel, mi je pa poklonil moja pisma, med drugim tudi več leopardovih kož, denarja in raznega sadja v dar ter me prisrčno vabil, naj prevzamem sam svoja posestva; dediči pa so mi poslali poleg natančnih računov o dohodkih mojega posestva 5000 funtov šterlingov v blagu in gotovini. Mahoma sem postal bogat mož. Bogato sem obdaril kapitana in dediče zvestih upravnikov, a tudi svojega druga v Braziliji nisem pozabil.

Ko je bilo vse v redu, se vrnem na Angleško, pa ne po morju, katerega sem se sedaj bal, ampak po nasvetu starega prijatelja kapitana po suhem skozi Špansko in

Francosko. In prav sem storil, zakaj od onih dveh ladij, ki sta takrat odrinili iz Lizbone, so eno zaplenili alžirski roparji, druga pa se je potopila in samo trije popotniki so se rešili. Pridružil sem se angleškim in portugalskim trgovcem. Bilo nas je šest gospodov in pet služabnikov, vsi smo bili na konjih in oboroženi. Popotniki so me nazivali „kapitana", ker sem bil najstarejši med njimi in menda tudi zato, ker sem imel dva služabnika.

V Madridu smo se nekoliko pomudili in ogledovali znamenitosti glavnega mesta španske dežele. Sredi meseca vinotoka odrinemo dalje, da še pred zimo prekoračimo pirenejske gore. V Pampeluni nam pa sporoče, da je na severnih vrhovih že zapadel sneg in da je prehod nemogoč. In res je brila strupena burja, ki je tresla posebno mene, ki sem živel toliko let v vročem podnebju. Toda še več je trpel ubogi Petek, ki zime niti poznal ni in je tukaj prvikrat videl zemljo v beli sneženi odeji! Zaradi zgodnje zime in snega, ki je nevzdržema padal in padal, smo ostali v Pampeluni 20 dni. Naposled smo najeli vodnika, ki je prišel iz Francoskega. Rekel je, da nas odvede po isti poti v francosko deželo, kakor je privedel štiri rojake semkaj; snega se ni bati, tembolj pa volkov, ki se lačni trumoma klatijo po lesu. Pridružilo se nam je še 12 popotnikov in tako ojačeni se dvignemo 15. listopada l. 1687.

Izprva je bilo še dosti prijetno in nič posebnega se nam ni pripetilo. Ko pa neko popoldne naš vodnik odjezdi nekoliko naprej, ga napadata dva velika volkova, katerim se je še medved pridružil. Revež se je tako prestrašil, da je pozabil ustreliti ter jel na vse grlo vpiti. Takoj ukažem Petku, naj odjezdi in pogleda, kaj da je. Urno izpodbode konja v dir in prestreli s samokresom enemu volku glavo, drugi, ki se je ves izstradan lotil konja, je pa zbežal v hosto; očka medved se pa kar nič ni dal motiti, temveč je mirno obstal. Vodnik je dobil dve rani, eno na desno ramo drugo v stegno, ki pa niste bili preveč nevarni. Konj je bil nepoškodovan, ker mu je volk zasadil zobe le v uzdo. Ko smo ranjencu dali požirek žganja in mu obvezali rani, ugotovijo tovariši, da se medved, korenjak precejšne velikosti, bolj bliža, nego umika. Moj Petek spleza na bližnji hrast, medved za njim, Petek stopi na vejo in ker mu je kosmatin vedno za petami, se spravi prav na konec veje. A sedaj jo začne Petek tresti, da se je zver gugala na vse strani in se ni upala naprej. S klobukom v roki Petek

vljudno pozdravlja kosmatinca in uganja ž njim take burke, da se je vsa družba srčno smejala. Ker se je že mračilo, velim Petku, naj napravi konec nevarni igri. Gibčno skoči Petek z drevesa, previdno koraka medved za njim in ko se debeli stric dotakne tal, mu nastavi Petek puško naravnost na uho, sproži in mrtev se zavali velikan na zemljo. Moško se obrne proti nam, rekoč:

„Tako streljamo pri nas medvede!"

„Oho, Petek, ta pa že ne velja, saj nimate pušk!" ga zavrnem.

„Premoremo pa dolge pšice, ki tudi izvrstno zadenejo."

Rad bi bil Petek kosmatinca odrl, toda noč je prihajala in gladni volkovi so neznosno zavijali okrog nas; bili smo namreč na jako nevarnem mestu. Ko prijezdimo do neke globeli, začujemo strel in brž potem vidimo osedlanega konja v divji dirki — za njim pa 16 do 20 volkov, ki so ga gotovo dohiteli. V sotesko stopivši vidimo strašen prizor: dva moža in konj, vsi grozno razmesarjeni in raztrgani od gladnih zverin, so ležali na tleh! Eden teh mož je menda ustrelil, ker smo našli poleg njega samokres, katerega sem vzel s seboj. Menda so prav naši konji privabili toliko volkov, da se jih je nabralo več ko sto okoli nas. Na našo srečo so ob straneh ležale mogočne lesene klade. Za te torej stopimo, konje pa vzamemo v sredo.

Izgladane zveri napadejo našo leseno ograjo. Dobro pomerimo, prve sicer pogodimo, a zadnji so potiskali spredaj naprej, puške počijo drugič, tretjič: veliko jih pokončamo, a jih ne ukrotimo. Med tem velim Petku, naj posekani les na dolgo potrosi s smodnikom. Zopet se zaženó volkovi na naš tabor. Sedaj ustrelim v potroseni smodnik; smodnik se vžge in svetlo zacvrči. To je pomagalo! Oslepljeni in prestrašeni se razprše volkovi na vse vetrove, naše puške jim pa za slovo še enkrat dobro posvetijo. Brez daljnih težav prijahamo v pol ure v bližnjo vas.

Naslednje jutro je naš vodnik tako obnemogel, da ni mogel z nami naprej. Bogato ga izplačamo, najamemo drugega in odrinemo v Toulouse (beri: Tulúz), kjer ni bilo ne snega ne volkov, ampak bleščeče, toplo solnce in rodovitno, cvetoče polje. Tamošnji ljudje so se čudili, da je bil naš vodnik tako predrzen, da nas je vodil v zimskem času črez gore in sicer s toliko konji, ki volkove še bolj dražijo, čim več jih je. Vsi so trdili, da nas je le čudež otel smrti.

Brez zamude krenemo potem dalje v Pariz; odtod na Angleško in v London. Dobri vdovici sem zagotovil letno rento za vse žive dni in jo ob enem prosil, naj prevzame gospodinjstvo mojega hiševanja; rada je pritrdila. Tudi sester sem se spomnil in obljubil vsaki gotovo svoto na leto. Sinova svojega brata sem vzel k sebi. Stareji je imel nekoliko premoženja. Dam ga primerno vzgojiti. Drugega, ki je imel veselje do mornarstva, pa izročim izkušenemu kapitanu, da ga na daljnih vožnjah v zahodno Indijo priuči mornarstvu.

Večkrat sem mislil na svoja brazilska posestva ter se hotel vrniti tja, kakor sem bil obljubil. A brazilska družba in farmersko življenje se mi je zdelo tako malo mikavno, da sem rajši vse imetje prodal. Po kratkih pogajanjih sem je prepustil dedičem svojih nekdanjih oskrbnikov za blizu 40.000 funtov šterlingov. Zložno in brez skrbi bi lahko sedaj živel v Londonu.

Petnajsto poglavje.

Robinzon zopet na morju.

Pet in trideset let sem se vojskoval, sedaj se mi je sreča smehljala: živel sem zložno, brezskrbno. Kdo bi mislil, da me zopet napade stara bolezen! Neprenehoma me je mikalo v Brazilijo, na moj otok, in če sem primerjal svoje sedanje umerjeno, a leno življenje z nekdanjim, neprestanim delom, me je silno vleklo črez morje, v gorke južne kraje. Vdova si je prizadevala, da me potolaži in razvedri, toda njen trud je bil zaman. Naposled mi brez ovinkov pove, da se moram oženiti in strast za potovanjem me bode kmalu minila. Dam se pregovoriti in kmalu pripeljem v hišo ljubeznivo nevesto.

Nekaj let me niso nadlegovale stare izkušnjave. Tem hujše so se pa potem zagnale v me, da so me kar omamile. Bdeč in speč sem videl, kako Španci, Angleži in divjaki šarijo po mojem otoku, živo sem si predočeval uboštvo, prekanjenost, pobijanje in razne umore svojih naselnikov. Žena se je bala, da zbolim, zato se mi velikodušno ponudi, da gre z menoj. Ta nežna vdanost me je tako ganila, da sem si še enkrat korenito premislil, predno bi prepustil ženo in oba cvetoča otroka nemirni, morebiti celo nevarni prihodnosti.

Da bi se s čim zamotil, sem kupil obširno zemljišče na deželi, kjer sem sadil, sejal, gradil, popravljal in izvrševal sto drugih opravil. Kar sem pridelal, je bilo moje; drevje, ki sem je nasadil, je bilo moje; ognjišče, ob katerem sem se grel, moje. Ta stan so mi moj rajnki oče posebno močno hvalili; najsrečnejši čas vsega življenja je bil za me.

V tej sreči pa me zadene roka božje previdnosti in mi uniči zemeljski raj: bridka, neusmiljena smrt vzame meni zvesto tovarišico, otrokoma pa skrbno mater. Bil sem sedaj kakor ladja brez krmila, ki jo valovi gonijo semtertja. Ne pristava, ne vrt, ne črede, da, niti družba — nobena stvar me ni več veselila! Kako pusto, kako prazno se mi je zdelo na svetu! Kar strpeti nisem mogel več na deželi. Prodal sem torej zemljišče in se umaknil v šumeči London. A tudi tukaj mi je bilo pretesno. Brez posla sem postopal po širokih ulicah; vnovič so se me lotile želje po tihem otoku, kjer sem včasih po eno samo desko obtesaval mesec dni ...

Bilo je leta 1693. Premišljujem, kam bi se obrnil, kar stopi v izbo moj nečak in me povabi, naj grem ž njim na ladjo, namenjeno na Kitajsko in Japonsko. Ker pristane tudi v Braziliji, lahko od ondot, ako me je volja, obiščem svoj otok.

Nečak pač ni mogel slutiti, da me je že zdavnaj zopet zgrabila strast potovanja. Strmeč ga torej pogledam in vprašam:

„Kateri zlodej ti je vdihnil to nesrečno misel?“

Izprva je moj nečak sicer osupnil, a kmalu je spoznal, da nisem tako nevoljen, kakor sem se kazal. Srčno tedaj odgovori:

„Ljubi stric, ali se Vam zdi moj nasvet tako nesprejemljiv? Mislil sem, da Vam ponudim zaželjeno priložnost, še enkrat videti malo kraljestvo, katero ste tako zadovoljno vladali.“

Kaj bi mi pomagalo moje navidezno obotavljanje! Dam mu tedaj roko.

Vdova in zlasti otročiča so tarnali in me odvračali od potovanja, toda nisem jih slušal. Izročivši otroka in za izrejo potrebne prispevke vdovi, stopim s Petkom dne 8. prosinca l. 1694. na ladjo in še isti večer odrinemo. Od kraja vožnja ni bila dokaj srečna, nasprotni vetrovi so nas gnali proti severu na Irsko, kjer smo morali ostati tri tedne. Takrat sem ladjo naložil nenavadno bogato z raznim suk-

nom, platnom in drugo tkanino, s klobuki, črevlji, nogavicami, posteljno opravo, lonci, kotli, žreblji, sekirami, različnimi puškami, samokresi, dvema topovoma, smodnikom, svincem, kroglami razne velikosti, s sabljami, meči, kopji in z ladjico, ki se je dala zložiti.

Tako sem hotel otočane pripraviti za obrambo. Vzel sem s seboj tudi dva tesarja, enega kovača ter enega sodarja, ki je bil ob enem tudi spreten strugar in lončar, sploh je bil za vse pripraven, imenovali smo ga na kratko mojster Jakob ali mojster Vseznal. Slednjič naj omenim še

nekega krojača, ki je bil izurjen tudi v drugih rokodelstvih. Namenjen je bil v vzhodno Indijo, toda pregovoril sem ga, da bi se naselil na mojem otoku.

Naše neprostovoljno bivanje na Irskem nam je več koristilo nego škodovalo; zakaj, ker je bil tukaj živež po ceni, se naši zakladi niso zmanjšali, temveč pomnožili. Kupil sem za svoj otok več prašičev in dve kravi s teleti.

Dne 5. svečana se vendar veter obrne, da smo mogli odriniti na širno morje. Nekega večera ugledamo v daljavi sumljiv svit. Vsi smo slutili nesrečo; kaj če se je vnela kaka ladja? In res, pol ure pozneje zagledamo od daleč

mogočno ladjo v plamenu, da je bilo morje daleč okoli razsvetljeno. Večer je bil tih in miren, zato se je tem strašnejše slišalo prasketanje in pokanje ognja sredi valov. V znamenje, da je pomoč blizu, petkrat ustrelimo na naši ladji. Počasi se bližamo ognjenemu velikanu, toda — resk — in goreča ladja se razleti, da se je ozračje kar streslo in so zašumeli valovi. Z glasnim truščem so se nato ostanki nesrečne ladje potopili in črna tema je zopet zagrnila morje. Ta strašni prizor in grozni polom nas pretreseta do dna; srčno smo omilovali nesrečne potnike in mornarje, ki so ali v plamenu zgoreli ali golo življenje oteli na šibkih čolničih. Mi nismo zaradi teme opazili nobene šalupe, nobene ladjice. Šele naslednje jutro sta priveslala dva z ljudmi natlačena čolna na spregled. Ker je pa pihal nasprotni veter, nista mogla prav do nas. Razpeli smo torej jadra, da bi jima šli hitreje naproti in v pol ure smo jih res dohiteli. Bilo je v njih najmanj 60 ljudi, moških, ženskih, otrok, popotnikov in mornarjev.

Kapitan ponesrečene ladje, ki je bila francoska, nam je pripovedoval, da je ogenj nastal po krmarjevi nemarnosti. Kdo mora opisati veselje teh smrti rešenih ljudi, ko so stopili na krov naše ladje! Eni so se topili v solzah, drugi so se bili na prsi, drugi zopet begali po ladji kakor nori. Nekateri so plesali, se smejali in skakali, drugi se prekriževali in tiho molili. Še nikdar nisem videl kaj enakega. Zdravnik je imel dokaj posla, predno so se vsi rešenci pomirili.

Naši ladji, ki je bila namenjena v vzhodno Indijo, nikakor ni bilo mogoče peljati rešence v deželo, iz katere bi se bili lahko vrnili domov na Francosko. Zatorej smo se naslednji dan dogovorili, da jih popeljemo v Novo Fundlandijo. Tam jih tudi res postavimo na suho, le mlad duhovnik in štirje mornarji so še ostali na ladji.

Od tukaj smo krenili proti jugu, a vožnja je bila dolgočasna, ker ni bilo vetra. Dne 19. sušca l. 1694. zapazimo, da se nam na vzhodu bliža velika ladja; s streli je klicala na pomoč. Bila je brez velikega jadrenika in brez sprednjega in zadnjega drevesa. Hud vihar jo je bil odtrgal od sidra, jo pognal iz luke, kjer so jo bili popravljali, na širno morje ter jo ondi drvil semtertja. Ker sta pa bila kapitan in ladjin poročnik zaostala na suhem, ni nihče znal voditi ladje brez jadril. Pošastna lakota je že grozila njenim prebivalcem; zakaj le nekaj malega žganja, majhno

zalogo moke in nekoliko sodov pitne vode so še premogli, ko smo dohiteli njih ladjo.

Med popotniki je bil tudi mlad mož z materjo in služkinjo. Dokler so sami kaj imeli, so životarili za silo, ko je pa pritisnila lakota, bi bili skoraj gladu pomrli, ker se surovi mornarji niti zmenili niso za nje. Prva naša skrb je bila, da smo poživili izstradane ljudi z jedjo in pijačo. A naša skrb bi jim bila kmalu še v škodo, zakaj siromaki so tako hlastno planili na jedila, da so jih potem obhajale težave. Pa to še ni bilo vse. Ko jim je nekoliko odleglo, so začeli znova divjati. Naš nadmornar je bil prišel z mesom in kruhom na njih ladjo in jim je hotel skuhati močno juho. Toda ti je v svojem gladu niso mogli učakati. Kakor besni so prihruli v kuhinjo in mož je imel posla dovolj, da se jih je ubranil. Da bi se ne preobjedli in ne škodovali zdravju, je dal slehernemu le nekaj malega. To je pa še bolj razdražilo njih želodec in ne vem, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi jaz ne bil stopil med strastno množico in zažugal, da nihče niti grižljaja ne dobi, ako se ne pokore nadmornarju.

Uboga mati, katero sem prej omenil, je stradala iz ljubezni do sina, da on ostane pri moči. Ko je nadmornar stopil v njeno izbico, je ležala na tleh, naslonjena k steni, bolj mrliču podobna kot živemu človeku. Mornar jej globoko ganjen vlije v usta žlico juhe; odprla je ustni, da bi govorila, toda ni mogla izpregovoriti besedice, pa z znamenji pokaže, naj rajši skrbi za sina, za njo je pomoč že prepozna. In res še isti večer je umrla uboga žena.

Sin, kateremu je mati odkupila življenje s svojim življenjem, ni bil v boljšem stanu. Skoro ves trd je ležal na postelji in v ustih mu je tičal kos usnjene rokavice, kolikor je še ni zgrizel. Tudi njegov želodec ni prenesel juhe, vendar je okreval, ker je bil mlad in krepak.

Služkinja je ležala poleg gospodinje. Krčevito se je z eno roko oklepala stolove noge, vsi udje so jej bili skljućeni samega gladu. Zdravnik je za revico storil karkoli je vedel in znal ter jej rešil življenje.

Za nesrečno ladjo nismo mogli mnogo storiti. Postavili smo jej nov veliki jadrenik in mesto zadnjega drevesa zasilno jadro, z mornarji pa smo zamenjali mesa, slanine, suharja, moke in graha za sladkor, rum in nekaj denarja. Mladeniča s služkinjo smo na milo prošnjo vzeli z vsem, kar sta imela pri sebi, na naš krov.

Brez posebnih dogodkov smo jadrali dalje v smeri, kjer sem mislil, da je moj otok. Precej dolgo smo vozili mimo otokov semtertja, ne da bi ga izsledili. V jutro 10. malega travna ga vendar ugledamo daleč na južnovzhodni strani. Krenemo proti njemu. Naenkrat ploskne Petek z rokama ter kliče skakaje: „Da, da, sedaj vidim vse, tam-le je grad!“

„Petek, kaj misliš, bodemo pač koga našli? Ali je tvoj oče še ondi, ali se bojiš, da ga ne bodeš videl nikdar več?“ nagovorim Petka.

„Prav praviš, gospod!“ zaihti Petek. „Oj nikoli jih ne bom več videl, oče so bili stari, oj, davno so že umrli!“

„No, le ne obupuj, kmalu se bo pokazalo.“

Bili smo le kake pol ure oddaljeni od otoka in Petek je že zapazil ljudi na bregu. Ukažem trikrat ustreliti s topom in šalupo izpustiti v vodo. Imela je belo zastavo v znamenje, da smo prijatelji. S 16 dobro oboroženimi možmi, Petkom in mladim duhovnikom pristanemo k obrežju, kjer se je med tem nabralo veliko otočanov. Hotel sem sam prvi stopiti na suho in ogovoriti množico, toda Petek je že iz daljave spoznal očeta. Kakor strela je šinil med osuplimi prebivalci naravnost k očetu, ga objemal, ga božal po licu, poklekoval pred njim, mu poljuboval roke, nazadnje je pa sedel poleg njega in mu z vso otroško ljubeznijo gledal v sivo obličje. Ves dan se ni ganil od njega, vodil ga je za roko, sprehajal se je ž njim, nosil mu je iz čolna sedaj sladkorja, sedaj suharja, sedaj žganja. Da, še celo plesal je okoli njega in prepevaje in smejaje se je pripovedoval, kaj je doživel na kopnem in na morju.

Tudi mene so sprejeli z velikim veseljem. Marsikaj bi bilo povedati, ko bi hotel natanko opisati, kako prijazno in lepo so me pozdravljali. Prvega sem spoznal Španca Kabalja, katerega sem bil poslal med Indijance po njegove tovariše. Ko me spozna, od začudenja ni mogel izpregovoriti, izročil je zastavo in puško spremljevalcu in me presrčno objel. Potem mu je velel, naj gre po tovariše. Kmalu se je vrnil z 11 izobraženimi in prijaznimi možmi, ki so se mi srčno zahvaljevali za rešitev.

Španec me je peljal sedaj proti stari grajščini. Sam bi je menda ne bil našel, toliko drevja je bilo zasajenega okoli nje. Popraševaje, zakaj da so jo tako skrbno zavarovali, mi je odgovoril:

„Potrebo te obrambe boste spoznali, kakor hitro zveste za naše zgodbe.“

Kabaljos je začel pripovedovati:

„Naša vožnja od tega otoka je bila srečna in radost mojih rojakov neizmerna, ko so zaznali, da jih hočemo rešiti. Veseli sicer, da ste se rešili iz pregnanstva, smo pa le tudi žalovali, ko najdemo namesto Vas na otoku pet Angležev, med njimi tri zrele hudobneže. Njihovo edino pošteno dejanje je bilo, da so nam izročili Vaše pismo, vse blago in nam odmenjene zaloge.

Izpočetka so bili še precej prijazni, menda iz strahu, ker je bilo nas več. Toda le prekmalu se je pokazalo, da jih ni nič prida. Delati se jim ni ljubilo, kakor „gospoda" so pohajkovali po gozdih, streljali divjačino, na večer pa zasedali mize in čvrsto segali po jestvinah, ki smo jih mi pripravljali. V svoji objestnosti so nam jeli celo nagajati, zlasti svojima rojakoma, ki sta si napravila na drugem kraju dosti prijetno domovanje, ker ju trije pohajači nikakor niso hoteli imeti v trdnjavi. Iz nevoščljivosti in sovraštva, češ, da so le oni gospodarji na otoku, jima je eden izmed njih zažgal kočo, katero sta še tokrat rešila. Mi smo jih posvarili in sicer takrat izlepa. A to jih je še bolj utrdilo v njihovi hudobiji in neko jutro prilomasti ta triperesna deteljica k Angležema, ko nista bila doma, ter jima do tal razdene obe koči, uniči vse orodje, pobije njune koze, pomandra in potepta vse, kar sta siromaka nasadila s trudom in težavo. Kdo opiše njuno žalost, ko sta ob svoji vrnitvi zagledala strašno razdejanje! Tu jima ni bilo več obstanka, drugod se je bilo treba naseliti in pričeti težavno delo na novo. Vsa pobita sta nam prišla potožit, kaj se je zgodilo. Toda mi smo že vse vedeli. Potepuhi so se namreč sami bahali, da se bode tudi nam zgodilo, kakor Angležema, ako jih ne bomo bolj spoštovali. S tem se je vnel prepir med nami. Najpredrznejši med njimi izbije mojemu tovarišu klobuk raz glavo. Španec, sicer miren mož, jezno pogleda bahača in ga s pestjo trešči ob tla, da omedli. Sedaj Atkins pomeri na Španca, toda ga le v ušesce zadene, da je krvavelo. Španec ranjen in razsrjen zgrabi puško in nedvomno bi bil ubil Atkinsa, da nismo mi o pravem času zaklicali: stoj! Brž potem planemo na potepuhe ter jim poberemo orožje. Strašno so vpili in preklinjali, a naposled smo jih vendar-le ukrotili, da so morali rojakoma vso škodo popraviti, koči iznova sezidati in ograditi, nasaditi in obsejati polja. Ko so dovršili naloženo delo in ko smo jim izročili njih orožje, jim je, namesto da bi se poboljšali, zra-

stel šele greben; prevzetnejši so postali ko poprej — trije proti devetnajsterim!

A za enkrat še vendar nič hudega ne podvzamejo; zakaj druga nevarnost je pretila nam vsem. Neko noč nisem mogel zaspati. Nič prida sluteč se plazim okoli našega grada. Izprva mislim, da že zopet Angleži rovarijo zoper nas. Toda kmalu se prepričam, da se motim; vsi so smrčali! Stopim tedaj v družbi enega svojih rojakov na stražnico in ogledujem na vse strani. In glej, na obnebju se zasveti in na ušesa nama prihaja šum oddaljenih človeških glasov! Res, na bregu zapaziva dve rdeči grmadi. Bržkone so ji vžgali Indijanci. Boječ se za naše domovje, polje, živino, hitro zbudiva speče tovariše, da se pripravimo. Petkov oče je šel oprezovat. V dveh urah se je vrnil s poročilom: dva sovražna rodova sta se spopadla v krvavi bitki, sedaj sta pa oba, ne da bi vedela drug za drugega, prišla na otok obhajat svoje divjaško zmagoslavje. Šele ogenj je izdal sovražnika sovražniku in sedaj koprne, da se še enkrat udarijo. In res zjutraj se srdito sprimejo. V dveh urah je bil boj odločen: naši trdnjavi bližja četa je bežala. Mi se umaknemo v grad, svojeglavni Angleži pa ostanejo na mestu, kjer so radovedno gledali ves boj. Samo trije begunci so pritekli k naši „trdnjavi“, Angleži so jih zajeli in gotovo bi jih bili umorili, da ne bi prihiteli Španci in jih rešili. Premagani Indijanci, kolikor jih je ostalo, so poskakali v šajke in jo popihali domov; premagovalci pa so po narodni šegi dvakrat strašno zakričali, ujetnike zaklali, požrli in naposled odveslali. Dva in trideset mrličev smo našli na bojišču, ubiti so bili deloma s pšicami, deloma z lesenimi meči. Tako je bila tedaj nevarnost srečno odstranjena.

Angleži, katerim smo dali one tri Indijance za služabnike, so bili nekoliko časa sem še precej mirni. A ni trajalo dolgo in začeli so po stari navadi pohajkovati, surovo so ravnali z ubogimi ujetniki, jim nakladali pretežka dela in s tem sebi nakopavali njih sovraštvo. Nekega dne je Tom nekaj ukazal divjaku, česar pa ta, ker ga ni prav razumel, ni opravil. Srdit plane Tom s sekiro nad njega. A v jezi ga zadene mesto na glavo v ramo. Hitro stopi neki Španec med gospodarja in služabnika, da ubrani prelivanje krvi. Še bolj razkačen obrne Anglež sekiro proti njemu, toda ta se ogne in suroveža z motiko pobije na tla. Nato priderejo drugi naši rojaki in Angleži in boj se je pričel. Dva naših sta bila ranjena. Naposled jih le užugamo in

uklenemo. Naselniki, ki sem jih vprašal, kaj je storiti s hudobneži, so terjali skoraj soglasno njih smrt. Iz hvaležnosti do Angleža pa, ki mi je otel življenje, jim nisem pritrdil, ampak moja sodba se je glasila na pregnanstvo. Izgnali smo torej nevredno trojico iz naše družbe. Daleč od nas so si postavili dve koči, podobni našemu gradu, ji dobro ogradili in obdelovali zemljo. A ni minulo devet mesecev in prišli so prosit orožja, katero smo jim bili pobrali, in čolna, češ, na ta način jim ni živeti, rajši zapuste otok. Po kratkem prerekanju jim oboje privolimo, pa jim voščimo srečno pot, veseli, da smo se rešili nasilnikov.

Pregovor veli: Kopriva ne pozebe. V treh tednih so bili nemirneži zopet pri nas. Iz njihovega pripovedovanja posnamem le najznamenitejše reči. V dveh dneh so priveslali do suhe zemlje; ker so se pa na bregu zbrali domačini v velikem številu, grozili s sulicami in pšicami ter tekali semtertja, ni kazalo pristati ob bregu, zatorej so se spustili proti severu. Kmalu so spoznali, da je ona zemlja velik otok med mnogimi manjšimi otočiči. Na enem izmed teh so stopili na suho in našli tukaj priljudnejše prebivalce, ki so jih obdarovali s koreninicami in posušenimi ribami. Pripovedovali so jim tudi, seveda z raznimi znamenji, da je njih kralj v bitki ujel 200 sovražnikov, katere pitajo za prihodnjo svečanost. Angleži razodenejo željo, da bi jih radi videli. Divjaki pa uverjeni, da jih hočejo Angleži s seboj vzeti in pojesti, jim pripeljejo 11 moških in 5 ženskih v dar. Kaj početi? Najhujše razžaljenje bi bilo, ako bi odklonili dar. Vzamejo jih torej in jim za nje poklonijo ročno sekiro, nož, star ključ in 5 ali 6 svinčenih krogel, kar jih je močno razveselilo, dasi niso vedeli, čemu so vse te reči. Potem se Angleži hitro poslove. Na prvem otoku, kjer so stopili na suho, so izpostavili osem mož, ker ni bilo mogoče vseh preživeti, tri moške in pet žensk so pa pripeljali s seboj na naš otok ter jih vtaknili v kočo.

Radovedni gremo vsi gledat ujetnike. Moški so bili vsi čvrste postave, 30 do 35 let stari; dve ženski ste imeli kakih 40, dve po 25, ena kakih 17 let, vse so bile precej prijetne in lepo vzrastle. Uboge stvari so se nam smilile. Vedno so se tresli strahu, da jih bomo zdajci zaklali. Petkovemu očetu smo naročili, naj jim naznani, da se jim nič žalega ni treba bati. Veseli zavoljo tega so smešno poskakovali in se na čudne načine obračali. Bili so raznih narodov, razun neke žene nobeden ni umel Petkovega očeta.

To ženo dam tedaj vprašati, ali hočejo služiti njim, ki so jim ohranili življenje? Namesto odgovora so jeli plesati; ta je to, drugi ono zadel na ramena in s tem so naznanjali, da hočejo vse storiti, kar se jim bode velelo.

Da se izognemo slehernemu prepiru, so vadljali Angleži za žene. Mi smo jim potem pomagali postaviti nove koče. Otok je bil sedaj na treh krajih naseljen in obdelan. Na najbolj oddaljenem koncu so stanovali trije delamržni Angleži, bližje trdnjavi sta pa prebivala njih poštena rojaka. Njiju stan je bil zagrajen z mladim gostim drevjem, polje pa lepo in rodovitno. Poleg tega sta v gozdu izkopala precej prostorno jamo, kjer bi se skrila za slučaj nevarnosti. Okrog nje sta nasadila tako gosto drevje, da se je moglo priti do zavetja le po jako zvitih ovinkih, tujcu popolnoma neznanih. Trije nasilniki pa so ostali, kar so bili: zanikerneži in lenuhi! Sejali, gradili so sicer, toda nehote so mi prišle na misel besede Salomonove: „Šel sem mimo vinograda lenuha, in poln je bil trnja.“ Ko bi se pridne žene ne bile poprijele kmetije, bi bila šla po zlu vsa njihova naselbina. Kakor poprej, so se namreč možje rajši klatili po otoku in lovili želve, ribe in ptice, prepustivši ženam težja opravila.

Nekega dne zopet pristane 5 do 6 šajk divjakov na otoku. Ker se je to pogostoma godilo, smo jih bili že vajeni. Kakor sicer, smo se poskrili tudi sedaj, dokler so se mudili na otoku. Ko pa odidejo, gredo nekateri Španci proti bregu in strme zapazijo v goščavi tri speče Indijance. Morebiti so zašli ter se zakasnili, morebiti so jih tovariši pozabili. Kaj početi ž njimi? Ali jih umoriti ali ujeti? Ker nisem hotel prelivati človeške krvi, je obveljalo drugo. Zdramimo jih torej, zvežemo in peljemo k pridnima Angležema, da jima jih prepustimo. A eden izmed njih je pobegnil v hosto in nismo ga mogli najti. Bržkone se je povrnil na dom o priliki, ko so prišli na otok njegovi rojaki. Ako se je to zgodilo, nam je pretila zopet velika nevarnost, ker je gotovo naznanil svojemu rodu, da stanujejo beli ljudje na otoku. In res nista minula dva meseca, kar privesla k otoku nekega jutra zarana šest čolnov, vsak s 6 do 8 Indijanci, ter pristanejo ob bregu, kake pol ure daleč od bivališča pridnih Angležev. Ko bi bili zbrani na tem mestu vsi naselniki, bi ne bil utekel niti eden divjak, toda kaj bi opravila dva zoper petdeset! Hitro torej ukažeta dvema sužnjema, ki sta prišla z ženskami, da zvežeta

oba rojaka onega begunca in ju z najpotrebnejšim hišnim in poljskim orodjem vred odpeljeta v skrito jamo, tretjega pa pošljeta sporočit Špancem pretečo nevarnost, dočim sama odpreta ograje in poženeta koze v gozd pomikaje se proti jami. Radovedna, kaj počenjajo neprijatelji, stopita na malo višino, in vidita, da so jo ti vdrli naravnost proti kočama; kmalu ste bili v plamenu. Sedaj se divjaki razkrope na vse strani. Ker je bilo njuno zavetje silno gosto obraščeno, se ni bilo bati, da je izslede. Zatorej se umakneta proti strani, od katere sta pričakovala pomoči. Naposled se ustavita za starim, votlim drevesom. Ne čakata dolgo, ko pridrve do skrivališča trije Indijanci. Dobro pomerita, in dva divjaka, med njimi begunec, se zgrudita mrtva na tla, tretji, obstreljen, se iz strahu zavali na zemljo. Sedaj se približa tropa peterih mož. Vprašajo ranjenega, kaj se je zgodilo? V tem trenutku drugič zagrmi: en divjak obleži mrtev, drugi ranjen, ostali trije pa samega strahu popadajo na zemljo. Zdajci planeta Angleža iz zasede pogumno nad Indijance ter jih pobijeta s puškinimi kopiti, razun enega samega, ki je prosil milosti. V tem prihite Španci na pomoč in se spuste za divjaki, a ti urno poskačejo v šajke pa zbeže.

Uboga Angleža sta bila tedaj že tretjič pogorela. Toda vsi, celo Atkins in njegova tovariša, se ročno lotimo dela: v kratkem ste stali novi koči in Angleža sta si opomogla. A ta sreča ju je kmalu minila.

Kakih 5 do 6 mesecev po teh dogodkih privesla namreč že proti večeru 28 šajk k našemu otoku. Pripeljalo se je do 250 divjakov, oboroženih z loki, pšicami, dolgimi sulicami in lesenimi meči. To nas seveda silno vznemiri! Radi obrambe poderemo obe novi koči, živino in orodje pa skrijemo v jamo. Naša moč je bila razmeroma jako pičla; samo 30 mož nas je bilo vseh skupaj, namreč 17 Špancev, 5 Angležev, Petkov oče in 7 Indijancev. Orožja smo imeli: 17 mušket, tri lovske puške, 5 samokresov, 2 meča in več sekir, batov, kijev itd. Mi Evropejci smo se oborožili s puškami in sekirami. Jaz sem bil poveljnik naše čete, Atkins pa podpoveljnik, zakaj srčen, pogumen in predrzen je bil ko nobeden drugih. S šestimi možmi se je postavil spredaj v grmovju.

Zjutraj prikorakajo divjaki v gručah po 50 mož. Prve se Atkins ni lotil, še le v drugo gručo je ukazal ustreliti. Zmešnjava med Indijanci je bila kar strašna, ubitih je bilo silno veliko. Vendar odnehali niso; kakor levi so planili

nad naše; enega Španca, Toma in sužnja so njih pšice usmrtile, Atkinsa pa ranile. V vodih po 6 in 8 mož se sedaj pomaknemo naprej in začnemo vsipati ogenj med divjake, da so deloma popadali, deloma pa kot brezupni tekali semtertja. Potem vderemo iz gozdne teme naravnost nad sovražnika in ga naskočimo s sekirami in meči. Vsi prepadeni se izprva umaknejo, toda kmalu se ojačijo in preidejo k naskoku, divje mahajo z bati in meči in nas kar obsipajo s pšicami, tako da so bili ranjeni Petkov oče in več naših ljudi. Pa tudi mi krepko vihtimo sekire, meče in puškina kopita. V kratkem je bilo 180 Indijancev pobitih. Videči, da nič ne opravijo, se spuste v divji beg proti šajkam, in da bi bil njih poraz še popolnejši, jim je razbila nevihta nekaj šajk ob skalovju, nekaj jih je pa treščila daleč na prod, da niso mogli odveslati. V kolobarju počenejo na zemljo — bilo jih je le še 70 do 80 mož — nategnejo svoja kolena ter naslonijo nanje brade, glave pa stisnejo med dlani in se globoko zamislijo.

V tem smo se lahko izpočili in pokrepčali z jedjo in pijačo. Dolgo vendar ni kazalo rok križem držati. Gremo torej gledat, kaj pač dela sovražnik. Ko se mu približamo za kaka dva streljaja, ukažem sprožiti dve puški, da bi jih ustrašili in zvedeli, kaj bodo počeli. Komaj slišijo strel, se dvignejo s silnim krikom in z groznim tuljenjem zbeže v gozd. Da bi ne zbežali domov in se ne vrnili še v večjem številu na naš otok, jim zapalimo in uničimo vse šajke, kolikor jih je še ostalo. Nismo še izvršili tega dela, kar pridrve divjaki nazaj. Spoznavši pa, da nikakor ne morejo uteči, strahovito zatulijo in se zopet razkrope. Ko besni letajo po otoku, pokončajo vse, karkoli jim pride v pest, izrujejo ograje, pomandrajo žito, uničijo trte. Zato sklenemo izriniti vse v hribe ter z vednimi napadi zmanjševati njih število, slednjič pa s preostalimi napraviti mir in jim izročiti kos zemlje v obdelovanje. V ta namen je bilo potrebno, ujeti vsaj enega Indijanca, ki bi rojakom razložil naše misli. Prešlo je dokaj časa, da smo dobili enega v pest, zakaj plašno so se umikali in rajši trpeli lakoto in pomanjkanje, ko da bi se nam vdali. Petkov oče si je na vse načine prizadeval, prepričati divjake, da ne nameravamo nič hudega, temveč še skrbeti hočemo za nje ter jim dati nekaj sveta, hrane, semen in potrebnega orodja. S to ponudbo smo ga odpravili k Indijancem. Neznano izstradani so se ubogi reveži — katerih je bilo le še 37 — takoj

vdali in milo prosili jedi in pijače; mi smo jim prav radi postregli. Za naselbino smo jim odkazali na južno-vzhodni strani dolinico med visokimi skalami, ki je bila zelo rodovitna. Sami smo jim pomagali staviti hišice, učili smo jih obdelovati zemljo, peči kruh, plesti jerbase, žgati lonce, mlesti koze, dali smo jim nekoliko sekir, nožev in drugega orodja, poleg tega še nekaj kozlov in kozâ. Polagoma se je to pleme privadilo zložnejšega življenja, mirno in zadovoljno je živelo v svojem kotičku, srečnejše morebiti kakor v lastni domovini!

Dve leti že uživamo mir in pokoj. Priveslalo je še tu in tam kako indijansko krdelo na naš otok, toda v notranjost ni prodiralo."

Šestnajsto poglavje.

Robinzon se vrne domov.

Tako je pripovedoval gospod Kabaljos, jaz pa sem spoznal, da je moj ljubi otok prestal burne čase. Naselbina je odslej veselo napredovala in evropska omika je blagonosno vplivala na Indijance. Kmalu so znali prav lično in čedno plesti mize, stole, postelje, sita, tičnice in enake reči in v tej stroki so skoraj prekosili svoje učitelje.

Moj prihod je bil za naselnike in Indijance velike koristi; zakaj pripeljal sem jim obilo potrebnega orodja, kakor nožev, škarij, lopat, rovnic, motik, šivank, sukanca in drugega blaga, potrebnega za vsakdanje življenje. Posebno marljivo so se poprijeli pletenja; spletene so bile celo njih kočice, katere so iz daljave napravili vtis velikih uljnjakov. Zlasti Atkinsova hiša je bila pravi čudež. Ozidje, stene, mostovži, izbe, shrambe: vse je bilo spleteno. V njej so prebivale tri družine, namreč njegova, njegovega tovariša in Tomova vdova s tremi otroci. Sploh se je Atkins, odkar je bil oženjen, ves izpremenil: postal je delaven, pošten človek. Na otoku je sedaj vladala lepa edinost, kar me je močno veselilo. Opominjal sem prebivalce, naj tako ostane vsekdar; vsi so si dali roke. Za naslednji dan sem jim napovedal skupen obed. In res, prav vesel dan smo obhajali, naš kuhar se je izvrstno obnesel. Kozjega mesa, svinjine, teletine, želv, raznega sadja je bilo obilno, krepko smo segali po rdečem francoskem vinu in angleškem pivu ter bili prav židane volje.

Po kosilu sem delil darove, prej pa sem ljudem predstavil nove došlece: krojača, ključarja in oba tesarja. Najprej je krojač dobil opravilo, ker ubogim otočanom je manjkalo srajc in druge potrebne obleke. Žene so se učile pri njem in tudi pomagale vmes. Vsak naselnik je dobil lopato, motiko, grablje, veliko sekiro in žago. Žrebljev, škarij, kladiv, zagozd, nožev in enakih reči je vzel sleherni po potrebi. Orožje in strelivo sem izročil poglavarju, bilo ga je pa toliko, da se je mogel vsak oborožiti dvojno, trojno, torej se ni bilo bati tisoč divjakov.

Ogledoval sem si otok natanko. Spremljali so me razun bratranca duhovnik, rokodelci, mladenič, čigar mati je lakote umrla, in njegova služkinja, lepo vzrejena, sramežljiva deklica. Ko poslednja dva vidita, kako veselo cvete moja družina, me prosita, da bi smela ostati na otoku. Iz srca rad sem ju sprejel v svojo družbo, odločil sem jima lep kos sveta, ukazal, da se jima postavi zložno stanovanje in ju priporočil ostalim. Kmalu sta bila naš „mojster Vseznal“ in deklica zakonski par.

Kar je bilo v mojih močeh, sem storil, da bi olajšal in osrečil življenje prebivalcem samotnega otoka. Samo ena reč me je skrbela: moji ljudje so živeli skoraj brez vsake vere, celo oženili so se brez cerkvenega blagoslova. Dvajset otrok do šest let starih je rastlo ko živinčeta na paši. Žene so bile sicer delavne, dobrosrčne, prijazne in rahločutne do otrok, toda o krščanskem nauku niso vedele prav ničesar.

Na mojo prošnjo se je duhovnik, sicer namenjen drugam, velikodušno odločil, da ostane na otoku in posveti svoje moči pastirovanju otočanov. Ta njegov sklep me je silno ganil in obljubil sem, da ga bom podpiral, kolikor le mogoče. Naslednji dan razložim zadevo ljudem in Atkins odgovori: „Mi vsi ljubimo svoje žene in bi se nikakor ne ločili od njih. Zatorej nas srčno veseli, ako bodemo cerkveno poročeni. Skrb za naš dušni blagor zaupljivo prepuščamo Vam.“

Dokler se Indijanke niso dale krstiti, se poroka ni mogla vršiti. Duhovnik jih je torej učil, jaz in Atkins sva tolmačila. V kratkem jih je krstil in potem poročil.

Pri tem slovesnem opravilu je duhovnik resno opominjal može, naj svoje žene in otroke vseskozi pridno uče krščanskega nauka.

Ko je bilo polagoma vse urejeno, sem mislil na odhod.

Prevažna reč mi je še preostajala: zemljo na otoku primerno razdeliti. Vso deželo sem tedaj razdelil na več okrajev in vsak naselnik je dobil enak kos zemlje; sam pa sem ostal gospodar vsega otoka; Kabaljos je bil moj namestnik. Indijanci so večinoma rajši služili nego samostojno gospodarili. Kar je bilo namenjeno naselnikom, sem jim izročil, le glede topov in šalupe sem se premislil; nisem jih dal. Topov ne, da bi naselniki predrzno ne napadli divjakov in s tem pogubili tudi sebe, šalupe pa ne, da bi se kateri nezadovoljneži kedaj ne domislili in ž njo pobegnili z otoka.

Pet in dvajset dni sem se mudil na priljubljenem otoku, potem sem dal slovo naselnikom, ki so me častili ko svojega očeta in dobrotnika. Žalostni so me vsi spremili do čolniča. Ko je ladja razpela jadra, je pozdravila otok s petkratnim strelom.

To pot pa smo doživeli prav hudo vožnjo. Že tretji dan so potihnili vsi vetrovi in močen morski tok nas je gnal od naše smeri naravnost proti suhi zemlji. Na večer smo zapazili na morju neke črne pike, ki so se premikale semtertja. Nadmornar je zlezel z daljnogledom na sprednji jadrenik in naznanil: kar tema jih je, najmanj tisoč šajk. Prestrašil sem se in sicer ne malo; zakaj nadejati se nam je bilo krvavega boja. Moj bratranec in mornarji, ki so slišali na otoku že toliko o ljudožrcih, so mislili, sedaj, sedaj nas bodo pohrustali. Jaz jih pomirim in ukažem prikleniti obe šalupi, eno na krmo, drugo na rivec in ji z ljudmi napolniti. Da bi sovražnik ladje ne zažgal, so na moje povelje vzeli s seboj v šalupo gasilnih vedrov, da bi v potrebi gasili. Tako pripravljeni pričakujemo Indijance, katerih pa ni bilo tisoč, ampak komaj 130 šajk, po 12 do 15 mož v vsaki. Divjaki so nas hoteli zajeti, naši v šalupah jim prekrižajo ta načrt in boj se vname. Ko se namreč 5 do 6 največjih šajk za lučaj približa, dajo naši z rokami znamenje, naj se umaknejo. Dobro umejo sovražniki znamenje, toda ne zmenijo se zanj ampak obsujejo naše s pšicami ter ranijo enega mornarja. Svojim ljudem vendar zabranim streljati, v šalupo jim spustim nekoliko desk, da se zavarujejo proti pšicam. Medtem privesla vsa druhal do ladje in nas napade od zadaj. Tu spoznam med njimi stare znance, s katerimi sem že občeval na otoku.

Zatorej zapovem pripraviti topove in pošljem Petka kraj ladje vprašat tujce, česa žele. Namesto odgovora pri-

leti na krov ploha pšic in ker je stal Petek sam in nič zavarovan, ga prebodejo kar tri pšice hkrati, da se pri tej priči zgrudi mrtev na tla.

Bridkost zaradi izgube mojega ljubega, zvestega tovariša mi vzame sleherno usmiljenje. Strašno razljučen ukažem devet topov, nabasanih deloma s kartečami, deloma s kroglami, sprožiti med najgostejšo gručo šajk. To vam je bil pozdrav, kakoršnega še niso doživeli vse svoje žive dni: premnogo šajk je bilo razbitih, druge so bile prestreljene in so se pogreznile na dno morja; kdorkoli je čutil veslo v rokah, je delal na vso moč, da bi se rešil iz groznega morišča. Kmalu je izginila divja druhal izpred naših oči, toda v vodi med drobljanci in tramovi so plavali mrtveci, ranjenci, pa tudi živi Indijanci. Enega poslednjih, ki je dolgo plaval za nami, smo vzeli na ladjo.

Naš ujetnik je bil tako preplašen, da ni hotel ne jesti ne govoriti; mislili smo, da hoče gladu umreti. Zato sem mu grozil, da ga vržemo v morje, ako ne izpregovori. Nič ni pomagalo, zato ga v resnici pahnejo v valove. Plaval je za nami in vpil in naši so ga zopet potegnili na ladjo. Sedaj je bil volnejši. Sila težko se je navadil nekoliko angleški, govoril je sicer rajši, vendar na vprašanje, zakaj so nas napadli, ni vedel ničesar odgovoriti.

Kar nič ni mogel ta divjak nadomestiti starega mojega prijatelja. Ubogi Petek! Tu slednjič vzamem slovo od tebe, ko smo izročili tvoje truplo hladnim valovom. Ne prikliče te nazaj ne moje žalovanje, ne jok. Več, kakor vse besede, vse solze, velja moj poslednji pozdrav: z Bogom! z Bogom!

Na večer tega prežalostnega dne se je veter prevrgel, čvrsta sapa je ljubko valila morsko površje in jadrali smo urno proti Braziliji, kjer sem se sešel s svojim starim tovarišem. Moje raznovrstne darove mi je povrnil z mesom, vinom, vkuhanim sadjem in tobakom. Da me je bil neznano vesel, pač ni treba omeniti. Z njegovo pomočjo sem dal sestaviti šalupo, ki sem jo vozil s seboj in jo oskrbel s potrebnim, da pripelje mojim naselnikom obetano blago, namreč tri molzne krave, pet telet, kakih 20 prašičev, dve kobili in žrebca; zakaj govedino, ki sem jo bil nakupil na Angleškem, smo poklali na dolgem potovanju. Nekateri naših mornarjev, ki bi se bili radi naselili na mojem otoku, so prevzeli naloženo ladjo; dodal sem še ujetega Indijanca kot služabnika. Ob enem se jim je pridružil brazilski na-

selnik z ženo in dvema hčerkama. Srečno je ladjica prijadrala k otoku, kjer so prebivalci z veseljem sprejeli njo in novoprišlece. Družina se je ž njimi pomnožila skoro na 70 duš brez otrok. Veselo se je razcvitala in večkrat sem slišal prav vesela poročila z ljubega otoka.

Jaz sam pa sem še prepotoval Madagaskar, Bengalsko, Kitajsko in severno Rusko ter se vrnil po mnogih čudovitih doživljajih zdrav in srečen domov. Dve in sedemdeset let star odložim naposled potno palico, da pri svojih dveh otrocih, ki mi ju je Bog ohranil, mirno preživim odločene mi dni in se pripravim na poslednjo dolgo pot, ki pelje v večnost....

KAZALO.

	Stran
Uvod	3
1. Robinzonova mladost in njegove prve vožnje	5
2. Robinzon ujet in njegov beg	13
3. Robinzon brazilski naselnik	22
4. Robinzon rešen	28
5. Robinzonov dnevnik	35
6. Robinzon rokodelec in kmetovalec	44
7. Robinzon pek in ladjetesar	50
8. Robinzonova nesrečna vožnja	56
9. Robinzon najde človeško sled	61
10. Tiho življenje in marsikaj vmes	72
11. Divjaki	81
12. Znameniti dogodki	94
13. Rešilna ladja	108
14. Robinzon zapusti otok	121
15. Robinzon zopet na morju	127
16. Robinzon se vrne domov	139

